

Romai Classicusok, magyar fordításokban. 5. Albius Tibullus
Elegiái, négy könyvben. Ford., jegyzetekkel Egyed Antal

Magy. Kir. Egy. bet.
Budán; Ofen 1845

Signatur: 56704-B.5
Barcode: +Z169584107
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ169584107>
Umfang: Bild 1 - 158

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

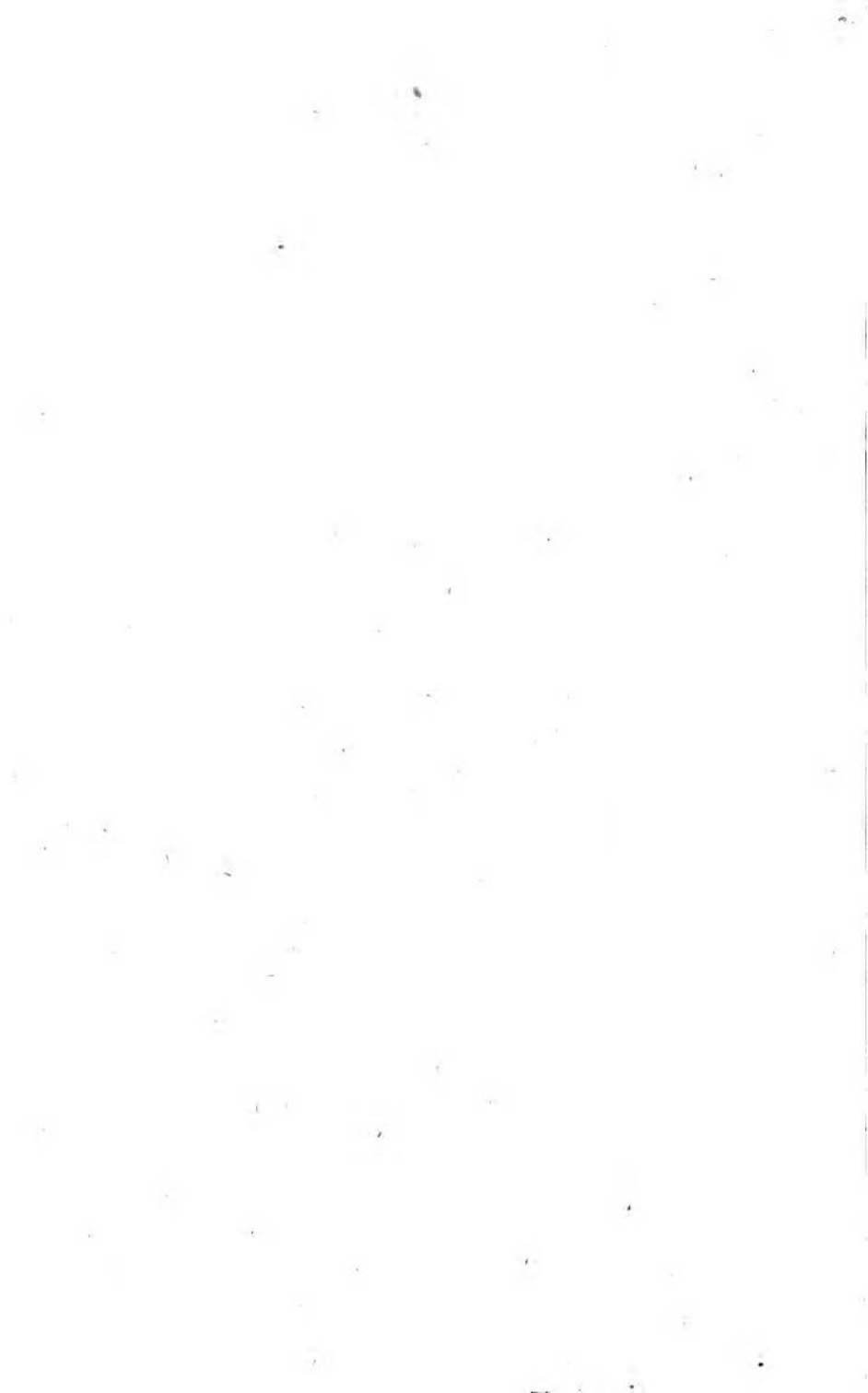
KAIS. KÖN. HOF- BIBLIOTHEK

56.704-B

Alt-

56704-B.

R O M A I
C L A S S I C U S O K

MAGYAR FORDÍTÁSOKBAN.

KIADJA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

ÖTÖDIK KÖTET.

TIBULL.

PEST, 1845.

EGGENBERGER JÓZSEF és FIA

M. ACAD. KÖNYVÁRUSOKNÁL.

Nyomatott Kecskeméten Szilády Károlynál.

ALBIUS TIBULLUS'
E L E G I Á I

NÉGY KÖNYVBEN.

FORDÍTÁ, JEGYZETEKKEL

EGYED ANTAL,

KOPPÁNMONOSTORI APÁT, FÖLDVÁRI PLEB. ÉS ALESPEREST,
M. ACADEMIAI L. TAG.

PESTEN,

EGGENBERGER JÓZSEF és FIA

M. ACADEMIAI KÖNYVÁRUSOKNÁL

M. D. CCC. XLV.

BEVEZETÉS.

ALBIUS TIBULLUS római lovag, legközelítőbb vélemény szerint Róma' építésének 700 — 705 éve körül született. Úgy látszik, jövedelmes vagyomt örökle; de javainak nagy részét elveszté, hihetőleg az által, hogy azok, midőn Augustus Actiumnál nyert ütközet után, 723-ban főuraságra emelkedett, valamint többekéi is, a' katonák' bérszomjának martalékul estenek. Költészünk' szép lelke ezen leverő veszteség fölé emelkedvén, azon kevesen megnyugodott, mi birtokában marada: miről verseinek néhány fenséges helyei bizonyosságot tesznek. Tibullus bájos és kedvnyerő műveltséggel bírt, 's Róma' fényesb köreiben kedves jelenet volt.

Marcus Valerius Messala Corvinus nemes római, ki nek születését Váras' építésének 695. esztendejére teszik, hatalmas védője 's barátja vala. A' ki győzödelmivel Galliában, hova 724-ben Augustustól küldetett, hogy a' lázangó Aquitánokat rendre hozza, és ázsiábiani szerencsés működésivel, magát jeles hadvezérnek mutatta. Diadalmi menetet is tartott Rómába 727-ben aquitani győzelmei fölött. Tibullus őt hadjárásiban követte, részt vett galliai dicsőségben (inkább Messala iránti barátságból, 's talán közép-

szerü szerencsejapai miatt is, mint katonáskodási hajlamból), és készülöben volt vele 725-ben Ázsiába menni, de súlyos betegsége útjában Corcyrában, középtenger' szigetén, marasztalta. Felgyógyulván visszatért Rómába, 's ezen időtől kezdve írta ő, első könyvének harmadik és tizedik, 's talán másik kettőnek is, egyikét elegiáit kivévén, azon szeliden hangzó költeményeket, mellyek hozzánk jutának. Ezután ő egészen a' barátságnak és társalgásnak élt, 's harmincznegyedik éve körül meghalálozott: megsiratott és megénekeltetett Róma' legjelesb költészei, csudáltatott a' szépnek minden ismerőji, 's halhatlaníttatott szelleme és szive által az utóvilágnál.

Tibullusnak is csaknem az volt sorsa, a' mi sok régi remekírónak. A' tudatlanságnak ama' homályos korszakában romok közé temetve és elfeledve hevert. Miután Constantinápolból a' tudományok' országára Európában némelly derű terjedezett, munkája is a' zugolból világosságra hozatott. Innen van, hogy a' legrégebb kéziratok, mellyeket tőle birunk, nem mennek a' XIV. vagy alig a' XV. századon fölül; 's hihetőleg mind egy kútfőből erednek, mivel azon helyeken is, hol Költészünk' versei csonkultaknak véletnek, összehangzanak. Ezen okból bátorodik Scaliger, a' ki érzeményében és helyes izlésében nagyon is elbizta magát, 's utána Bruchus, Tibullusnak egyik legjobb magyarázója, a' verseket ott, hol egybefüggést nem találtak, ide-'stova hányni, 's egyik elegiából másikba áttenni. Azonban a' költésznek sokszor gondolat-folyama van, miről, ha még olly logikaszereinti is, a' logikában

mi sem áll; és néhány darabjai Tibullusnak, mellyek eddig töredékeknek tartattak, talán igenis jól összeillenek.

Ha elfogadjuk, hogy legalább a' könyvek, mellyekre Tibullus' elegiái felosztvák, évtani rendben egymás után következnek, Délia volt az első lány, a' ki fiatal korának kinyílt virágában költészünk' hajlomát megnyerte. Ő szabadon-eresztett volt (szülei, vagy ősei rabszolga sorsban álltak, 's urok által szabadokká tettek) 's igaz neve Apuleus, régi latin író szerint, Plautia volt.

A' második könyv Nemesis' fényezésén kesereg. Ez is szabadon-eresztett volt. Megbocsáthatatlan könnyelműség, midőn illy csélcsep teremtményekre olly édesen rajoskodó panaszok tékozoltatnak! — Minden esetre azon lányhozi való 's halálig lángoló szerelem, a' ki becsülésünket elveszté, semmi; 's hihető, Tibullus így nem szeretett, hanem csak így költött.

A' harmadik könyv varázs-szellemmel telt. Neaera valóban forró szeretetre méltó hölgy volt; 's fonákság állítani, hogy Tibullus itt nem önnön, hanem más valakinek érzelmeit énekelte legyen meg. Azt az egy okot, hogy Ovid Tibullus' halálára írt verseiben csak Deliát és Nemesis emliti, számos ellenvetésekkel czáfolhatni meg. Neaera nemes vérből származott rómainő vala: 's legyen bár bal eset, vagy könnyelműség, a' mi itt Tibullus' szerelmét boldogtalanná teszi; vagy ha annak magasabb születése az, mi lantját emeltebb hangzatra lelkesíté, mindenesetre abból az erénynek igazi becsülése, következőleg valódi szeretet tündöklök ki.

Vége a' negyedik könyv' elegiái telvék utánozhatatlan grátiákkal. — 'S végre Messaláhozi csaknem csurdultig töltött dícséreteskedésekkel.

Tibullust, mint érdemli, minden műveltebb nyelvekre többször és többen lefordították. Magyarul megkísérté, tudtomra, először Perecsényi Nagy László, nemes Arad vármegye' szolgabirája. Nyomatott Pesten, Trattner János Tamás' betűivel, 1818. Nagy nyolczadrében az eredeti textussal. Én öt huszonnégy esztendő után követtem. Millyen szerencsével, az értelmes és dologhoz értő olvasó ítélheti meg. Annyit mondhatok, rajta valék, hogy költészem' lelkét visszatükrözzem, értelmét híven kifejezzem, a' nyelv, mellyen ismértetem, szabatos legyen, és alakja a' verseknek csinos 's gördülékeny. Adja Nemzetem' Nemtője, hogy az erőteljes nyelv' tökélyetesevével egy harmadik, szerencsésb fordítás, mennél előbb zengje át a' magyar Helicont!

TIBULL' ELEGIAI' ELSŐ KÖNYVE.

I. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' költész, kit, úgy látszik, Messala felszólított, hogy hadjárásiban legyen társa, a' szerencsés szegénységet tökélyellen gazdagságnak, és a' mezei élet örömeit a' had' veszélyeinek elébe teszi. Természetesen Délia, a' kedves, nem feledtetik el: leginkább ez tartja őt a' hadból vissza. Mindig Tibullus körül van: 's egykor bánatos könyűket hullat sirjára. A' költész azonban édes éldeletével beérvén, nem irigyli mások' sebeit és kincseit.

Sárga aranyból más halmazzon kincseket össze,
'S birtoka sok mívelt holdra terülve legyen.
A' kit nyugtalanít mindenkép a' közel ellen,
'S legjobb álmait a' tábori lárma szegi.
Engemet engedjen szűk sorsom gondtalan élnem,
Csak góczunk' örökén lássa lobogni tűzét.
Mint pór ültetek én kikeletkor zöld venyigéket,
És ügyesült kézzel nagyszerű alma fajot.

- Meg se csalódjam, sőt rakjak sok búzakepéket,
 'S jó szömlőnedüvel kádomban ajánlja magát. 10
 Mert én tisztelen a' tuskót, mely a' gyöpön állang,
 'S út mellett heverő lomb-koszorúzta követ.
 És ama' gyümölcset, melyet nyújt nékem az új év,
 Földész' isteninek lába elébe rakom.
 Szőke Ceres! telkem koszorút nyújt gabna kalászból, 15
 És azt szent teremed' bémenetére teszem.
 Állni Priápus fog kertemben görbe kaszával,
 Hogy vele rezzentő a' madarakra legyen.
 Nektek is egykor dús, most szűk vagyok' őrei, Lárek!
 Mint érdemletitek, hálaajándok esik. 20
 Akkor ünöt áldoztunk mi nagyszámu gulyából;
 Mostan ihocskát kis telkre levágni elég.
 Bárányt kaptok, mely körül a' pór gyermek, íó! mond,
 Jó bort, 's bő aratást hagyjatok érni nekünk.
 Nem tudok én még most megelégedhetni kevéssel, 25
 Messzire sincs mindig kedvem utazni gyalog.
 Jobb meleg ebhőben fák' árnyékában időzni,
 Hol kövecsen kristály csergetegecske szalad.
 Mégis néha kapát ne legyenek rest fogni kezembe,
 És hegyes ösztönnel feddeni lassu igást. 30
 Bárányt vállaimon se pirúljak, vagy fiakecskét,
 Melly mekegő anyját nem leli, vinni haza.
 Kéméljétek kis seregem' meg farkasok, órzók:
 Szolgáljon felesebb csorda ragadni valót.
 Itten szentölöm én évenként pásztoromat meg, 35
 'S régtől szokva vagyok hintni Palesre tejet.
 Védjétek égilakók! 's a' nem dús asztal' adányát
 Tiszta cserép tálból kegytek ölelve vegye.
 Szántó-ember volt, ki először, régi időben,
 Hajladozó sárból gyárta magának edényt. 40

Vissza atyáimnak nem kérem kincseit, és a'
 Gabna rakást, melyet bő aratásuk adott.
 Kis jövedelmemmel béérem 's kis nyoszolyával,
 Csakhogy enyém legyen az, min nyugalomra dülök.
 Hejh! melly jól esik a' zivatart hallgatni heverve, 45
 És szerető nőjét tartani karja között.
 Vagy mikor a' vizenyős ősz megjött, bizton aludni,
 A' zuhogó pocsogás' ringatozása alatt.
 Ezt érhessem el én; joggal dús az legyen, a' ki
 A' tenger' viharát tűrni akarja 's esőt. 50
 Inkább minden arany veszszén vagy drága smaragd el,
 Mintsem akár milly lányt könyyre fakaszszon utam.
 Tengeren illő és földön Messála csatáznod,
 Hogy hadi prédáid' büszke lakodra szegezd.
 Engemet egy gyönyörű hölgynek tart vissza bilincse, 55
 'S mint ajtónok ülök durva küszöbje előtt.
 Dűcsre nem ásitok soha, Délia, csak te velem légy,
 'S mondják, nem keserít, hogy tunya 's gyáva vagyok.
 Csak nézhesselek én, vég órák majdha fog ütni,
 'S tartson, míg lecsuszik, válva halálra, kezem. 60
 Sírsz te, midőn égő ágyon lesz, Délia, testem,
 'S könnyel elegy csókot fogsz keseregni reám:
 Sírsz; mert belseidet nem tartja lekötve kemény vas,
 Kő sem fére szelid melled' ürébe, hiszem.
 Ifjak az én temetéséről és fürge leányok 65
 Bús köny' záporítól térnek elázva haza.
 Mánesimet ne boszíntsd; kéméld meg, Délia, arcod',
 És szétfolyt hajadat tépni ne nyújtssd ki kezéd'.
 Meddig azonban hagy sorsunk itt élni, szeressünk:
 Majd a' néma halál fejjel az éjben elér. 70
 A' vénség is elér, mî időn hizelegni nem illik,
 Sem deresült fejhez szólni szerelmes ígét.

Jersze Venust szolgáljuk, még nem szégyen az ajtón
 Fölfeszegetnünk zárt, és czivakodni helyes.
 Itt jó hadfi, vezér, vagyok én: oh menjetek ahhoz 75
 Tároгатók, zászlók, a' ki sebeknek örül,
 'S gazdag lenni kíván. Biztossá tesz tele csűröm
 Engemet; és a' dúst megvetem és az ehet.

Jegyzetek.

5. v. Gondtalan. Mellék eszme hozzá: aggodás — vesződség nélküli.
 6. v. Gócz — tüzelőhely. Az istenek, kiket minden család tisztelet-
 tárgyul választott (Lárek, Penatek), tűzhely előtt állának,
 mellyen szüntelen tűz tápláltatott, mit csak akkor, ha a' ház'
 tulajdonosa meghalt, vagy nagy szerencsétlenség érte, p. o.
 ha számkivettetett, oltatott el. Példa erre Ovid' keserveinek első
 könyvében 3-dik Elegiájának 43—46 verseiben vagyon:

Lárek előtt szétszórt hajjal képerő borúlt le,
 'S a' hideg oltárhoz szája rebege nyomúlt.
 Bús panaszkodra fakadt a' ház' siket isteni ellen:
 Ah! de azokkal nem tudta segítni urát!

Ha tehát ezen versek ama' szokásra mutatnak, értelmők ez:
 „Csak nagy szerencsétlenség ne érjen engemet.“ — Vagy ta-
 lán a' másik magyarázat természeteseb: „Csak hogy élelmem
 és egyéb szükségeseim meglegyenek.“

- 11-12. v. Mezei istenségek, nagygyából köbül és fából faragva,
 szétszórtan álltak a' telkeken, 's néha csak akkor tűntek
 szembe, midőn koszorúkat aggattak reájok tisztelet' jeléül.
 21. v. Az áldozat annak becséhez és nagyságához volt szabva, mit
 általa az istenek' gondviselésébe ajánlani akartak.
 25. v. A' költész ezen elegiáját írhatta, midőn kevésel előbb javait
 elvesztette, és most ezen vesztésén megnyugodni kezd.
 „Még most,“ így szól őszinte nyilatkozással, „még most ke-
 véssel meg nem elégedhetem. A' hosszú út — szoros érte-

lebenben — mit a' parasztoznak néha tennie kell, még nekem alkalmatlan.“ — Legalább jól illik ez a' magyarázat az összefüggéshez, 's nincs ok más értelemhez folyamodni.

36. v. Pales a' nyáj' istennője volt. Tejet áldoztak neki, 's ünnepe 19-dik aprilban tartatott.

61. v. Tudva van, hogy a' rómaiak halottaikat megégették. A' tűzrakást máglyának — rokus — nevezték.

67. v. Mánesekeket, vagy a' megholtak' lelkeit, hitték, legalább a' költők, hogy a' rokonaiknak mérték fölötti sírámjai háborgatják.

70. v. A' halál' feje körül sötét felleget festettek a' régiek, mint a' többi istenek' feje körül sugárakat.

II. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Panaszok Déliávali összejöhetésnek megsemmisületén. Serkentés Venusbani bizásra, a' ki a' szeretőket ótal-mazsa. Egy bűvös banyának és mesterségének festése, a' ki hatalmas tetteitől minden gyanút elhárítani; de csak úgy, ha Tibullushoz hű marad. Még szerelméből is kínál-kozott őt kivarázsolni, ha reá állott volna.

Adj ide bort, 's vele a' keserű fájdalmakat oltsd el,
 Hogy fáradt szemimet szender özőnlje körül.
 'S Bacchussal tele hörpöltet fel senki ne keltse,
 A' gyászos szerelem hogy kipihenje magát.
 Mert gyönyörű lányom vigyázó őrzet alatt áll, 5
 És zomokos kulccsal lakja bezárva vagyon.
 Téged durva urú ajtó jég' zápora verjen,
 'S mennyköveit Zevsnek jobb keze szórja reád.
 Nyiljál meg, kérlek, de csak engem 's mást ne ereszsz be,
 'S járván sarkaidon, senki ne hallja neszed'. 10
 És ha mi illetlent, én esztelen, ellened ejték,
 Engedj meg nekem, az sújtva fejemre legyen.
 Emlékezzél rá, mire kértelek, a' mikor ajtód'
 Főszárára virág lánczot akasztla kezem.

- Légy bátor te is, és őrződ', Délia, csald meg; 15
 Merj, a' merni tudót szokta segíteni Venus:
 Ő kedvez, mikor új küszöböt késért meg az ifjú,
 Ő, mikor ajtót a' lányka vigyázva kinyit:
 Ő oktat, titkon nyoszolyát elhagyni mikép kell,
 Ő, zörögés nélkül lábot emelni tanít. 20
 Férj' jelenében még ő oktat szólni szemekkel,
 És bizonyos jel alá rejteni édes ígét:
 És nem mindeneket, csak kik fölkelni sötétben
 Nem restellenek, és félsz sem ijeszti szívök'.
 Ím, mikor én éjjel búmban járkálok az utszán, 25
 Éjjeleken kártól Cypria óvja fejem'.
 Jöjön akárki nekem, nem hagy sérülni vasától,
 És tagaimról sem hagyja lehúzni ruhám'.
 A' ki szeret, bátran mehet az, vigye bárhova lába,
 Semmi lesektől nincs tartani néki oka. 30
 Engem meg nem ijeszt a' hosszú tél hidegével,
 Nem, mikor a' felhők rám viharoznak esőt.
 Nincs mit félni nekem, csak tárja ki lányom az ajtót,
 És híjon, mikor ő hallja kopogni kezem'.
 Férfi akár hölgy jö közelembe, csavarja szemét el: 35
 Űzni enyelgésit rejtben akarja Venus.
 Senki ne kérdje nevem', dobogás se ijeszse szívem' meg,
 Lámpáját egyenest hozni se merje felém.
 És ha ki véletlen meglát, titkolni siessen,
 Vagy mindenre, mi szent, mondja: nem ismere rám. 40
 Mert ő csacska ha lesz, meg fogja mutatni Venus majd,
 Hogy haragos tenger 's vér neki létet adott.
 Ennek sem hisz urad: bizonyossá büvöletével
 E' felől engem nem régen egy aggcsa teve.
 Láta szemem, mint vont magas égből csillagokat le, 45
 'S a' siető vizeket visszafolyatta szava.

- Földbe repszést tett, ravatalból holtat előhítt,
 És tűzágy' ölibül csontokat ő lesodort.
 Majd poklok' seregét bűvével szokta lekötni,
 Majd tejet önt rájuk, 's visszaijeszti megént. 50
 Hogyha akar, szétűz szomorú felhőket az égen;
 Hogyha akar, nyáron hoz le nyakunkra havat.
 Médéának is ő minden rosz fűveivel bír;
 Egymaga győzni erős bús Hecaténak ebén.
 Büvdalt szóla nekem, mellyel férjt csalni lehet: mondd 55
 Háromszorta el azt, 's annyiszor újra kipökj.
 Nem hisz senkinek így, szóljon bár rólam akármit:
 Nem szeminek, bátor leljen az ágyban együtt.
 Ámde szaladj mástól: minden mást láthat igen jól:
 Csak bennem nem akad semmi gyanúra szeme. 60
 'S higgyek-e nékie? Ő mondá, ha akarja, szerelmem'
 Bűveivel 's titkos fűvel eloltja legott.
 Horda tüzes fáklyát körülem; 's egy csillagos éjjel
 A' bűv' isteninek barna ihocska esett.
 Kérém ezt ne! hanem tegye, gyűljünk egy szerelemtől; 65
 Nélküled énnékem nem lehet élni soká.
 Vas volt 's oktalan az, ki midőn birhatja személyed',
 Inkább préda után menni 's csatába akart.
 A' cilicok' seregét legyen az rabigába szorító,
 'S a' levivott ellen földre vezesse hadát. 70
 Rajta ezüst, és rajta arany díszöltözet álljon,
 'S bámúltassa magát ülve kevélyke lovon.
 Én járomba fogok, csak Délia légy velem, ökröt,
 És őrzök hegyeken pásztori módra ihot;
 'S általölelhessem gyöngéded vékonyodat, édes! 75
 Száraz hantokon is jó lesz aludni nekem.
 Dűlni mit ér szerető hölgy nélkül tyrusi ágyra,
 Hogyha sirám közt kell töltni az éji homályt?

Akkor toll 's himezett takaró nem képesek álmat
 'S csörgetegecske zörej vonni szememre nekem. 80
 Tán Venus istennőt megsértém én szavaimmal,
 'S méltán bűnhedik így hűtelen ajkam azért?
 Vagy tán, mint gonosz, a' szentek' szentébe lopódtam,
 'S oltárrúl koszorút csenni merészli kezem?
 Templomban, ha megérdemlém, arcomra esem le, 85
 'S forró csókjaimat szent talapára nyomom.
 Térdeimen csúszom kövezetjén, mint töredelmes,
 'S áldott grádicsa közt összezuzandom agyam'.
 És te, ki vagy bajomon víg, vigyázz jól, nem egy isten
 Fog baltetteidért majd haragudni reád. 90
 Látám, a' ki szegény szeretőt kikaczagni merészle,
 Láncait aggottnak tette nyakára Venus:
 'S mint szólott rebegő nyelvvel hízelékeny ígéket,
 Szedvén rendbe deres fűrtit ügyelve fején:
 A' kapunál áldalt, 's hegyesének szolgaleányát 95
 Értei szólásért kérte hízelve soká.
 Őt gyerekek 's ifjak tömegestül körbe szoríták;
 És kiki rátámadt gunynyal elébe pökött.
 Kémélj meg Venus, e' szív néked hódol örökre:
 Mondsza, vetésed' mért égeted össze, kemény? 100

Jegyzetek.

3. v. 'S Bacchussal tele hörpeltet — ittast — borral jólakottat. Bacchus a' bornak istene. Kellemes ifjú képen festetik: homlokát, melyből két szarvacskák állnak ki, borostyán, vagy leveles szőlő-vessző koszorú ékíti. Vállain vadállat bőr függ;

kezében szőlő vagy repkénylombbal ölelt pálczát tart. Néha kocsin ülve festetik, melyet parduczkok, vagy leopardok huznak, néha valamelyiken ezek közül ül.

8. v. Zevs — Jupiter — Ammon. A' régi görög és római nép' legfőbb istene. Mint felséges tekintetű 's erős férfi festetik; haja és szakálla barna, jobbában hármas villámot tart, balja királyi pálczát fog: mellette fekete sas áll. Néha ülve, olykor állva, majd szárnyas lovakon kocsizva, koronával is fején, hol három szemmel, hol sas nélkül rajzoltatik, mint a' czélra, mit ki akarnak nyomni, megkívántatik.
26. v. Cypria, Venusnak mellék neve Cyprus' szigetéről, hol különösen tiszteltetett, és elhírhedt bálványa állott.
- 41-42. v. Venus Coelusnak tengerbe vetett szemérméből lett, melynek vére a' háborgó kékvíz' tajtékával együlve, szülte Venust: 's erre van itt czélozat.
- 53-54. v. Médéa Ovid' Átváltozásokról írt könyveiben ismeretes, a' ki Jázont az arany gyapjú' elvihetésére segíté. — Hecaté Tantarush' istennője: öt ugató kutyák késérik. A' varázsnő ezeket hittá a' felső világra. Hecaté — Diana is vagy Luna — hold. — Mit tehetett Médéa: halljuk önszájából, ezt Ovid Átváltozásinak 7-dik könyvében fordításom szerint így adja elő:

Éj! meghittje te a' titkoknak, 's csillagok! a' kik
A' forró nap után fénykedtek haddal az égen;
'S háromagyú Hecaté! szándékomat a' ki tudod jól,
'S pártomon állasz; Föld! te is, a' ki segíteni bűvöst,
'S bűveletet, mindenha kegyes vagy több füveiddel:
Lég te is, és szellők, bérczek, hűs kutfejek és tók!
Cserjék' isteni, és éj' isteni! mind ide jertek.
Töletek ére segély, min bámult part, hogy az árt én
Visszafelé folytatom; bús tengert csendre szorítom,
'S békest felzavarok bűvimmel; felleget üzők,
'S támasztok; szeleket csítok 's gerjesztek erőmmel;
Verssel, igézzettel széttépek vípera torkot;
Élő szirteket, és gyökerestül tölgyeket, erdőt
Megmozdítok, 's nagy hegyeket remegésre feszítek;
Földet bőgeni, és elhagyni halottakat a' sirt.
Tégedet is huzlak hold, ámbár a' temeséi
Ércz pántol: szekerét ősemnek festi varázssom
Sárgává, 's mérgem kavár Aurórára halálszint.

Lángját tompává tulakoknak tette hatálytok ;
És kényes magukat fogtátok görbe igába.
A' sárkány fajat is maga ellen vini tévétek :
Őrzőnek leragasztátok szemit , és az arany szőrt ,
A' torolót rászédvén , Grájországba vivétek.

63. v. Az alvilág' isteneinek fekete juhot szoktak áldozni.

77. v. Tyrusi ágy — bárson ágy. Tyrus híres kereskedő és gyár-
város volt hajdan Ázsiában : itt festetett a' legszebb bárson ,
és más fényüzési kelme.

III. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Ext betegsége alatt, mibe Corcyrában esett, írta Tibullus. — Elhagyatottan feküdt távol barátitól, anyjától, hugától, kedvesétől! A' ki őt olly gyöngédeden iparkodott honn tartóztatni: 's ő is, minden szerencsés jelek' ellenére, olly nehezen utazott el! Könyörgés megtartásért Isishez, hogy ezután is Délia háladatos szolgálója legyen. — Haza sóhajtozás. — Leírása Saturnus' uralkodása alatt az aranykornak. — Elysium- és Tartarusnak rajza. — Kérelem Déliához, maradjon hive megérkezéseig.

Nélkülem Aegaeum' vizein Messála hajózsandz:

Emlékezzetek óh bajnokid és te reám!

Mi betegen fekszünk idegen Poeácia' földén:

Karjaidat ki ne nyújtsd ellenem éji halál.

Éji halál! kérlek, ki ne nyújtsd; nincs itten anyám, hogy 5

Égett csontaimat szedje ölébe busan:

Nincs hugom, a' ki tegyen hamvamhoz syrusi fűszert,

És szórt hajjal agyán öntse siromra könyét.

Délia sincs; ki előbb, mint honrúl engede mennem,

Istenitől, mondják, kérni tanácsot akart.

10

Szent sorsot vona gyermektől háromszori ízben,

A' ki kereszt utról jót hozza vissza neki.

Megjövök, úgy mutatá minden; 's ő egyre kesergett,
 'S arra tekint folyton, merre fog esni utam.
 Én magam is, ki vigasztaltam, 's már menni parancsot 15
 Osztogaték, költök késedelemre okot.
 Hol madarak, majd más rossz, szőlék, tartana vissza,
 Majd sáturnusi szent nap tova menni tiloz.
 Hányszor elindúltam! szomorúság várakozik rám,
 Mert megütém, mondam, lábomat a' küszöbön. 20
 Senki ne készüljön, ha Amortúl tiltva, az útra,
 És ha megy, istent fog sérteni, tudja meg az.
 Ísised énnékem most, Délia mondza, mi jót hoz?
 Mit kobozod, mellyen játszani ujjod ügyes?
 Mit, hogy tiszteled őt, 's gyakran tisztára mosódol, 25
 És egyedül töltöd szűz nyoszolyádban az éjt?
 Most kegyes istennő, most védj, mert tudsz te segítni,
 Templomodon függő sok csuda tábla tanú.
 Hogy telesítendő fogadalmát Délia, üljön
 Szent imaházodnak földve nyílása előtt. 30
 'S egy nap alatt kétszer, szórt hajjal, hymnusa zengjen
 Phárosi lányoknak leggyönyörűbbje neked.
 És legyen én boldog honnomnak látni Penátit,
 'S Láresim új holddal nyerjenek illat özönt.
 Jól folya éltünk, míg Sáturn országla felettünk, 35
 'S nem töretett a' föld' messze vidékire út!
 Míg a' kékvizeken nem járdalt a' magas árbocz,
 'S a' szeleket föl nem fogta kitárva öle.
 És a' kósza hajós nyerelességgel hogy haza térjen,
 Kül vagyomökkal nem terhele görbe hajót. 40
 Akkor még az ökor nem volt járomba befogva;
 'S gyors paripának vas zabla sem érte fogát:
 A' lakon ajtó 's kő nem volt a' telkeken addig,
 Melly földbirtokosok közt kijelelné határt.

- A' bükk mézet adott, és a' gondnélkülieknek 45
 Hoz vala önkényt a' juh' tele tölgye tejet.
 Nem volt had, harag, ütközet; és a' barna kovácsnak
 Műhelyiben még nem készüle éles aczél.
 Most, hogy Zevs leve úr, gyilok öldökléssel ijesztget;
 Majd víz, 's más ezer út hoz közelebbre halált. 50
 Ne sújts, kérlek, atyám! nem rontám eskemet én meg,
 Istenek ellen sem jött ajakimra szitok.
 Hogyha tehát a' sors végét elhozta napomnak;
 Csontaimat földözö köre ez írva legyen:
 „Albius itt fekszik, ki halálát lelte, midőn ő 55
 Messlát követé szárazon egyre 's vizen.“
 Engem azonban, mert mindig hive voltam Amornak,
 Elkésér maga majd Élysiumba Venus.
 Ottan táncz vagyon és ének; 's a' tollviselőknek
 Vékony torka vidor hangra fakadva zenéz. 60
 A' miveletlen föld bőven terem itt casiákat,
 'S rózsavirágnak jó illata szerte terül.
 Ifjakkal vegyelest itt játsznak gyöngye leányok,
 'S őket szüntelenül készti koczódni Amor.
 Itt minden szerető, ki korán elhamvada, örvend, 65
 És myrtus koszorú környezi ékes agyát.
 Míg a' roszfajuak' lakján mély éjszaka tesped,
 És szurkos folyamak' habja zuhogja körül.
 Hol szörnyítve ijeszt kígyóhaja Tísiphonének,
 És az elátkolt had majd ide, majd oda fut. 70
 Cerberus ott sípít sárkány fullánkjaival, 's a'
 Rézzel vont kapunál éberen ülve fülel.
 Íxion' tetemét ottan láthatni keréken,
 Júnót a' ki merész roszra kihíni vala.
 Ott fekszik Titius hat 's három holdra terülve, 75
 A' ki' belét örökén tépi 's emészti madár.

Széles tó' közepén eped ottan Tantalus és a'
 Víz vonakodva szalad tőle, ha inni akar:
 Ott Danaus' neme, a' ki üres hordóba vizet mer,
 Mert készítette gonosz tette haragra Venust. 80
 Ott nyomorogjon az is, ki szerelmem' sérteni merte,
 És kívánta nekem, hogy katonácska legyek.
 Te pedig élj, akarom, szűzen; és őrizze erényed'
 Rád ügyelésével gondos anyóka' szeme.
 Ő regeszót mondjon neked, és a' lámpavilágnál 85
 Orsaja hosszan nyúlt szálát ereszszen alá.
 'S majd a' lány mellette nehéz munkába merülve,
 Szunjon el, és a' szöszt hagyja lecsuszni keze.
 Akkor hír nélkül fogok én hozzátok elérni:
 Mint kit az égnek gyors szárnya sietve hoza. 90
 Délia kedves! majd ekkor mint vagy, te mezítlen
 Lábbal 's bontva levő hajjal előmbe szaladsz.
 Ezt akarom; 's ezt a' szép napfényt hozza nekem föl
 A' piroson feshő tiszta derűnnye' lova!

Jegyzetek.

1. v. Aegaeum' vize — tenger — egy része a' Közép-tengernek.
3. v. Paedácia' földje, Korczyra' szigete, ma Korfu nevet visel.
7. v. Syriában — Ázsia' tartománya — különösen kedvelt jó illatú kenőcsök készültek, mikkel a' holt testet bekenni szokták.
- 11-12. v. Jövendő események' megtudására sorsokat, mint napjainkban a' lutriban történik, az azokat piarczcon áruló gyermekektől huztak. Ezen distichonnak másik verse homályoska. Talán más szertartások is voltak ezen huzással összekötve, úgy, hogy bizonyos jeleknek kellett minden előtt a' sorsok' jelen-

tését meghatározniok? Vagy a' pentameterben másról van szó, mint a' hexameterben? „Puer e triviis“ legalább nem látszik összeilleni.

18. v. Saturnusi szent nap — szobbat — vagy a' zsidók' szabbatja. Látták t. i. hogy ez a' nép azon a' napon minden munkától megtartóztatja magát; innen jöhetett az a' vélemény, mintha ez a' nap szerencsétlen volna. A' félékeny babona mindenhez ragaszkodik, 's neki fonák, előítéletihez szabott magyarázatot adni szokott.
23. v. Isis, egyiptomi istennő; közönségesen betegségekben hitták segédül. — Innen 32. v. fároszi lányok közt mondatik legszebbnek, Pharos' szigetéről Alexandria' közelében Egyiptomban. Ezen istennő' tisztelete Rómában nemcsak közönséges nem volt, hanem tiltva is volt.
35. v. Az aranykornak régibb és újabb költészek általi leírásához, kik közt Tibullusé nem utósó, összehasonlítás kedvéért ide irom Ovidét az *Átváltozások*' első könyvéből fordításom után:

Első lett az aranykor, melly nem láta fenyítőt;
Törvények nélkül, szabadon volt jó, igaz és hű.
Félsz nem létezett és lakolás; nem függé parancs a'
Réz táblák' köriben: rettegve sem állá bírāja'
Arcza előtt a' nép: 's ör nélkül volt kiki biztos.
Halmairól, hogy küll hon' képét lássa, fenyőszál
A' haragos tenger' sós tajtékára le nem jött:
Más kikötőt, az övén kívül, eddig senki nem ismert.
Gazdag városokat mély árok nem veve környül.
Nem vala hajtott kürt, sem hangos trombita érczből,
Nem sisak, és kardok: szükség sem volt katonákra;
'S béke között tölté a' nép gond nélküli éltét.
A' nem adózott, és vassal meg nem sebesített,
És boronátul ment föld önkényt nyújta gyümölcsöt.
Oly étkkel megelégedvén, melly nőle magától,
Vaczkort ettenek, és árnyos hegy-hozta zamóczát;
Vagy somot, és tüskés szárokról szedtenek epret,
Makkot is, a' mellyet Zevsnek szent fája lehullat.
A' tavasz el nem múlt; 's gyöngén suttogva legyeztek
Lágy Zephyrek mag nélkül kelt sok tarka virágot.
A' miveletlen telk terményét bőven ajánlá:
'S ingtanak a' parlag pusztákon szőke kalászkok.
A' tele partok közt folya édes tej, folya nektár:
És az arany-szinű méz tölgyfákból dúdorodott ki.

55. v. Erdeklőbb a' 3-dik könyv' 2-dik elegiájában sirvers. Ez csak Méssála iránti bókolat.
58. v. Felséges kép! melyben Tibullus lelkét Mercurius helyett Szezelem' istennője által vezetetti Elysium' mezejére.
61. v. Casia — jó szagu héj, czimet' faja.
69. v. Tysiphone, a' három Furiák' egyike, hajak helyett kígyókkal fején és égő fáklyával kezében.
74. v. Ő Júnóba szeretett. A' tiszta istennő felhőnek adta alakát, mellyel Centaurust nemzette. Jupiter villámmal sujtá le.
76. v. Tityus, Jupiter' és Elara' fia, rettentő óriás. Latona iránti erkölcstelen viselateért Apolló által agyonlövetett, vagy Jupiter villáma teríté le. Az alvilágban sas tépi mindig kinövő máját. — Példázata a' kielégithetlen 's így magát büntető földiek után sovárgó' vágyjainak.
77. v. Tantalus az istenek' mindentudását akarta megkísérteni, kik egykor házához mentek, az által, hogy tulajdon fia' testét eledelül elebejük adta. Ceres ehhez lévén, Pelops' vállából egy darabot, észre nem véve a' szörnyű gonosztságot, megevett. A' többi istenek látták az átkos tényt, 's Tantalust azonnal megbüntették. Megsütött Pelopsot összerakták; felfalatozott vállrészét pedig elefántsonttal pótolák ki.
79. v. Danausnak 50 leánya és testvérének, Aegyptusnak 50 fia volt; ezek egy nap összeházasodtak. De mivel az Oráculum annak azt jószolta, hogy vejei közül egyik őt megöli, parancsban adta leányinak: első éjjel ölje meg kiki férjét. E' vad tettet a' gonoszok, kivéven egyet, végbe vitték, a' ki hűvösét elszöktette, ki később a' hallatlan istentelenséget megboszulta. Hasonlítsuk össze Horác' III-dik könyvének II-dik odáját Virág Benedek' fordítása után :

Ixion 's a' bús Tityus nevetni
Kénytelen volt: míg Danaus leányit
Múlatá versed' gyönyörűje, vödrök
Szárason állott.

Lide a' bünt értse, 's miként lakolnak
A' gonosz szüzek, 's mi hiába gyorsak
A' lyukas hordóba vizet meríteni,
Értse, hogy a' bűn

Még poklokban is veszi büntetését.
Átkozottak! hogy tehetének ily bünt!
Átkozottak! férjeiket merészlék
Ölni, megölni!

Sok között egy volt, maga férjre méltó,
Hitszegő atyját ki dicső hazuggal
Csalta meg, szép fénye ezen nemes szűz
Minden időnek. 'stb.

IV. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Priapus tanítja a' költészt, mint nyerheti meg a' gyerkőczék' hajlomát. Mindeniknek, mondja, vagyon személyes jelessége. Ha elbájoltatol, kétségbe ne essél, ha vonakodik, bízzál a' mindent értelő időben. Csak rest ne légy, mert az élet' tavasza mulandó. Engedj kívánnak, simúlj szeszélyihez; 's győzni fogsz. Azonban a' jelenkor csak pénz után sóvárog. A' költészek minde- nekelőtt szeretetre méltók. A' ki Musákra nem hallgat, legyen Cybele' papja. — Így szólott Priapus. Én, mond a' költész, boldogtalan szerelmeseket készülök oktatni: ah de magasztalást, aligha nyerendek! mert mesterségem ma- gamon sem képes segíteni.

Úgy tégy szert árnyékok adó födelékre, Priápe,
 Hogy se fagyos hó 's nap' ragyja se érje fejed'. —
 A' kedves fiaikat hozzád, mondhatsz, mi vonja?
 Nincs, hiszen, állszöröd, rend sem ajánlja hajad':
 Meztelen állsz künn a' hideg évszak' fürgetegében, 5
 Meztelen a' nyárnak hő levegője alatt.
 Így én: a' mire szól Bacchusnak pórfia ekkép,
 Ujjai közt tartván görbe kaszája nyelét:
 Óh! fuss a' csevegő gyerekeknek vig seregétől;
 Mindenikében lelsz a' szerelemre okot. 10

- Ez tetszik, fékén paripát mert tartani jól tud;
 Az hó karjaival lágy habon úszni ügyes.
 Ez, mert bátor, ígéz, 's testében vacskos erő van,
 Az, mivel arczáján szűzi szemérem enyelg.
 De kétségbe ne dülj, ha először nem sikerül is, 15
 Szokva idővel lesz jármod' emelni nyaka.
 A' sok idő embernek kész engedni oroszánt;
 Köbe is a' csöpp váj számos időre likat.
 Napra-hajúlt hegyeken szőlőt érésre idő visz;
 Csillag is ott áll, hol kezdte kerülni kögét. 20
 Még esküdni se félj; Venus' eskét szélvihar a' föld'
 Szélén túl 's vizeken semmisedésbe viszi.
 Hála magas Zevsnek! fogadalmát a' szeretőknek
 Hogy sikeretlennek jó kijelentni vala.
 Állíts, bár mit akarsz, nem bánt, Dictynna' nyílára, 25
 Szinte Minervának szőke hajára, ha kell.
 Vétsz, vonakodván, mert hamar elmulik a' kicsiny élet,
 Nap nem vesztegel, a' mult soha vissza nem ér.
 Melly hamar elszalad a' réteknek zöld színe tőlünk!
 Melly hamar a' nyárfák' éke lehullni szokott! 30
 Mint elkallá a' televér lovat a' nagy öregség!
 Melly többször nyere díjt élisi pálya alatt.
 Láttam sok fiataalt, mint sírt, vén éveket érvén,
 Hogy botorúl töltött napja sietve lehunytt.
 Kegytelen istenek! a' kígyó agg bőre megifjúl, 35
 'S a' gyönyörű képnek nem marad éke soká!
 Csak Phoebusnak esett 's Bacchusnak örökre virágkor,
 Kiknek kellemetes haj földi égi fejét.
 Te kedvenczednek, valamit kér, add meg örömmel,
 Kész szerelem már sok bajt kikerülni tudott. 40
 Menj vele, bár kissé hosszabb út várakozik rád,
 'S eh' heve a' szomjas rétre tüzelve feszül.

Bár feketés felleg gyűlög a' lég' birodalmán,
 És az esőív már hirdet is érni vizet.
 Vagy ha hajón jöve a' kékhabban kedve mulatni, 45
 Lépj sajkába hamar, 's vesd evezőre kezed'.
 Sőt nehezebb munkát sem kell vonakodva kerülnöd,
 'S olly dolgot, mire még nem leve szokva karod.
 Vagy lesből ha akar mély völgyet körbe szorítani,
 Hálóját ne legyen vállad emelni tunya. 50
 Kardra ha hí; könnyű karral vele menj hadakozni,
 'S néha, hogy az győzzön, vékonyodat érnie hagyd.
 Így tied, és enged neked édes csókot orozni;
 Küzd elején, 's ajkát majd maga nyújtja oda:
 Lopva előbb, 's azután azt önkényt fogja ajánlni, 55
 Édelgő karokat végre nyakadra kerít.
 Hajh! mai században rossz mesterségeket űznek:
 Még a' kisfiak is néznek ajándok után.
 És neked, a' ki Venust első kezdetted eladni,
 Dülve szerencsétlen kő temetődre legyen. 60
 Músákat fi, 's tudós költészt tisztelni ne késsél,
 És pénznél ne becsülj Píeridéket alább.
 Níusznak bárson haja versben tart; ha dalos nincs,
 Vállá Pelopsnak hogy csont vala, rejtve marad.
 A' kit Músa dicsér, él, míg a' földön inog bükk, 65
 Míg ég csillagokat tart 's folyam' ágya vizet.
 De, ki szerelmet elad, 's nem akar Músára figyelni,
 Ops' szekerének, jobb, fogja elébe magát.
 Háromszáz falukon keljen bujdosva keresztül
 'S vágja hiú tagját Phrygia' módja szerént. 70
 Csak nyájas szavakat kedvel Venus, és kegyes esdést,
 És panaszos könnyvel látni betelve szemet.
 Ezt Titiusnak, hogy szóljam, maga mondta az isten;
 De neje eltiltá illy mire vetni eszt.

Ő tegye hölgye' szavát; itt állok mestereteknek, 75
 A' kiket aggravaszul rászede csalfa gyerek.
 Bírja dücsét kiki: én a' megcsalt hű szeretőket
 Oktatom; ajtómat nyitva találja, ki jő.
 Lészen idő, mikor én, ki Venust rendszerbe szorítám,
 Mint öreg ifjagnál hálaadásra lelek. 80
 Jaj! mi nagyon kínoz késlődve szerelme Marathnak;
 Elhagya mesterség engemet, el vele csel.
 Kémélj meg gyerek oh! ne legyek mese' tárgya, midőn majd
 Gyáva tanítmányom nyit nevetésre okot.

Jegyzetek.

1. v. Priapus — kertek' istene volt. Bacchusnak és Venusnak fia. Lampsacusban, Hellespontnál, született, honnan tiszteltetése egész Görögországban szétterjedt. Példázatja volt a' tenyésztő természetnek.
25. v. Dycynna — Diana' mellék neve, mivel egy kísérőnéjét a' vadász-hálóból kiszabadítá. — Diana, Latona' (éj') leánya, Apolló' (nap') huga. Delosban született (különösen tiszteltetett). A' hold' istennéje, 's mint ilyen a' vadászaté és szülése is (Lucina, Ilythia); ezért örökös szűz puzdrával és ivvel (mint Apolló) azaz távolról ézelt találó sugárai miatt. Ő, mint a' hajdoni világ, a' körtáncz' kedvelője volt. Azon időben, midőn a' nap' közelében láthatlan, az alvilág' istennéje lesz, és Hecatenak neveztetik. Temploma volt chersonesi Tauricában, honnan képe Orest által Ariciába Latium' földre Albanus' hegye alá vitetett, 's ott egy ligetben tiszteltett. — Triviának is mondatik és Phoebenek. Ovid Pontusi leveleinek III-dik k. 2-dik Elegiájában így adja elő a' történetet, fordításom után:

Scytháknál vagyon egy Taurus nevű hírre kapott hely,
 A' geta földtől melly messzire nincsen igen.

Engem az a' hon szült (megvallani nem pirulok), hol
 Phoebusnak huga nyert isteni tiszteletet.
 Roppant oszlopokon ma is a' nagy szentterem állong,
 'S négyszer tíz fokokat lép, ki körébe fölér.
 Régenten, hire van, volt abban ritka csudás kép;
 És hihető, mert mind eddig alapja üres.
 Látni az oltárköt, mellynek színe hajdan ezüst volt,
 Mennyire a' vértől elveresítve nagyon.
 Szent szolgálatot ott végzett egy szép hajadon lány,
 Seythia' néemberinél a' ki nemére jelesb.
 Áldozat abban állt, ősektől szabva, hogy annak,
 A' ki vidékről jő, mártsa szívébe vasát.
 A' hely uralta Thoast, híresét maeótesi részen,
 Euxin' habjainál sem vala nála nagyobb.
 Országglása alatt, a' híg levegőben utazva,
 Nem tudom, egy némelly Íphigenia' jöve:
 Kit könnyed lebelén, köd alatt, a' tengeren által
 Phoebe hozott, mint a' hír' szava mondja, ide.
 Több ideig vala a' templomnak gondviselője,
 Gyász kötelességét kénytelenítve tevén.
 Hogy repülő gályán két ifjú csúsztata hozzánk,
 És gyors lábaikat bős kikötönkbe tévék.
 Egy vala hűségök 's esztendejök; azt Pyladesnek,
 Ezt meg Orestesnek mondja az ember ajak.
 Őket majd Triviának bús oltára elébe,
 Mind két karjaikat hátra kötözve, vivék.
 A' papnő szentelt vizeket fűcskende reájok,
 Hogy hosszú süveget szőke hajakra tegyen.
 Dolga után míg lát, 's fátyolt köt vak szemekre,
 És halogatva keres késedelemre okot:
 Nem vagyok én, ifjak tudjátok, szörnyeteg, így szól:
 E' helynél szomorúbb áldozatokra kelek.
 Népi szokás itt ez. Honnan, mondjátok, eredtek?
 És mi szerencsétlen kompon uszátok ide?
 Szóla: 's hazájának hallván a' szűz nevezését,
 Földieit látá állni előtte szeme.
 Egy, fogadásként, mond, fog lenni közületek áldzat,
 A' másik szabadon, hírt haza vinni, mehet.
 Kényteti, hogy menjen, Pylades, kedvelte Orestét,
 Ez nem akar, 's kiki kész halni barátja helyett.
 És ez az egy, miben ők szorosan nem tudtak egyezni,
 Minden egyéb másban voltak összefogók.

Míg egymással ezek versengtenek a' szeretetben,

A' lány ír levelet, bátyja, kezébe menőt.

Bátyjához levelét átadja, csudálatos esmény!

Az, kinek azt nyújtá, nékie bátyja vala.

Képe Diánának tüstént eloroztatik, és a'

Nagy habokon titkon csónakon usztak odább.

26. v. Minerva, hadistennő. Ezen kívül ő találta fel a' varrásnak, fonásnak mesterségét is, és a' sipot, az olajfa is tőle jött. Különféle képben festetik: majd fegyverben, sisakkal fején, 's egyik kezében dárdával a' másikban vérttel: hol fegyver nélkül, 's ekkor majd síp, majd guzsaly van nála, bagoly is mellette, és olajfához támaszkodik.

32. v. Elisben, Görögországban, tartattak a' híres olympi játékok. Hol, mint nálunk, ló futtatási verseny is volt.

36-37. Ezen két isten örök ifjú korban élt, és különös szép haj ajánlá őket.

62. v. Pieridék — Musák.

63. v. Nisusnak, megarai királynak, ősz fűrtel között egy szál bársonszínű haja volt, mitől országának sorsa függött. Scylla, lánya, beleszeretett Minosba, krétai királyba, míg ez atyja' várát megszállva tartotta. A' leány elhatározá magában, hogy az ellenséghez átmegy, 's hogy kedvesen fogadtassék, alvó atyja' haját elvágá. Minos utálattal fogadta az árulót; miután kirabolta a' várost, felhúzta horgonyait 's elindult. Scylla kétségbe esett és a' tengerbe ugrott. Ezt bőven előadja Ovid Átváltozásinak 8-dik könyvében.

94. v. Pelopsról lásd az előbbi Elegiának 77-ik vers jegyzékét.

68. v. Ops, hajdani talián istennő, táplálóné, segítőné. Föld és Ég' leánya. Phrygiában különösen tiszteltetett: képét papjai városról városra hordozva koldultak.

V. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Panaszok Délia' hűtlenségén. — A' költész kárhóztatja önvakmerőségét, mondván, hogy kedvese nélkül ellehet, 's késznek nyilakozik minden büntetés' elviselésére. Majd régi szerelme és betegségébeni szíves ápolása' fejében bocsánatot kér. Említi, milly boldog napokat álmodozott vele élhetni. Majd inti Déliát, féljen Venus' haragjától. Figyelmzetteti azt is, ki most elébe tétetett, elődének sorsára.

Hetyke valék, mondván, föl sem veszem elszakadásunk';
 Mostan azonban, hajh! nincs dicsekedni erőm.
 Mert mint a' csiga, a' síkon, hanyattatom, a' mit
 A' fi husángjával verve pörögni tanít.
 Üsd, sújtsd, a' konokot; hogy fönhéjazni ne fogjon 5
 Többé: és ajakát szűk zabolára szorítsd.
 Mégis kérlek igen titkos nyoszolyánkra, Venusra,
 És közel egymáshoz tett fejeinkre, ne bánts.
 Tudva van, én voltam, ki betegségedben imával
 Régi egészséged' visszaszerezte neked. 10
 Kénkö' füstével háromszor megkerülek,
 A' banya míg bűvös verset előre danúlt.
 Eszközölém, hogy rád ne ijeszsenek a' gonosz álmak,
 Háromszortai liszt' tisztos adánya között.

- Én befödött fővel, 's kinyitott öltönynyel az éjben 15
 Hét és két fogadást szűz Triviának adék.
 Mindent végbe viszek: most más él a' szerelemmel,
 'S esdeklésim után boldog időnek örül.
 Oktalan, elhittem, ha te meggyógyúlni találnál,
 Jó napokat látunk: és nem akarta az ég! 20
 Földész lenni fogok, 's gabonámat Délia őrzi,
 Szérűn nyári meleg majdha tipor ki magot.
 Vagy teknőbe tesz el szőlőt számomra szüretkor,
 'S mustot, mellyet ügyes láb kitiporni szokott.
 Nyájt olvasni tanul; 's a' pór gyermekeske csacsogva 25
 Játszadozik szerető asszonya' karja között.
 Szántó isteninek szőlőt fog hozni borágért,
 Íht juhokért, 's telkért dúsmagu gabnakalászt.
 Ő intéz mindent, az egészt ő fogja vezetni;
 'S felszabadít a' ház' gondviselése alól. 30
 Majd Messála elér, 's a' fákról Délia almat
 Önnön szép kezivel fog leszakasztani neki.
 A' tisztos férfit maga látja el, és maga készít
 Étkeket, és azokat fogja feladni maga.
 Ezt akarám; de mit a' kelet' és a' dél' szele sebtén 35
 Illatos Örményhon' messze terére ragadt.
 Én több ízben bút akarék elhajtani borral;
 'S annak minden egyik csöppje könnyűkre fajult.
 Mást ölelek; 's mármár a' kéjt éldelni akarván,
 Rád fordúlt eszem, és tőlem elilla Venus. 40
 Fölkele a' hölgy, és meg vagy bűvölve te, mondá,
 Olly mire is fakadott, mit kifejezni pirony.
 Megbűvölt igenis lánykámnak két piros arcza,
 Édes hangja, fehér karjai, szőke haja.
 Kék Thetis ilyen volt, kit Péleus' tárt kebelébe 45
 Delphin' háta vizen hacmoni földre vive.

Ez gyötör engemet , és hogy lett neki dús szeretője ,
 Kit vesztetre az agg nőke helyembe hoza.
 Rágon ezért véres húst , 's véres szája epével
 Telt csunya serlegből szíjon agyára halált. 50
 Kárhoyatos lelkek szállongjanak ő körülötte ,
 'S házának földelén sirjon az éji bagoly.
 Hajtsa az éh füveket temető' sirjára keresni ,
 'S farkastól hagyatott csontokon edzze fogát:
 Ordítóva csupasz mellel lós-fusson az utszán 55
 'S kísérvék fogukat rávicsorítva ebek.
 Úgy leszen ; int isten : mert védi ez a' szeretőket ,
 Mint megrója viszont , hagyni ki merte Venust.
 És te , akármit mond , a' fősvény aggra ne hallgass :
 Mert a' fényes arany' csábja megejti Amort. 60
 Híven fog szolgálni szegény , melletted ez első ,
 'S oldalaidtól ő tiltja , mi hozna veszélyt.
 A' sokaság közt fog védelmed lenni tenéked ,
 Elterjeszti kezét , 's helyre verődni segít.
 Jóakaróidhoz titkon kísérni szegény fog , 65
 'S lábaid' a' lánczból felszabadítani siet.
 Hasztalan éneklünk , nem hall szót a' siket ajtó ,
 Minden erőbül azt hogyha nem éri ököl.
 És te , ki kedvesb vagy most , félj , mint én , nehogy úgy járj :
 A' sors' gömbje soká egy helyen állni nem ért. 70
 Egyki nem ok nélkül jár-kel már is küszöbénél ,
 Szerte tekint , 's ismét lábai visszaviszik :
 Tettet odább menetet , de hamar majd megmeg eléjő ;
 A' becsukott kapunál néha harákol egyet.
 Nem tudom : a' titkos szerelem hogy szülni miket fog : 75
 Élni siess , míg jó víz viszi lenge hajód'.

Jegyzetek.

3. v. Nálunk is szokásban ez a' játék' neme némelly tájékokon. Orsófélét zsinoron megrántanak, a' földre vetik, 's ügyes kezekkel veretvén több ideig pörög.
11. v. Babonás szertartás, mellyel betegségeket elhajthatni hittek.
14. v. Az áldozat-tűzbe háromszor lisztet hintve.
16. v. Trivia — Hecate — Proserpina, Dianának mellék nevei, kinek a' keresztutakon oltárok voltak felállítva.
45. v. Thetis, Nereus' és Doris' leánya, tehát Nereidék' egyike. Jupiter és Neptun szépségeért feleségül akarták venni, de nekik ezt Themis nem javasolta, mivel Orákulum' jövendölése szerint Thetis' fia hatalmasabb lesz atyjánál. Így az istenek őt Peleusnak, halandónak, szánták. De Thetis ezerféle alakká változtatta magát, hogy Peleus' ölelésitől szabadúlhasson: de Peleus minden változatiban erősen tartá, míg a' szűz neki meghódolt. Ezt Ovid Átváltozásinak 11-ik könyvében így adja elő fordításom szerint:

Egy sarló alakú öblöt látsz Haemoniában:
 Karjai elnyulvák, hol mélyebb víz ha heverne,
 Fok név férne reá: de homokkal telve van ágya:
 Utját sem késlelteti, és nincs földve hinárral.
 Környezi myrtus sor, gazdag kétszínű bogyókkal.
 Barlang van közepén; természet tette-e, vagy mű,
 Kétes; mű hihetőbb: hova sokszor delphinen ülve,
 'S fékét tartva, Thetis! szoktál usztatni mezítlen.
 Ott téged Peleus, mikor álom ringata ágyán,
 Meglepe: és minthogy nem akarsz kértére hajúlni,
 Nyúla erőszakhoz, kezeit derekdra csatolván.
 'S hogyha szokásodkint alakod nem változik által
 Több alakokká, ő teljesíteni fogja merényét.
 Hol te madárrá válsz, madarat megmarkola mégis;
 Hol vacskos fa levél, és Péleus által ölelt fát.
 Harmadik ábra mutat pöttös tigrisre; mitől el-
 Rémült Aeacides, 's testedről karjait oldá.

A' víz' isteninek most a' tengerbe folytat bort,
 Éget marhabelet, 's tömjényillattal adózik.
 Erre az örvénybül hozzá a' karpathi látó,
 Elnyered, Aeacides, szólott, a' kért feleséget,

Kit te, midőn a' hős barlangban elérte az álom,
A' nélkül hogy tudja, szoríts hurkolva kötélre.
Meg se csalasd magadat, bár képet képre cseréljen:
Tartsd csak akármi leend, még ismét lesz, mi előbb volt.
Próteus ekkép szólt 's ajakát a' vízbe levonta,
És hullámaival végét elvágta szavának.

Már Títán lehajúlt, és rudját hesperi habhoz
Görbítette: 's ihol jó Néreus' keccstele lánya.
A' mélyből, 's mint tenni szokott, besudamlik az ürbe.
Péleus fogni alig készül a' lányt; az alakra
Vált alakot, 's miután meg fogva van, érzi erősen,
Karjaival mozdul minden részekre hadázva.
Végre imígy sóhajt: Hogy győzhess, tette magasb lény.
'S lett a' régi Thetis. Vallót kebelére szorítá
A' hős, vágya telék, 's benyomá méhébe Achillest.

VI. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Délia' hűségébeni gyanút arra bírja a' költészt, hogy férjének megvallja irántai szerelmes hajlomát; cselszövevényeit előtte felfödi, mellyekkel eddig őt kijátszá, és ígérkezik Déliára vigyázónak. Azokat, kik a' hölgyhöz közelíteni bátorkodnak, egy varázslónőnek, a' kit ő lelkesedésének dühében fest, nyilatkozása után veszedelemmel, és, de csak messzünnen, kedvesét is állhatatlanságaért, büntetéssel fenyegeti. Majd szelidül; dicséri Délia' anyjának hozzá viseltető jóságát: önszerelmének kemény törvényeket szab, 's kész mindent szenvedni, ha mást kedvelne: kéri Déliát legyen hű, szíve' vonzódásából, nem félelemből: példázgat végre neki, minő szomorú jövőndöt látand az, a' ki szegődi volt; okuljon, kéri, ilyenén, és legyen halálíg híve.

Mindig, hogy bekeríts engem, mosolyogva tekintsz rám,
És azután szigorú 's vad vagy irántam Amor.

Mid van, durva gyerek, velem? Avvagy dücsnek alajtod,
Hogyha egy isten tört hány nyomor ember után?

Majd csel környezi főm', majd Délia, nem tudom éjjel 5
Álnok módra kinek tárja ki gyöngé ölet.

Eltagad ő mindent, de nehéz elhinni beszédét;

Rólam is így vannak titkai férje előtt.

- Én bárgyú mutatám neki, rá mint szedheti örét;
 'S csalfa tanítmányom most veszedelmem' oka. 10
 Ő egyedül mért hál, ekkor föllentni tanulta:
 'S ajtót nyitni, ne sark adja csikorgva nesztét.
 Akkoriban nyert fülét, melly kék foltot eloszlát,
 Mit kölcsön Venus a' képre harapva nyomott.
 És te ravasz nőnek gondatlan férje, nekem se 15
 Higy, hogy már kevesebb bűnbe keverje magát.
 Vigyázz, ifjakkal sok időkig szót ne cseréljen;
 'S asztalnál kebelét föl ne fődözze soha.
 Lesd ki kacsangásit; 's a' deszkán ujjá ne vonjon
 Szét folytatott borral mély titok-ülte jelet. 20
 Félj, ha kimegy, bár jó istennő' szent teremébe,
 A' hova férjeknek jutni tilozva vagyon.
 Kísérnem, ha nekem hiszsz, hagyd oltárokig őt el,
 Bátor fényeit ott veszteni fogja szemem.
 Sokszor, mintha követ bámúlnám szép gyűrűjének, 25
 Készantag kezihez, jól tudom, ére kezem.
 Sokszor ivás közt rád én álmod hoztam, azonban
 Mí józan vizet, a' bort kicserélve, nyelénk.
 Bánatot, engedj meg, neked önkényt én nem okoztam:
 Készte Amor, 's ki vet a' mennyei ellen erőt? 30
 Én voltam, nem is átallo megvallani, a' kit
 Éjszaka éber ebed többször ugatni szokott.
 Mit neked a' szép nő, ha javadra vigyázni nem értesz?
 Ajtaidat, hajh! így hasztalan örzi lakat.
 Téged ölel, 's távollévő szerelemre sovárogo, 35
 Majd nagy főnyilalás, tetteti, ére reá.
 Hagyj felügyelnem rá, nem rettegek ütlegitől én,
 Lábaim is tudnak lánczot emelni, ha kell.
 Akkor távozzék, ki haját piperézni tanulta,
 És ki redős hosszácst nyakba akasztva visel. 40

- Álljon szembejövő meg, hogy vétekbe ne essék,
 Vagy jobb nékie más utra sietni legott.
 Istentől jött rendelet ez mind; 's lelkesedetten
 A' papnő' szava így adta parancsban élém.
 Őt, Bellónának ha reá csap vad heve, sem láng, 45
 Korbács ültege sem képes ijeszteni meg.
 Önnönkarjait az pallossal vágja szilajkép,
 'S bíföcskendi kifolyt vére az égivalót.
 Áll kebelét nyárssal, 's vékonyát áll ő sebesítve,
 És mit az istennő mond neki, szóla jövőt. 50
 A' lányt, a' kit Amor kegyel, őrizkedjete érní;
 Hogy rossz tettetők a' búra ne adjon okot.
 Éred? Pirnye mikép e' sebből, birtokod elfoly;
 'S mint hamut a' szél azt messze határba viszi.
 Délia, tán neked is bűnhedned kell? noha méltán, 55
 Oh! akarom, mit rád mér vala, nagy ne legyen.
 Nem magadért kíméllek meg, hanem édes anyádért;
 Mérgem' az a' kedves vénke lecsítni ügyes.
 Hozzám éjszaka hoz téged, 's reszketve kezünket,
 Ajka nem is szólván, összeccsatolja maga. 60
 Virraszt éjjeleken, 's küszöbén rám vára kozik, 's ha
 Hall füle messzünnen lépteket, érti, jövök.
 Élj, oh! ritka anyó több őszeket; én ha lehetne:
 Évidet évimből kész szaporítani vagyok.
 Tégedet, és érted lányod', mindenha szeretlek: 65
 Csak véred neked ő, bár tegyen, a' mit akar.
 Hü legyen intsd, ámbár rokolyája nem ér le bokáig,
 Konty haja' fűrtit sem tartja lekötve fején.
 Én is kötve legyek, 's nyelvem ha dicsérni találna
 Más lányzót, szabadon vájja ki körme szemem'. 70
 És, noha ártatlant, de ha ő vétkesnek itélne,
 Utszán huzva vigyen, fonva kezére hajam'.

Meg nem verlek, ez a' vad dü ha találna zaklatni,
 Akkor akarnám én, vajha ne volna kezem.
 Hiv ne azért légy csak, mert félsz; hanem édes örömmel: 75
 És a' távol esőt feddtelen egyre szeresd.
 Az pedig, a' ki igaz nem volt, vén éveket érvén,
 Elhagyatottan fog fenni remegve napest.
 Kölcsön vett fonalat köt bordájára dologgal,
 'S gyapjából csöpüket szed ki vesződve keze. 80
 Őt ifiak látván, sorsán gúnyolva kacagnak,
 'S mond ajakuk, méltán szenvedí ezt az öreg.
 Látja Olympból őt Venus is keseregve zokogni,
 'S ínt, mint bünteti azt, a' ki szegődi vala.
 Sujtson másokat illy nagy rossz, mí, Délia, mindig 85
 Példa deres hajjal hű szerelemre legyünk.

Jegyzetek.

- 21-24. v. Jó istennő — Ceres. Titkos szertartásánál férfiak jelen nem lehettek. Néha megesett mégis, hogy némbéri ruhában férfiak belopódtak. Példa Clodius Tribunus, a' ki Cicerót száműzte, kit azután Milo megölt: ez Pompéja' kedveért megfertőzteté a' helyet. — Azonban hitte a' köznép, hogy azok a' férfiak, kik oda bátorkodnak férközni, szemök' világát veszítik, 's ide czéloz a' 24-ik vers' értelme.
- 35-40. v. Ott érzelő hölgy, itt római piperkőcz! Nincs új az ég alatt!
45. v. Bellóna római istennő volt. Haragos, marczona némbér képen festetett egész fegyveres készülettel, dárdával, vérttel, néha vérbe mártott korbácsot is és fáklyát adtak kezébe, olykor sisak áll fején, majd a' nélkül, szélnek eresztetett hajjakkal. Midőn ezen istennő' ünnepe szenteltetett, papnéi többi

szertartások között dühöngtek öntestök ellen, azt szurdalván törrel, vagdalván pallossal. — Bellonát későbbben kezdték a' rómaiak tisztelni, 's így külső művészet és külső isteni tisztelet a' nemzet' egyszerű jellemén nagy változást tett. A' babona mindig jobban terült a' köznép között, míg kevés józannabbul gondolkodók a' világosságra verekedtek.

67. v. Rokolya — stola — a' szabadon születtek' vagy eresztettek' öltönye volt, hosszács pedig — toga — a' rabnőké. Épen úgy fejkötőt is csak azoknak volt szabad viselni. Ebből világos, hogy Délia nem volt polgári állapotú, következésképp házasságra nem köteleztetett törvény szerint.

69. v. Itt ugyan nem érthetni a' római Lovagot és Tibullust, a' költészt. Ez a' hely föltenni látszik, hogy mind a' két szerelmes kölcsönös hűtelenséggel vádolhatta egymást. Azonban a' hangulat ezen Elegiában nem látszik komolynak lenni. Némű szerelmes enyelgésnek neme ez, mivel Tibullus begyeskedő kedvesét kérlelni törekedett.

VII. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' költész ezen derék versezetében Messala' születésnapja' alkalmával megénekli barátjának aquitani diadal-mát, galliai győzedelmeit, és szerencses működését Ázsiában. Egyiptusnál Nilusra tér, és erről Osirisra, a' szántás' feltalálójára, és a' művelődésnek első alapvonalaira. Őt a' mai ünnepre hívja: 's énekét Messalához hízelgő szerencse-kivándással végzi.

Parca ezen napról verselt, sorsoknak eresztvén.

Szálaít, a' mit nem fejthet az ég ki soha:

Aquitánok' népét ez lesz rabigába szorító,

A' ki vitézeivel félni tanítja Aturt.

Úgy lett: új diadalt látott a' római nemzet,

5

'S lánczot az ellenség' hadvezetőji kezén:

És huztak, Messála, babér koszorúval öleltet,

Elfantesont kocsiban négy haviszörű lovak.

Dicsőség nem nélkülém ért: Tarbella Pyréné

Erre bizonyság és santoni tenger öböl:

10

Szinte Arar, siető Rodanus, 's nagy medrű Garumna,

Carnuth' szöke 's Liger' békes özönje, tanú.

Cydne, zenegjek vagy rólád, melly kék vizeiddel

Csöndtele árkodban halk folyamatrak örülsz?

- Vagy fellebbe merült Taurus hólepte fejeddel, 15
 Mennyi nyíratlan agyú vad Cilicokra tekintsz?
 Említsem szabadon több népes városait mint
 Járja Palestánnak drága galambja körül?
 'S a' tengerre Tyrus mint néz nagy tornyaiból le?
 A' ki tanúlt első bízni szelekre hajót. 20
 Vagy mikor a' szomjas földet hasogatja az ebhő,
 Nilusnak vize milly nagyra dagadni szokott?
 Níl atya! mint adhassam okát, mért rejted el, és a'
 Föld' melly tája felé kutfejed' a' szem elől?
 Semmi esőt a' föld nem kíván ott te miattad? 25
 Permetegért Zevshez sem könyörög fel avar.
 Zeng neked, és bámúl, kis barbar rajtad, Osiris,
 'S bűba merült jajgat memphisi ökre miatt.
 Első volt, ki csinált gyors kézzel, Osiris, ekéket,
 És köszörült vassal szeldele gyöngye gyöpöt. 30
 Gabnamagot szórt ő a' még szűz földbe először,
 'S ismeretlen fákon pirkada alma neki.
 Karróhoz venyigét első ő oktata kötni;
 'S új csemetécskéket nyelni csinála kaczort.
 Érett szőlőnek nedvét ő kezdte meginni, 35
 Melly idomatlan pór láb-tiporásra folya.
 Szókat dalra ez a' kedves lé szedni tüzelt fel,
 És még nem divatos lejtire emelni tagot.
 E' nedv a' szántót, ha nehéz munkája leverte,
 Mély szomorúságból felvidorítja megént. 40
 E' folyadék önt a' bús ember' ölébe nyugalmat,
 Bátor lába kemény lánczra szorítva vagyton.
 Néked sem könnyű, sem gyász nincs körülöttesd Osiris,
 Csak táncz, énekek, és kellemes édes Amor.
 Csak többféle virág, és fűzve fejedre borostyán, 45
 És veres öltöny, melly sarkadig érve lefoly.

Csak Tyrus-adta mez , és bájos hang a' fuvolyából,
 És szekréнке, mi szent titkot ürébe takar.
 Nemtőjét lejtél jere tiszteld 's játszadozással,
 És szőlő' levivel homlokod öntve legyen. 50
 Annak szép czibakán jóillat' csöppje rezegjen,
 És nyaka fűzérrel légyen ölelve 's feje.
 Jöszte ma így, 's tömjény füstöt fogsz kapni kezemből,
 'S mopsopi mézzel gyúrt jóízű zsenge czipót.
 És nyerj magzatokat, szaporítsák a' kik erényid', 55
 'S mint tisztos nagyatyát fogjanak állni körül.
 Tartsa utad' hű emléken, kit Tuscula' földé
 Szült, 's ma is egyre fehér Alba' határa nevel.
 Nagy költségeden a' melly mesterségesen épült,
 Hol követ ér kő, és rá homok öntve vagyon. 60
 Pór rólad danol, és nem botlik lába meg, éjjel
 Rómából mikor ez lépdél övéi felé.
 'S Nátális, több évekig így még ünnepeleendő,
 Érd ide mindig szebb fénynyel ajánlva magad'.

Jegyzetek.

1. v. Parcák a' sorsnak és életnek fonalát fonták, 's mikor állóval azt elmetstették, az emberek meghaltak. Kecses némbor ábrázatban festettek, vagy néha banya alakban is: guzsalylyal kezökben. Hárman voltak: Clotho, Lachesis, Atropos. Homér szerint Parnasusnak egy völgyében, vagy más költészek' előadása után Orkusban. Hesiodus állítja, hogy az istenek is hatalmuk alá voltak vetve, 's mit ők fontak, azok ki nem oldhatták; innen érthetni a' második verset.

3. v. Aquitánok, galliai néptörzs.
 4. v. Atur, most Adour, folyó Gaskognában.
 6. v. Diadalomban a' legyőzött ellenség' vezéreinek, és a' többi foglyoknak lánczon a' győzedelmes' szekere előtt kellett menniek. Emlékezzünk itt Cleopatrára, ki azoni félelemből, hogy Octáviusz által így fog Rómába vezetettetni, megölte magát.
 7-8. v. A' diadalomtartó pompás, elefantesonttal kirakott szekéren, magasan ült, repkény koszorúval fején, bárson öltözetben, fehér lovaktól vonattatva. Ovid Pontusi Elegiájának 2-ik könyvének első elegiájában Germanicusshoz, így írja le a' diadalmi szertartást, fordításom után:

Hála neked hír, hogy fényét a' diadalomnak
 A' geta népség közt látni szememnek adád.
 Tőled esett tudtomra mi sok nép gyült minap össze,
 Hogy kiki a' győztes harczfura vesse szemét.
 Bár befogadhatná e' mindent Róma körébe,
 Vendégeknek alig tudhata adni helyet.
 Azt is hirdeti szád, hogy előbb, noha több napig egyre
 A' vizenyös Auster' fellege önte esőt;
 Isteni intés a' mennyet tisztára deríté,
 Nép' képével azon nap hogy egyezve legyen.
 'S bajnokait miután a' győző sorra dicséré,
 Harczai ajándékot mindenikének adott.
 És mielőtt tűzött köntöst ölt, díszjeleket föl,
 Oltárára borít ájtatos illat-özönt:
 'S atyja' Igazságát olly kebllel kérleli meg, melly
 Annak szüntelenül temploma lenni szokott.
 'S merre vonúlt, jó kívánás és taps fogadá őt,
 'S jószagu rózsákkal hintve piroslik uta.
 Majd bástyáknak ezüst ábrázati mint vitetének,
 'S a' nyert városok és lánczot emelve rabok;
 Szinte folyók, meredek hegységek 's rengeteg erdők,
 Póznán fegyverek és kötve esomóba nyilak,
 'S a' kobozott arany, a' napnak sugárai sütvén,
 Épületek' tetején tükröze vissza aranyt.
 'S annyi vezéreknak volt rabláncz vetve nyakukra,
 Ellenek hogy azok' száma lehetne elég.

- 9-12. v. Tarbellaiak pyrénacusi hegyláncz' lábánál laktak, mai Guinében, közel a' tengerparthoz. Santoniak, Szintognében. Arar, a' mostani Saone, Rodanus, Rhone, Garumna, Garonne. Karunthiakat szökéknak mondja Tibullus, hajókért, mint a' haj-

dani németek kék szemekéért Ceruleus mellék nevet kaptak. Azok a' mai Loirét bírták.

13. v. Most Ázsiába megy a' költész által. Cydnus folyó Ciliciában tiszta, szelíden csergедező és hideg vizéről híres: ebben hűtötte meg magát nagy Sándor, és ismeretes azon betegség miatt, mely orvossá váló beszédéről és történetéről olly nevezetes. Lásd Curtiust 3-ik könyv, 4-ik czikk. 'stb.

16. v. Taurus, magas hegy Ciliciában: lakosi nyíratlanoknak mondatnak, hihetőleg bozontos hajaikért.

18. v. A' költész itt nevezetességekről szól, melyeknek Messalára semmi viszonyuk nincsen. — A' fehér galamb a' syriai istennőnek látszik szenteltnek lenni: de lehet czélzás azon mondára is, hogy a' galambok ezen tájon levélhordásra használtattak. — Tassó' Megszabadított Jeruzsaleméből jut eszembe, hol Gottfried illyen galambot elfogott. — Napjainkban is az angolok ezt gyakorolni híreszteltetnek.

19. v. Tyrus első és legvirágzóbb kereskedő város volt: 's a' phoenixek általában az a' népség, a' kik szélesen kiterjedt hajózással a' mesterségek' és tudományok' magvát Európába hozták. —

22. v. Nilusnak évenkénti áradása tudva vagyon; valamint az is, hogy tulajdonképeni kutfeje még azon korban felfedőzve nem volt: 's ide czéloznak a' következő két versek.

27. v. Osiris, Egyiptusiak' napistene és Isis' férje volt, kit ez, miután testvére által szét daraboltatott, tagjait összeszedvén, egészszé tett. Ünnepe'n papjai siráncozva koresték őt, majd visszatértek azon izenettel, hogy ráakadtak. Ennek az asztronómiai mythusnak értelme az, hogy a' hátra maradó hold a' napot 14-edtszerre esztendő alatt elérni kénytelen. Osiris az Egyiptomiakat tanítá szántani, szőlőt művelni 'stb.

28. v. Memphis Egyptom' fő városa volt, hol Apis fehér ökör' képében tiszteltetett. Ha ez az ökör megszűnt élni, köz gyász volt az országban, mind addig, míg meghatározott jelek után helyébe mást találtak.

50. v. A' születésnap egy Nemtőnek, Geniusnak, volt szent. Vesd össze a' 2-ik könyv' 11-ik és a' 4-ik könyv' több verseit. Azonban ezen Geniusok' története még homályban rejlik.

54. v. Mopsopi mézzel. Mopsopus régenten Attica' királya volt. Attica' hegyén, Hymettuson, híres méz gyűjtetett.

57. v. Augustus több Hadszónökök között Messalát is felszólítja, hogy új ország-utakat készítsen, vagy a' régieket jobbitassa ki: 's a' költség' viselésének nagyobb részét reájok róta. Hogy Messala ezen vállalatnál különösen kitett magáért, tanúsítja Martialisnak egy helye 8-ik K. 3-ik Epigr. 5-ik v.
58. v. Alba, Olaszország' legrégibb városai közül egyik, Aeneas' fia, Ascanius vagy Iulus, által építetett. Róma is albai gyarmat volt.
-

VIII. ELEGIA.

TARTALMA.

Tibullus Marathust, ez pedig Poloet, szerette, a' ki azt mindig tüzelte és ámitotta. Mind a' kettőt inti a' költész engedelkenyebb bánásmódra. Majd beköszönt egykor, mondja a' vénség, 's az ifjú éveket sem sohajtozás, sem mesterség többé vissza nem idézheti. Kíméld tehát Marathust, 's ne játszd ki a' szegény szeretőt. Az istenek gyűlölik a' begyest. Volt idő, mikor Marathus is érzéketlen volt; de bánja részvétlenségét most. Okulj Poloe, intlek, példáján.

Mit tesz, jól tudom én, a' kedvesek' integetése,
 És az az édes szó, melly susogással esik.
 Engemet a' sors és bél' rostja nem oktata erre,
 Tollasok' éneke sem mondta meg, az mi legyen.
 Karjaimat bűvös hurkokkal kötötte Venus le, 5
 'S azt több ütlekivel verte fejembe nekem.
 Oh! kérlek, ne tagadd, Amor inkább perzseli, a' kit
 Kedvelesen lát hajlani járma alá.
 Mondsza hajad' most mit használ bodrokba szorítnod?
 'S hogy fürtit kimuló dívatozásra szeded? 10
 Mit ragyogó mázzal terhelned gyöngeded arczod?
 'S körmid' ügyes kézzel hagyni metélni husig?

- Késő öltözetet, késő már váltani hosszácst,
 'S lábra vesződséggel vonni piczinyke czipőt.
 Öt szeretem, bátor kendetlenül érne előmbe, 15
 És ha fején nincs is fölpiperézve haja.
 Bűvös verseivel tán téged 's ritka füvekkel
 Egy banya megrontott éjjeli óra alatt?
 Bűvölet a' szomszéd telkről von gabnakalászt el,
 'S utjáról viperát visszaterelni hatós. 20
 Lúnát bűvös erő szekeréből kész kiemelni,
 Mit, ha az érczhúr nem zengene, végbeviszen.
 Jaj! minek is mondom, hogy vers 's fű tett nyomorúttá;
 Kellemes arcznak nincs bűvre szorúlni oka.
 Volt illetni rossz őt, és ajkát érni ajakkal; 25
 'S dűlni gyönyört osztó lágy kebelére neki.
 Minden esetre ne nézd könyörűtlen szemmel az ifjút;
 A' részvétleneket szokta boszúlni Venus.
 Bért ne kívánj, nyujtsák erszényüket élemedettek,
 Hogy jegesült vérök' fölmelegíti öled. 30
 Kincseknél becsesebb, ki virágzó éveit éli,
 'S nem szúr álla, midőn álladat érni hajúl.
 Ennek karja alá ha teszed hó karjaidat te,
 Nézni fog a' paloták' kincsire vetve szemed.
 Majd Venus övele ad módot kelhetni czikára, 35
 'S melleden érzended verni dobogva szívét.
 A' pihegőre vivó nyelvvel lágy csókokat osztand,
 És fog hó nyakadon kék jegyet ütni foga.
 Annak drága kövek pótlást nem képesek adni,
 A' ki hideg nyoszolyán egymaga háltni szokott. 40
 Késő híni Amort 's fiatalkort vissza, ha a' vén
 Főn deresült hajnak szála mutatja magát.
 Arczra van ekkor gond; e' korban festi dióhéj
 Szekre az agy' fűrtit, hogy betakarjon időt.

Ekkor az ősz szálak nagy gonddal mind kihuzatnak , 45

A' ráncz elnyomatik , 's bőr egyenesre simúl.

És te , midőn tart még élted' legszebb szaka , élvezz ;

Elsiet azzal majd nem tunya lába hamar.

És Marathust ne gyötörd ; gyereken gyözködni mi nagy dücs ?

Légy szép lányka kemény őszbe vegyültek iránt. 50

A' gyöngét ne kinozd ; nem kór teszi gornyadozását ;

Ő halaványnyá a' nagy szerelemre leve :

Vagy mert sok panaszok közt síri váltig utánad ,

És könyivel mindent nedvesedésbe borít.

Engemet , így szól , mért vet meg ? Rászedhete őrzöt ; 55

A' szeretőt maga már csalni tanítja Amor.

Ismérom titkos Venus ; őneki halk lehelés kell ,

És czupogás nélkül csókokat adni tudás.

Éj' közepén is kész vagyok én hozzája lopódní ,

'S úgy nyitok ajtót , hogy nem fog az ejtni zörejt. 60

Úgyde , ha nem néz a' nyomorúltra , mi haszna cselemnek ,

'S a' nyoszolyából fut , jönni ha észre veszen ?

Vagy ha igéri , 's megint fogadását megszegi tüstént ,

Tölteni álmatlan kell nekem akkor az éjt.

Jönni ha képzelem őt , minden zörgésre alajtom , 65

Lábainak hallom léptit emelni felém.

Szüntesd meg jajodat gyermek : nem hajlik ígédre ;

Már szemed is könytől feldagadozva vagyon.

Gyűlölík a' gögöst , Poloé higyd , a' magas égben ;

És oda tömjényed' jószagu füste nem ér. 70

A' nyomorú szeretőket imígy játszá ki Marath is ,

Nem vélvén , hogy ezért megveri őtet az ég.

Sőt sokszor nevetett , mondják , a' búslakodókon ,

'S a' vágyót hamisan hagyta remélni soká.

Most minden begyeset gyűlöl , 's nem tetszik az ajtón 75

Zár , melly czéljaihoz jutni nem engedi őt.

És te, ha hegyke maradsz, meg fogsz, higyd, érte lakolni;
'S e' napod óhajtnád visszavehetni megint.

Jegyzetek.

3-4. v. Ezek a' jóslatoknak három nemei, vagy osztályai. — Sorsvetés — sortilegium; ide tartozik minden oraculum felelet is, akár szóval, akár írásban történjék. — Bélvizsga — extispicium; midőn az áldozatmarhának belső részeiből tétetik szerencsére vagy szerencsétlenségre jóslat. — Madárra vigyázat — augurium — auspicium, — tripudium, ha a' madarak' repté, hangicsálása, evése 'stb megvigyáztatik.

IX. ELEGIA.

Nº

T A R T A L M A.

A' költész Marathusnak hűtlenségén és nyervágyán panaszolkodik. Bűnhedést jövendől neki utjában, melyre, mint látszik, új meghittjével készül. Emlékezteti intéseire, kérésére, és hűségfogadására, mit most megszegett. Kárhoztatja önnön könnyenhibőségét, 's dicséretére készített verseit. Elcsábítójának leggyalázatosb viszontorlást kíván. Majd szemrehányást tesz a' fiúnak, hogy olly nyomorékhoz csatolta magát; 's mondja: csélcsapságán egykor keserűn fog sírni.

Hogyha te a' nyomorú szeretőt megcsalni akartad,

Mért fogadád, hű fogsz lenni, az égre, nekem?

Ah kegyetlen gyermek! titkoljad bár hamis esked',

A' lakolás lassú lábbal eléri bűnöd'.

Mennyei engedelem legyen a' gyönyörűnek ez egyszer, 5

Ellened ő hogy nem féle szegezni magát.

A' pór ökreivel haszonért húzatja igáját,

És fáradva metél vetni ekéje virányt.

Tengereken haszonért hajt lengő kompokat a' szél,

Biztoson utjában csillag' iránya vivén. 10

Ifjam' adány csábítá el; de az isten, ohajtom,

Vizzé és hamuvá váltsa el azt az adányt.

- Majd megadózik ezért, báját vesztendi por által,
 'S a' viharos szélvész összekuszálja haját.
- Elsül naphevitől szép képe, el üstöke, és fog 15
 Talpain a' hosszú út neki törni sebet.
- Hányszor eszébe verém, aranyért ne alázza kecsét le,
 Számos rosznak arany lenni szülője szokott.
- A' ki szerelmét dús kincsért eljátszta fonákul,
 Durczás és haragos lenni fog arra Venus. 20
- Inkább lánggal agyam' perzselj, 's testembe vasat szúrj,
 'S rakja be kék folttal hátomat ostorütés.
- Nem maradand rossz szándékod, higyd, néma titokban,
 Lát, ki ravaszságot nem szeret, égben az úr.
- Ő engedte meg, a' vénnőbül hogy szabadabban 25
 A' jó szolgafiról szólna ki a' sok ital.
- Ő akará, és a' szendergők' nyelve beszéle;
 'S hajh! be' feles rossz lett tudva, mi rejtve hevert.
- Így nyilatkoztam, 's most pirulok, hogy sírva tenéked
 Én könyörögtem, 's még térdre előttem esém. 30
- Ekkor ígéréd meg, sem gyöngyök' halmaza tőlem
 Tégedet el nem von, sem soha fényes arany;
- Nem, ha ajándékban nyernéd Campánia földét,
 Nem, ha Falernumot, a' Bacchus-ölelte hegyet.
- Ah! illy szók velem elhitetek, nem fénylenek éjjel 35
 Csillagok, és villám' utja sötétben iraml.
- Csúrgott volt könyöd is; 's én, a' ki hazudni nem értek,
 Arczádnak nedűit még letörülni kelék.
- Mit tennél, ha te sem volnál csatlódva leányhoz?
 Szinte az, óhajtom, mint te, kemény ne legyen. 40
- Ah hányszor, netalán, mit szóltok, más kifigyelje,
 Éjszaka lámpával mentem előttetek én!
- Néha, nem is várván, elhoztuk mi neked a' lányt,
 'S hátul az ajtónál foglala földve helyet.

- Ekkor veszve levék! hogy kedvelsz, véltem alangyár; 45
 Törödet el lehetett volna kerülni pedig.
 Még dicséreted' is zengém el lelkesedetten:
 'S Musámon, magamon most pirony ére reám.
 Vulcán' lángja azon verset perzselje korommá,
 'S a' folyam' árjai mind semmisedésbe vigyék. 50
 Távol légy innen te, ki vásárt ütsz kecseiddel,
 És nagy ajándékkal tölteni markot akarsz.
 'S téged, gyerkőczém' ki elámítottad adánynyal,
 Cselbe vigyen többször titkon, akarva, nejed:
 És miután ifját tilos élvel megviselé jól, 55
 Közbevetett mezzel menjen aludni veled.
 Ágyodban folyvást idegennek nyomdoka lássék,
 'S ajtód' szárnya legyen tárva sovárok előtt.
 Búja hugod sem ürít, mondhassák, több poharat ki,
 Sem több férfinak nem buka karja alá: 60
 Bacchusnak, hire van, hosszas dőzst adni szokása,
 Melly tart, míg Lucifer kelni jelente napot.
 Jobban, mint ő, egy czeverécske se töltse az éjt el,
 És dolgát se legyen végbevihetni ügyesb.
 Tudja nejed jól ezt; 's te bohó azt nem veszed észre, 65
 Nem közelít már úgy, mint szoka, teste feléd.
 Vagy hajfürteit ő, véled, ékítgeti érted?
 És sűrű fősüvel rendezi kecsre agyán?
 Képe jelenti ki ezt, 's díszelgő karja arannyal,
 Hogy fénykedni becses tyrusi mezben akar. 70
 Nem neked így, másnak kíván megtetszeni, tudjad,
 Házodat és javad' ő a' kire költni siet.
 Nem teszi ezt roszbúl a' szép hölgy, csak betegestől
 Fut, 's a' gyűlöletes vén' ölelése elől.
 'S ezzel közlekedett gyerkőczém! Láthatom innen, 75
 Képes vaddal is ő összekeverni Venust.

Édelgéseimet te merészléd másnak eladni?

Csókjaimat másnak képire nyomni, gonosz!

Sírsz te, ha engem látsz idegennek ölére simultan,

'S kérkedik a' szívvel, melly vere érted előbb. 80

Tetszik károd: arany táblára lesz írva esésem,

És Venus' oltarán emlékül állni fog ez:

„Albius, istennő! kifeszölvén álszerелеmből,

Ezt neked adja, 's könyörg, tőle kegyelve fogadd.“

Jegyzetek.

49. v. Vulcan. Jupiter' és Juno' fia, Venusnak férje, sánta lábu, (a' kovácsok' járásmódja és tűznek mozgása) mennyből hibás járása miatt levettetett, Lemnos szigetbe (azaz: ezen gyárhelyen tiszteltetett), hol mint Aetna alatt is legényeivel, Cyclopokkal, készíté az istenek' számára mind azt, mire szükségök volt, fegyvert, villámot 'stb. (Cicero de natura deorum III. 2.) — Úgy rajzoltatik mint izmos férfi, a' ki ülő körül dolgozik, jobbában pörölyt, baljában fogót tartva. Többnyire dereka mezítelen; néha csucos süveg van fején. — Itt tűz értelemben áll.

62. v. Lucifer, hajnali csillag, derűnnye — mivel derűt, nappalt hoz.

63. v. Czevere, lányka. — Kezdi-széki székely szó.

83. v. Albius, Tibullus' mellékeve.

X. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Tibullus, úgy látszik, ezt az elegiát Messalávali elmenete előtt írta. — Vádolja a' fegyverek' feltalálóját, vagy is inkább azokat, a' kik a' hasznos teleményekkel ember ellen élnek. Ez a' gazdagságnak és fényűzésnek következte. Hajdan, a' pásztor-korban nem hadakoztak. — Könyörgés a' veszélyek közt megtartásért a' ház' istenihez, és hálaáldozat' ígérete. — Boszorkodás azon esztelenségen, hogy a' halandók a' halált készantag keresik, holott az magától elég korán jö hozzánk, és örömtelen tájokra visz. Szerencsés a' békében élő földműves. Kiváncos a' fegyverzörgéstől mentség, mert ekkor díszlik a' gabona és vetemény. Boldogok, hol pörlekedés nem halatlik, csak a' szerefők közt mutatkozik olykor. Azonban durva az, a' ki leányát megveri: ez menjen lármás hadba; mások kíváncsos békét élvezzenek.

Monddsa, ki lelte föl a' rettentő kardokat első?

Vad volt az bizony, és keble vasalva vala!

Emberölés akkor, 's harc akkor lépe divatba:

És közelebb út a' sárga halálra nyilott.

Mégsem az a' vétkes: mí azt nem jól haszonoljuk,

5

Mit kezeinkbe nekünk ő vadak ellen adott.

- Ezt a' gazdag arany teszi; harczról nem tudá senki,
Ételeinknél míg álldala bükkfa kupa:
Árkolat és kövár nem kellett; 's békesen éjjel
Pásztorok alhattak többszinü falka között. 10
- Akkoron éljek, nem tudom a' pór' fegyvere millyen,
A' riadó kürt sem készti remegni szívem'.
Hadba ragadnak most, 's tán ellenem oldala hordja
A' gyilokat már, melly vékonyomat általúti.
- Tartsatok, óh Lárez! meg; ti őriztetek engem, 15
Még futkározok én mint gyerek arcztok előtt.
Nincs szégyenlenetek vén törzsből hogy faragának;
Ősim lakja is így engede néktek ülést.
Hübb vala a' nép, míg viskóban pípere nélkül,
'S fából isteneink' képe találá helyet. 20
- Ők kegyesen vették, ha ki szőlőt hoz vala nékik,
Vagyha kalászkoszorút szent czibakukra kötött.
Úgy, ki ígéreteként, nyujtá maga át süteményét,
'S nékie mézet kis lánya utána vive.
- Lárez! az ércz nyilakat tiltsátok azonban el innen: 25
Majd tele ólombúl fog göbe esni azért:
Ezt, fejemen myrtus koszorúval, tiszta ruhában,
'S myrtus iszákot rám vetve, követni fogom.
Így tessek néktek: legyen a' harczokban erős más,
'S elleneit Mávors által alázza porig: 30
- Mit tett, mondja el a' bajnok majd nekem ivás közt,
'S asztalon a' tábort fesse le borral élém.
Harczczal sárga halált mi botorság híni nyakunkra?
Ránk nyomoz úgyis 's halk lába titokban elér.
Lenn vetemény nincs, sem szőlő, csak marczona Cerber, 35
'S a' Styx' habjainak ronda hajósa lakik.
Ott kiaszott arczczal, 's perzselt hajfűrttel ögyelgnek
A' halavány árnyak bús tavak' öble körül.

- Boldog az , a' ki picziny házában kedves övéi
 Közt, békében öreg napjait éli vigan. 40
- Ő birkáira és fia bárányokra ügyel fel;
 És neje fáradtnak fog melegíteni vizet.
- Így éljek , 's deressedjem meg , 's mint vénke beszéljem
 Böven el azt , mi nagy a' régi időben esett.
- Béke lakozzék e' közben pusztákon ; először 45
 Szántani béke fogott görbe igába tinót.
- Béke nevel szőlőt , 's nedvét teszi átalagokba ,
 Hogy finak atyjától inni maradna bora.
- Békében kapa és szántóvas van keletében ;
 Bajnok' fegyvereit míg henye rozsdá eszi. 50
- A' szántó , maga is részeg , kocsin a' ligetekből
 Nőjét 's gyermekeit hozza zökögve haza.
- Ámde Venus' hada tart , és szédült kontyja fején , és
 Feltört ajtaja a' lányt keseregni viszik :
- 'S karczolt képén sír ; de szomorg a' győztes is egyre , 55
 Izmos karjaiban hogy vala annyi erő.
- Majd a' csalfa Amor kis szóbúl nagy neszet éleszt ,
 És a' pörlekedők közt mosolyogva fülel.
- Ah ! kő és vas az , a' ki kezét tud vetni kegyesre ,
 Isteneket mennyből ő kizaklatni feszül. 60
- Légyen róla elég a' vékony mezt leszakasztani ;
 Ékeit is légyen dűlni fejének elég.
- Légyen megríkatni elég ; hajh ! boldog az a' férj ,
 A' kinek a' nő tud sirni haragja miatt.
- Az , ki öklözni szilaj , jobb : dárdát 's vértet emeljen , 65
 'S tőle Venus végkép elkülönítse magát.
- Béke azonban jő , kezeidben szőke kalászszal ,
 'S ízletes almákat fényes öledbe szoríts.

Jegyzetek.

35. v. Cerberus — pokol' ebe , három fejjel , és szőr helyett kígyókkal testén ; az alvilág' kapuját éberen őrizte.
36. v. Styx , az alvilág' vize , mellyen minden oda menőnek át kellett szállíttatnia , az átvivő hajóst Charonnak nevezték.
-

TIBULL' ELEGIÁI MÁSODIK KÖNYVE.

I. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Mezei elegia. A' virányszentelést éneklí. Sacrum ambarvale. — Elsőbb is két isten hivatik meg, kik azon szertartásnál főkép tiszteltetni szoktak. Majd a' rendnek, mellyel az végbe ment, leírása. Óhajtsa és reménylete áldott évfolyamnak. Ünneplés' örömei alatt átmenet Mes-salára. A' mezei életnek kellemeiről 's jelességéről rajz: hol csak az a' hiba, hogy Cupido is mezőn született, olly sok bajnak okozója. Azonban ő is meghívatik az ünnep-re, de fegyverei nélkül. Serkentés, hogy kiki kegyeért könnyörögjön. A' bekövetkező éj vet a' mulatságnak és éne-keknek végét.

Csönd legyen, a' terményt 's telket szentelni vagyunk itt,
Mint nagyatyáinknak régi szokása tanít.

Jőj Bacchus, zamatos fűrt függjön két szaruidról,
Gabna-kalászt köss fel vakszemeidre, Ceres.

- E' szent ünnepen a' termesztő 's földe pihenjen; 5
 A' szántóvasat is szegre akasztja ura.
 Nyíljanak a' jármok meg, 's lombos homlokaikkal
 Álljanak a' marhák a' tele jászol előtt.
 Szolgáljon kiki most istennek; 's tenni ne merje
 Senki leányzókból gyors guzsalyára kezét. 10
 Titeket is tiltlak, hagyjátok mind el az oltárt,
 Kéjben kiknek az éjt tölteni hagyta Vénus.
 Tisztát kedvel az ég; jertek hát tiszta ruhában,
 'S mártások a' forrás' nedvibe tiszta kezét.
 Mint megy az oltárhoz, nézd, a' szent birka, 's fehérben 15
 Nékie a' nép zöld ággal utána nyomúl.
 Hon' Nemtőji virányt 's lakosit tisztítani akarjuk,
 Messze határinktól károkat üzzetek el.
 Léha kalász aratót a' gabnák közt ki ne játszék;
 A' csunya farkasnak juh se remegje fogát. 20
 Ekkoron a' fényes pór bő terménynek örülve,
 Oltárára nehéz fákat emelni siet.
 'S a' kis szolgálfiak, bérlőnek jó jele, játszva
 Fonni csepőtéből fognak előtte lakot.
 Kérésem betelik, mert a' bél' rostja mutatja, 25
 Hogy kegyesen rajtunk tartja szemöldit az ég.
 Consul időből most ide nekem régi falernit;
 Chiói kádról is bontva az akna legyen.
 Borral töltsük el e' mát; nem lesz szégyen elázni
 Ünnepen, és ingó lábakon állni alig. 30
 De kiki Messálát éltesse, kupákat ürítvén:
 'S minden ajak, bár ő nincs jelen, áldja nevét.
 Oh! kit Aquitánon nyert győzelem elhíresíte,
 Szörös elődidnek ritka erényű fia!
 Jersze, segíts, mikor én halát versekbe szorítva 35
 Földmivelőt védő isteneinknek adok.

- Dalra mezőt és mentőit veszem; a' kik az embert
 Makknak evésétől jobb eledelre fogák.
- Ők mutatak első meg, mint kell fonni karámot;
 És leveles lombbúl rakni reája tetőt. 40
- Ők mutatak, mint kell járomba befogni tinókat,
 Alkalmaztak is ők gyors kerekekre kocsit.
- A' vadon életmód megszűnt, gyümölcsfa tenyészett,
 'S a' termésre hajúlt kertet itatta patak.
- Ekkor kezde arany fürthől láb tiprani mustot, 45
 'S józan víz az erős borba vegyítve leve.
- A' telken kepe áll, mikor a' föld szőke hajától
 Minden idén megvál a' meleg évszak alatt.
- A' kis méh tavaszon rétről gyűjt össze virágot,
 Hogy kosarát édes mézzel emelje teli. 50
- Szántó volt első, kit ekéje vagyomra segítvén,
 Pór-szókat bizonyos hangozatokra szedett.
- 'S asszú csöveken ő verset, jóllakva, danúlt volt,
 Ünnepileg cizfrált istene' szobra előtt.
- Majd, óh Bacche! veres miniommal kenten, először 55
 Még soha nem látott lejtegetésnek eredt.
- Néki ezért szép bér szabatott a' gazdag akolbúl,
 Nyáj' vezetője bak, a' bakcsa vezérle ihot.
- Réteken első font gyermek koszorúba virágot,
 'S régi Penátoknak tette fejére föl azt. 60
- Ismét gyöngé leány' kezinek munkákat adó jüh,
 Hátán a' havi szőrt szokta viselni mezőn;
- Innen az asszonyi gond guzsaly, és vagyon innen az orsó,
 És fonál, a' dolgot hol viszi végbe hüvelk.
- Majd éneklő szövő székben más lányka Minervát, 65
 És vásznán rezeget át a' sűrű borda ütés.
- Mondja Cupídót is nyáj 's ménés között születettnek
 A' csacsogó hír, és falka tanyája körül.

- Ott gyakorolta magát elsöben ügyetlen ivével;
 Jaj! keze abba ma már mint betanúlva vagyon. 70
- Most nem marha, mikép akkor, hanem érzi leány is,
 Söt az erős bajnok' melle is érzi nyilát.
 Ő fosztott ki legényt; ő tette, hogy a' haragos vén
 Botrány szókra fakadt hegyke bögyösse előtt.
 Éjszaka örök közt a' lányzót ő viszi által, 75
 Lopva midőn egyedül lépdegel ifja felé.
 Lábaival kémlélőleg megy félve az utczán,
 És tapogatva elül tartja kinyújtva kezit.
 Ah! nyomorúk, kikhez rossz kedvvel jő ez az isten;
 Boldogok ellenben, kikre mosolygva tekint. 80
 Jöszte ezen tomhoz; nyiladat, szent! tedd le azonban,
 És lobogó fáklyád is tova hagyva legyen.
 Tisztelet a' Nagynak, kérjétek, nyájt magatokkal
 Áldja meg; azt nyilván, titkos ohajttal emezt:
 Vagy nyilvánosan ezt is. Már phryg tárogató meg- 85
 Harsana, 's a' tréfás nép enyelegve zajog.
 Rajta! mulassatok, im lovait befogatta az éj már,
 'S anyja körül számos csillagok' ezre ragyog.
 A' pihegő alvás kormos szárnyokkal elér majd,
 'S ingadozó lábán a' ködös álmodozás. 90

Jegyzetek.

3. v. Bacchusnak szarvairól sokat is beszéltek. Én azokat sem a' gyümölcsözés' jelképeként, sem czélzásnak nem állítom arra, mi még megmutatva nincs, hogy régenten állatok' szaruiból ittak. Mind ezt történetből lehetne felvilágosítani, de adatok

hibázván reá, én sem magyarázhatom meg. — Némellyek azon hasonlatosságból, mi Bacchus' és Móses' ábrázása közt van, elhítenni akarják, hogy a' kettő egy személy.

4. v. Ceresről lásd az első könyvnek 15-dik versére tett jegyzetet.
 21. v. Nitidust, fényesnek tettem. Lehet, hogy a' költész itt ünnepelesen öltözkést ért, vagy a' zsirtól, egészségtől fénylő arcot, mi a' pórnak szinte tulajdona.
 25. v. Állatok' belrészeiből szokták a' régiek jósolgatni az istenek' végzését.
 27. v. Consul idő — régiséget fejez ki. Ó falernumi bort akart a' költész mondani.

Nem lesz fölséges a' Consulokról ismeretség' okáért itt történetileg bővebben szólni.

Consul, a' legfőbb ország-tisztnek czíme volt a' régi római birodalomban. Miután Rómából a' királyok kiűzettek, köztársasági alkotmány hozatott be, és a' közálladalmat kormányzó Senatus' fölé két, évenként újra választandó személy emeltetett, kik ezen szerény czímet: Consules, Tanácsnokok, viselték. Hogy megválasztathassanak, Rómában jelen, és 43 esztendőseknek kellett lenniük. Csak háromszor tértek el ezen utolsó szabálytól. A' nép' akaratjából hatalmuk következő pontokra terjeszkedett: Ország- és nemzeti gyűléseket ők rendezhettek, hol elnökséget viseltek, és a' mi ott határoztatott, végrehajtották: mert a' törvényhozó hatalmat a' nép magának tartá fenn, 's a' Senatusnak csak annak végrehajtása engedtetett által. Consulok voltak a' had' vezérei, ők gondoskodtak szükségeiről, ők nevezték ki a' hadnagyokat. Ha veszély fenyegette a' hazát, határtalan hatalommal ruháztattak fel. Ők fogadák a' külső fejedelmek' követeit: kezeik közt voltak az országos irományok és levelezések: hadat izenhettek: az országos pénztárba, tartományokra, tisztviselőkre, jog-kiszolgáltatásra ügyeltek. A' kormányzásban, elnökségben hónaponként, néha naponként egymást felváltották.

Hatalmukhoz volt tekintélyök emelve. Nem csak a' törvények és évek tőlük neveztettek el (honnan az országos irományoknak consuli naptár — fasci consulares — neve volt), hanem rangukhoz méltó érdemjelekkel is megkülönböztettek; hivatalukbani eljárás alatt pompás szekérben ültek — stella curulis; — kezökben királyi pálcza helyett, elefántesont főnöki pálczákat tartottak — scipio eburneus, — bárson szegélyű köntöst viseltek,

— toga praetexta — mely a' császárok alatt hímezetté változott; és tizenkét serhák' — Lictores — kíséretében mentek, kik borostyánnal kerített vesszőköteget — fascies — vittek előttük. Ezen rözsék közt előbb balták is, élet-halál' jelei, álltak; de Valerius Publicola' idejétől fogva azok csak Rómán kívül szurattak a' csomó közé. Így tehát királyi tekintélylyel, és hatalommal birtak, királyi név nélkül.

Hivatalukba lépéskor a' Senatus és főbb rendüek lakásukon ünnepélyes szerencse-kivánnattal udvaroltak nekik; majd a' Senatus' és nép' kíséretében Capitoliumba mentek áldozatra. Ezen idő után a' volt Consul — consularisnak mondatott, 's mint ilyen a' többi Senatorokat tekintélylyel, kik még Consulok nem voltak, megelőzték. Belőlük lettek azután tartományi igazgatók, midőn Consulhelyetteseknek — Proconsules — neveztettek. — Miután Augustus császár alatt Róma ismét monarchiai kormányalakat nyert, e' régi tisztség ugyan meghagyatott, hogy kezdetben a' nép köztársasági színnel ámttassék, tekintélyök azonban és hatalmuk lassanként elenyészett, úgy hogy végre egy pajkos császár gunyját annyira vitte, hogy lovát consul-lá választatná.

28. v. Chío, sziget Levantében, boráról híres.
34. v. Intonsust — szőrösnek fordítottam, borotváltatlan a' latin szerént. — A' borotválók a' város' építése után 454-ben hozattak Rómába Görögországból. Annak nemessége tehát igen régi volt, a' ki szakállas őseket mutathatott.
38. v. Makknak evésétől. Ez költészi festése a' nyers, kevés szükségesre szorúlt, 's legközelebb található étkekkel megelégedő hajdani embereknek.
55. v. E' magán álló felkiáltás annyit tesz, mint a' te tiszteletedre Bacchus! vagy általad ihlettetve. — Más tekintetből itt némelly tagmozgási tánczról van szó, mely alkalomra befesteni szokták magukat. Általában így történik ez minden míveletlen népnél.
58. v. E' pentameterben elménczkedés rejlik. Hihetőleg értelme ez: A' nyájból bak — kos — lett jutalma, mely több juhot, mint kolompos, maga után vont.
65. v. Minerváról már első könyv' negyedik Elegiájára tett magyarázatban 26-dik vers után szólottunk, lássuk itt: milly hatalmas himezőné ő Arachnévali vitályban Ovid' Átváltozásának 6-ik könyvéből, miugyárt elején, mit így fordítottam:

Cecropi vár' síkján Mars' dombját hímezi Pallas,
 És a' hajdani pört, a' földnek milly neve legyen.
 Kéthat Mennyeiek, közepett Zevs, fönn helyen ülnek
 Tiszteletes képpel: vonalából mindenikére
 Ismerhetni lehet: Zevs' ábrázatja királyi.
 Neptún álldogal, és szigonyát a' szirtbe merít
 Látszik, 's a' szirtnek sebiből egy szép paripát hoz
 Létre; 's ezen tényért a' várost tartja övének.
 Ámde magát vérttel fegyverzi föl és kelevésszel;
 Hordoz agyán sisakot; mellét védelmezi aegis:
 'S karja erőtetvén a' himzett földbe dzsídáját,
 Abból bájol elő magvakkal szöke olajfát.
 Bámúlt rajta az Eg. Meg lett a' mű koszorúzva.

Hogy példázatban vele küzdő lányka megértse,
 Hegye merényének millyen fog lenni jutalma:
 A' négy sarkakon ő négy osztályt nyom ki világos
 Színeivel, 's mint a' hely hagyta kicsinyke modorban.

Haemust 's trax Rhodopét az egyik szögletbe szorítá:
 Most hólepte hegyek, hajdönt azok emberi testek;
 Kik magokat nevezék, mint a' fő égivalók, el.

Másik szél keserű sorsát pigmaei anyának
 Adja elő; Junó daruvá kít váltta, mivel le-
 Győzé; 's népeivel mindig harezolni parancsolt.

Antigonét képezte tovább, ki mer a' magas Ammon'
 Életépárával vetekedni; kít a' fejedelmi
 Junó szárnyassá teve: meg nem mentheti Trója,
 'S Láomedon nemző, hogy, hősárnyakkal övedzett
 Tessék gólyamadár csőrjével kelepelve magának.

A' negyedik sarkon Cinyrás van tűzve, az árva;
 A' ki az áldott hely' lépcsőit, lánya' testét,
 Fogva, kemény szirthoz dülő, könyet ejteni rémlík:
 Majd az egész munkát környülveszi békes olaj-lomb:
 'S e' neki szent fával remekének vet vala véget.

II. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Cerinthnek vagy leányának születése' napján hija
Geniust a' költész, hogy a' kedves kívánságait töltse be;
és telesedést ígér.*

Megjöve Nátális, jószónkat hallja az oltár:
Tartsatok itt állók, nőnemű 's férfi velem.
Áhitatos tömjény 's illatele fűanyag égjen,
A' mit Arabnak dús telkei küldnek ide.
Jöjön, 's tiszteletét maga Nemtőnk lássa szemével, 5
Tarka virágokból font koszorúval agyán.
Legfinomabb narddal legyen áldott homloka kenve;
Sültet egyék, és bort ittasodásig igyék:
'S adja meg azt mind, mit kívánsz, Cerinthe, te tőle.
Rajta! mi tartóztat kérni, megadja, ne félj. 10
Nőd' hűsége, hiszem, leszen az, mért esdeni hajlasz;
Már ez az égnél ő általa tudva vagyon.
Ez kedvesb neked a' föld' minden ugarjainál, pór
Mellyeket ökreivel felhasogatni szokott;
Drága köveknél is kedvesb, miket India termeszt, 15
Éoi tengernek hol veres árja zuhog.
Úgy leszen. Ím már jő rezegő gyors szárnyain, és hoz
Házasi életnek sárga bilincset Amor:

Sárga bilincset, mely akkor se szakadjon el, arczon

Hogyha leend már vén ráncz, 's fején ősz haj inog. 20

Jőj Nátális ezen jó hírrel, 's gyermekeket hozz;

'S hagyd a' kis sereget játszani lábod előtt.

Jegyzetek.

1. v. Natalis, születésnap' istene, ki az 5-dik v. geniusnak, Nemtőnek, mondatik.
4. v. Arabok' országa minden fűszereknek termékeny földje. De legyen tömötten itt ezen érdekes és a' történetekben híres nemzetről szóba ereszkednem szabad. Arábia félszigetet képez, 's persa és arab tengeröböl közt fekszik. Újabb felosztás szerint áll parti tartományokból, hol bőven terem áloe, manna, myrrha, tömjény, indigó, muskat-dió és legjobb kávé. És bel-földből, mely homokos, 's tövisekkel és sós növényynyel borított. Égalja majd mind a' négy fokain keresztül megy a' mércézének. Fő városai: Medina, a' Próféta' városa, Mahomed' híres sírja itt van; Mecca, Mahumed' születése-helye. Az itteni templomot minden mahomedánnak egyszer meg kell látogatnia. Dsidda: a' veres tenger mellett, fontos kikötővel. Beit al Fatei, leghíresebb kávékereskedő hely. Mokka, — halálkapuja — a' veres tenger' szorulatánál. — Arabok többnyire mivelt, középstermetű, általában sovány barnaszínűek. Nemes szívűek, nyájasok, megelőzők, és vendégszeretők. Szakált viselnek. Élénkek. Eredeti nyelvők csak a' Koránban és tudományos nyelvőkben él. Mahomed' vallását követik. Mértékletesek. Felosztatnak városiakra, falusiakra, és pusztaiakra. A' városban lakók művészetet, különféle mesterségeket, kereskedést űznek: a' falusiak szorgalmasok földmivelők: a' pusztákon tanyázók, nomadi életet viselnek 's marhatartásból, különösen nemesített 's kihírült lovak' neveléséből élnek. Vannak közöttük nemesek is; legtekintélyesebbek a' Scherifek, Mahumed' utódjai, egyedül ezek viselhetnek zöld turbánt, és ki-

tűnő szabadsággal bírnak. A' tisztek, előljárók 'sat, kik Schekkeknek mondatnak, nemes rendet képeznek. — Az Arabok több nagyobb, kisebb főnökök alatt élnek; most nem megvethető rész uralja a' hódító Veehabitákat.

7. v. Nard, finom, illatos olaj.
8. v. Az áldozatra sütött pogácsát, és az áldozatra öntött bort jelenti.
15. v. Indus, a' rómaiaknál minden ismeretlen napkeleti népet jelent, különösen a' fekete Aethiopokat.
16. v. Eoi tenger, napkeleti tenger, melly veres porondáról nevezetik így.
18. v. Sárga bilincs — arany láncz — tartós hívség, szeretet jelentetik általa.
-

III. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Nemesis mezőre ment lakni. Elég ok, hogy a' költész is oda kívánczozzék; hol a' kedves 's vele Venus és Cupido vagyon; és hogy ezen gyönyöréleletért semmi fáradságtól, semmi munkától ne vonakodjék. Lám Apolló is szerelemből pásztorra alacsonyítá magát, mit sem gondolván vele, hogy rajta nénje pironkodott, Oraculum jóslatot nem adott, 's anyja keserűségbe merült. Jobb is, állítja, szerelemmel gúny' tárgya lenni, mint szerelem nélkül isteni polczon állni. — A' 35—60-dik töredékben panaszok rejlenek jutalom után sovárgó század és Nemesis' fényüzése miatt. A' költész ugyan kész volna neki mindent megszerezni: ha egy alávaló rabszolgaért őt hátra nem tenné. — A' 61-ik verstől kezdve ismét más töredék, mit a' 34-ikhez jobban lehetne toldani. Ceres a' lánykát mezőre csábította: Vetése ezért sorányon fizessen: Bacchus hagyja el a' mustkádát. — Majd visszakivánja az elmúlt egyszerű világkort, midőn szabadon szerethetett mindenki: most fényűző ruhát viselünk, úgy mond, és — a' leányok eldugatnak. — Csak Nemessissel lehessen, minden fáradság kéjjé változik.

Pusztákon szeretőm, Cérinth, vagyon és majorokban;
Hajh! vas az, a' kinek a' városi élet, öröm.

- Már Venus is most a' vígalmas gyöpre szegődött;
 'S földmivelő póros szókra tanítja Amort.
- Oh! én szépemet ott nézván, milly lelkes erővel 5
 Vágnám a' teremő földbe suhogva kapám';
 És a' görbe ekét szántó' módjára követném,
 A' mikor a' telket metszi vetésre tinóm.
 Semmibe venném a' tikkasztó nap' tüzelését,
 Vagy, ha nehéz dolgom tört tenyeremre sebet. 10
 Phoebus is Admetnek hajdantan tulkait őrzé;
 'S nem használa koboz, nem haja' fodra neki.
 Olly gyökeret sem lelt, mellyben bút verni erő van:
 A' szerelem minden gyógytanon állá boszút.
 Fűzágból kosarat kezdének gyártani ekkor, 15
 'S a' szövetek közt gyér utra találá savó.
 Oh! hányszor, mikor ő haza borjút vitt vala vállán,
 A' vele szemközt jött néne pirúlva fakadt.
 Oh! hányszor, mikor ő mély völgyben lanton enyelge,
 Tulk' bőgése dalát félbe szakasztani meré. 20
 Kétes helyzetiben sokszor jóslatra vezér várt,
 'S választ nem tudá a' szent terem adni neki.
 Torz feje Látónát több ízben bűba meríté,
 Min báméskodik a' Mustoha váltig előbb.
 A' ki kuszált hajait Phoebusnak látni találná, 25
 Nem venné gyönyörű fürteit észre ma az.
 Délos, Phoebe, hol? és hol van most delphusi Pytho?
 Nemde Amor kunyhót jegyze lakásra neked.
 Boldog idők! mikoron nyilván szolgálni Venusnak
 Nem tarták alacsony ténynek az Égivalók. 30
 Ez mese most; de ki hív lányához, lesz mese inkább,
 Mint szerelem nélkül bármi nagy isteni lény.
 És te akárki vagy, a' kire morczan nézne Cupídó,
 Jersze, lakásomban menhelyet adni fogok.

Nem Venus a' kedves, hanem a' pénz, e' vas időben; 35
 Pénz, mi szokottnál több roszt' nevelője leve.
 Pénz ada fegyvert a' boszus ellen' durva kezébe,
 Innen ölés 's vér jött és közelebbi halál.
 Pénz visz tengeren a' gyakoribb vészeknek ölébe,
 Készen harczra hajó rajta mióta lebeg. 40
 A' pénzt szomjuhozó tágos pusztákra sovárog,
 Hogy legelésztessen rajta ezernyi ihot;
 Külkö gondja, 's feles lovakon húzatja keresztül
 Városon a' szobrot láрма zsidajja között.
 A' haragos tengert tág építménybe szorítja, 45
 Hol mentek halak a' tél' zivatarja előtt.
 Vig' tomod' ellenben hosszítsa samosbeli kanta,
 'S ékes bögre, mit a' kúmai minta adott.
 Jaj! ma leányok, kell látnom, csak dúsnak örülnek;
 Pénzt ide, hogyha Venus már vagyomokra tekint: 50
 Hogy Nemesis tölem nyert szép úszályban az utszán
 Könnyű lábaival lépve, csudára legyen.
 'S álljon rajta finom ruha, mit szőtt volt cosi némbér,
 És aranyos szávon tűze közébe keze:
 Szekszinűek késérjék őt, kiket India éget, 55
 'S bőrüket a' szomszéd nap feketére sűtő:
 Néké versenyben méltasson válogatott színt,
 Bársoniat Tyrus és Afrika tiszta pirost.
 Tudva van; ő annak hódol, kinek a' rekeszekben
 Többszörösen gipszszel lába jegyezve vala. 60
 Városból Nemesist te kemény Ceres a' ki kicsaltad,
 Vissza hiven magod' a' föld ne fizesse soha.
 És gyönyörű Bacchus te is, a' ki borágokat ültetsz,
 Hagyd te is, óh kérlek, hagyd el az átkos edényt.
 Szépeket a' szomorú pusztán elrejtteni vétek: 65
 Így nem elég károm' pótlani mustod, atyánk.

Ám nőjön vetemény, de mezőkön lányka ne-lakjék;
 Makkot együnk, 's vizeket régi modorban igyunk.
 Makkot evett, 's mindig szeretett a' hajdani őskor;
 Hogy miveletlen volt földe, mi kára esett? 70
 Akkor, kikre Amor szemeit mosolyogva vetette,
 Árnyas lombok alá hitta örökre Venus.
 A' szeretők' utját nem vágta be zárt kapu és ör:
 Boldog idő! ismét jőj ide, hogyha lehet.
 Akkor azok pusztán gyönyörű lányokkal időztek, 75
 Bátor pór guba volt vetve nyakukba nekik.
 Most, mikor elzárták lányom', 's nem láthatom én őt,
 Bő hosszács tagomon mondsza mi haszna vagyon?
 Már vigyetek, szántok, mivel úgy kívánja leányom:
 Ütlekeit 's lánczát lészen emelnem öröm. 80

Jegyzetek.

11. v. Admet, pheraei király volt Thessaliában. Apolló kedvelte, pásztori alakot öltött, és nyáját őrizte. Erről Ovid is emlékezik Átváltozásának második könyvében, hol miután Ocyroe' lóvá változásán kesergő atyáról említést tett, így folytatja fordításom után:

Sirt; 's védelmedet a' philyréai hős sikertelen
 Kéré, Delphice: mert a' nagy Zevs' rendeletét el-
 Nem ronthattad: vagy ha tehetted is, akkoriban nem
 Vagy jelen ott. Élin' 's Messánia' telkein élvén.
 A' miidőn tested' pásztor-bundába takartad;
 Erdei görcsös bot volt bal markodba szorítva;
 És egyenetlen hat csős síp töltötte be jobbod'.
 Míg szerelem gondod, 's bájjal tölt hangja sipodnak,
 Őrztelen tehenid, mint a' hír szól, Pyliosba
 Mentenek. Ezt látá atlantisi Mája' szülöttje,
 'S elhajtá azokat, rejtven sűrű sór' kebelébe.

12. v. Phoebus valamint lantjáról úgy szép hajáról is híres volt. Már I-ső könyv 4-dik Elegiájának 38-dik versében erről dicsértetett.
18. v. Apolló' nénje Luna, hold, volt.
- 21-22. v. Mivel Apollo' pásztorkodása alatt nem volt honn, az Oraculum, mellynek ő volt feje, nem adhatott a' kérésekre feleletet.
23. v. Apolló' csinos hajfűrtit pásztorkodása idején bozontos váltá fel, min anyja, Latona, igen epedett.
24. v. Junó értetik Apolló' mustohája alatt, mert Latóna őt Jupiter-től fogadta méhébe.
27. v. Apolló Delos szigetben született. Hol anyja őt, Junó' üldése elől futván, pálma és borostyán fához dülve szülé. Mit leír Ovid Átváltozásinak 6-dik könyvében. Delphusi Pitho, Delphos városa, mellynek előbb ez volt neve; helye az ő leghíresebb orákulumának.
45. v. Bámulatos találánya a' római fényűzésnek! Hogy minden évszakban és minden időváltozásban tengeri haluk legyen, a' tengervizet felhalmazott kötömeg közé szorították, bekerítették, to' alakra, mellyben halakat tartottak.
- 47-48. v. Samosi — most Samo Aegaeum tengeri sziget: és Cumai — Campaniában város, — cserép edények szép alakukról híresek voltak.
53. v. Cos, most Stancio, Apelles' hazája, sziget, honnan jövő ruhák selymükre úgy, mint készítettésük' finomságára kapósak és nevezeteseek valának. Così asszonyokról azt mondja Ovid Átváltozásinak 7-dik könyvében, hogy Venus által, mivel magukat szebbeknek állították, tehenekké változtattak.
- 55-56. v. A' négerek' színét, mit most bőrük alatt lévő fekete nedvtől származtatunk, akkor a' melegségnek és forró égálnak tulajdonították.
59. v. Szokás volt a' rabszolgák' lábait gipszszel jelezni meg, midőn eladás végett vásárra vitettek. Keserű gúnyt fejez ki ez a' vers. Az, a' ki olly haszonvehetetlen volt, hogy előbbi ura ismét eladta, most előmbe tétetik! Azonban valahogy szabadon eresztést kellett nyernie és pénzhez jutnia, mi által Nemesisnél kedves lehetett.
75. v. Ez a' vers az eredetiből elveszett, minden fordító kénye szerint pótolta azt ki. Én így töltém a' hézagot be.

IV. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Tűrhetetlen a' költész szerelme' szoros rabsága miatt, 's késznek nyilatkozik azt akármilly más rosszal fölcserélni. — Már misem segít rajta, nem vers, nem Apollo: 's boszorkodik reájok, mert hasznára nincsenek. Venust, a' csábítónét, templomrablással fenyegeti, úgy szerencsétlenséggel a' fényűzés' elémozdítójit: mert ezektől jő a' tetsz- és pénzvágy, gyötrelmei a' szeretőnek, és gyaláztatja istenségének. — Átok a' fősvényre, és áldás a' hű leányra! Ennek csontjai békében nyugodjanak, emléke szent legyen, az pedig siratatlan fekügyék a' máglyán. Majd végezetül fölkiált, mit használnak mind ezen intések! Nemesis' kívánságát ki kell elégítnem, bár minden birto-
kom rámegy.*

Látom, szolgálai sors itt 's asszony várakozik rám;
 Ősi szabadság hát szóm' bucsuzásra fogadd.
 De bús szolgálai sors, mert lánczom zörgetem egyre,
 A' mi alul nem kész felszabadítani Amor.
 És akar érdemlém, vagy akár nem gyújtogat engem: 5
 Ah! oltsd lángomat el marczona lányka, fülök.
 Inkább állni kemény kökint jéghegyben akarnék,
 Mint e' szörnyü kinok közt sanyarogni tovább.

- Inkább tenger alatt zordon szirt lenni kívánnék,
 Hol vihar és hullám törne csatázva reám. 10
- Most szomorít a' nap, 's még jobban az éjszaka' árnya,
 Minden időperczem mártva epébe vagyon.
- Nem használ alagyám, nem, vers' szerzője, Apolló;
 Szüntelen, az markát tartva, jutalmat igényl.
- Nem kellesz Músám, szeretőn könnyíteni ha nem tudsz; 15
 Nem tisztellek azért, hogy hadi dalra segíts:
- A' napok' utját sem keresem, nem, milly alakot vesz
 A' hold, hogyha körét már befutotta lován.
- Szépemhez nyomozok versemmel könnyüded ösvényt;
 Nem kell Músa, ha nem tudja szerezni meg ezt. 20
- Néki azonban pénzt kell gyilkkkal gyűjteni 's bűnnel,
 Hogy zárt lakja előtt sírni ne hagyja szemem'.
- Vagy szent helyből a' jeleket fogom én elorozni:
 Mindenelőtt mégis foszsa kezem ki Venust.
- Ő a' bűn' oka, ő tolt kobzó szépet ölembe: 25
 Érdemekint hát őt sujtsa boszúmnak ive.
- Vesszék mind az el, oh! ki szedett volt drága smaragdot,
 'S tiszta fehér íhszört tyrusi nedvbe kevert.
- Fösvényekké ez teve lányokat, és cösi szoknya,
 'S a' rőt tengerözön' káros adánya, csiga. 30
- Őket ezek rontották meg, 's lett zárva az ajtó,
 És a' lak' küszöbét örözik éber ebek.
- De bőven ha fizetsz, részedre szegődik az őrzet,
 Fölnyilik a' zár, és a' kutya néma marad.
- Hejh! ki magasb bájt a' szép fösvényeknek adott volt, 35
 A' nagy jót be feles rosszsza! ölelte körül.
- Innen pörlekedés jő 's köny, 's ez az ok teszi végre,
 Hogy hall sok panaszos szókat az égi Amor.
- És te, ki a' pénzesb szeretőért régít elűzöd,
 Szél vigye el 's tűz-vész, a' miket összeszedél. 40

Égő lakhelyedet nézzék vigadozva az ifjak,
 És ne legyen, ki viend, lángra sietve vizet.
 Rajtad, pályádat leszaladván, senki ne sirjon,
 És temetésedhez nyitni se fogja zsebét.
 A' jó 's nem fősvény pedig, élt bár száz nyarat által, 45
 Hü könyüket nyer majd tűznyoszolyája előtt.
 És egy vén, az idős szerelem' hív tiszteletére,
 Évenként koszorút tűz ravatalja fölé:
 És fekügyél, így szól, átmenvén, békesen itten,
 Csontidon óh, a' föld, égi! nehéz ne legyen. 50
 A' mit mondok igaz, de mit ér a' puszta igazság,
 Ha törvénye szerint kell gyakorolnom Amort.
 Sőt, ha örökségem' kívánná ő hogy eladjam,
 Házom' Láresit is dobra eresztni fogom.
 Minden mérges italt — Médéa mit, és szüre Circe, 55
 'S a' füvet, a' mellyet Thessala' földé terem;
 'S mind — Venus a' mivel a' vad nyájba szerelmeket olt be,
 'S hippomanes ménék' gerjeit égni teszi, —
 Adja nekem, 's többet; Nemesis csak rám mosolyogjon,
 Elfogadom készen tőle, 's kiinni fogom.

Jegyzetek.

1. v. Asszony — parancsolóné.
13. v. Mester Apolló, a' ki a' költészetnek, éneknek istene.
44. v. A' máglán elégendő testekhez drágaságokat szokás volt vetni.
 — Vagy úgy is lehetne ezt a' verset érteni: Temetésedhez kívántató költségeket senki sem fogja toldani, hogy pompásban temettethessél el.
54. v. Az árverésen eladandó jószág bizonyos táblára iratott, 's így közhirre adatott.

55. v. Tagadhatatlan, hogy ez az elegia az 54-dik verssel szebben végződnék: azonban gondolhatni mégis mindig eszmekövetkezést; és ezen hat utósó versek a' költésznek akkori helyhezére nézve nagyobb összeköttetésben állhattak az előbbiekekkel, mint most nekünk látszik. — Ezek a' versek szerelemitalhozi vegyrészeket tartanak magukban. — Medeáról 1-ső könyv 2 dik elegiájára tett jegyzetben már volt szó. — Lásuk minő varázs-erővel birt Circe is. Az ide illő helyet Ovid Átváltozásinak 14-dik könyvéből hozom fel, hol Circe által Picusnak és követőinek átváltoztatása jó a' többi közt elő.

Picus házából mene a' laurentumi földre,
Kanra vadászandó; ülvén gyors csődőre hátán,
'S bárson mentéjét köti vállán össze arany csat.
Abban az erdőben járt a' Nap' lánya is épen,
Új füvet a' termő dombon hasznolni szedendő;
'S circe nevet viselő tájéktól ballaga messzebb.
A' sór' árnyai közt megpillantotta az ifjút,
Bámula; a' fűszer, mit gyűjte, kihulla öléből,
'S a' láng, úgy látszott, velejéig szála egészen.
Felhevüléséből mihelyest eszmélete megtért,
Gerjét készen volt kijelenteni. A' siető ló
Tett akadályt neki, 's a' késérők' száma körülte.
El mégsem futsz, bár szeleken száguldva iramlasz,
Hogy ha magam' jól ismérem, 's nincs minden erőtül
Még megfosztva füvem, 's bűvömnek lesz foganatja.

Szólott: és tüstént testnélküli erdei' képét
Költé; azt a' főnök előtt átfutni paraneslá,
'S egy fákkal tele nőtt erdő' sűrűjébe szaladni;
Össze az ág hol nőtt, 's lóval nincs mód oda férni.
Tüstént, a' csalatást nem tudván, a' vad után megy
Picus; az izzó ló' hátáról gyors leugorni;
És hi reményt követő, gyalog indul a' sűrű sörbe.
Kéréshez foga az, 's hallat búbajos ígéket;
'S ritka hatalmakhoz sóhajtt fel ritka imával,
Mellyel Lúna' fehér képét meg szokta zavarni,
'S atyja' fejét nedves felhőkkel környölövedzni.
Ekkor is a' bűvös szókból a' mennyre sötét szál,
Föld gözölg ködöt; a' késérők éji homályban
Jártanak ut nélkül; 's nincs őrzete a' fejedelmnek.

Használván helyet és az időt; óh szép szemeidre,
Szóla, mik elrablák szívemet, 's c' kellemes arczra,
Leggyönyörűbb! melly istennőt készit esdni előtted.

Oltsd tüzem' el, 's ipul a' Napot, a' melly mindeneket lát,
Vedd; és el ne taszítsd töled titánida Círcét!
Szólott: a' makacs őt 's kérését megveti; 's mondá:
Bár ki vagy, én soha nem leszek a' tied; engemet egy más
Tart kötélén, 's tartson, kívánom, számos időki:
Nem sértem tilos élvzettel szent eskemet én meg,
Míg ad az ég éltet Jánus-nemzette Canensnek.

Hasztalan ismétél, látván Titánia, esdést,
Még síratod, szólott: nem fog soha látni Canensed;
'S egy megbántott, egy szerető, egy hölgy mire képes,
Érzed: 's Circe ez a' megbántott, e' szerető 's hölgy!

Majd kétszer napeset — 's kétszer fordulva keletre,
Vesszeje háromszor, 's büve annyiszor érte az ifjút.
Ez szalad; és bámúlt sebesebben futni szokottnál
Hogy tud, látja mikép van tollal vonva be teste;
'S mérgődik Latium' ligetit mint fogta nevelni
Hirtelen új repülő: csont csőrjével szurdal az éltes
Tölgyre; sebet vág a' nyúlánk ágokra haragja.
Bársonszín köpönyegjéről tollára ragadt át.
Az, mi aranycsat volt, és köntöst összeszorító,
Lett aranyos pölyhhé, melly szolgál nyakpiperéül.
'S Pícusból nincs semmi egyéb már, mint neve csak fön.

Majd, miután eleget lármázták társai Picust,
'S nem tudtak sehol a' környékben lelteni nyomára;
Circe szemökbe akad, (mert megritkíta leget már,
'S a' ködöket nap- 's szél által szét oszlani hagyta)
Szidják, 's méltán, 's a' fejedelmet tőle kívánják,
Ellene torzúlnak, nyilakat rászórni törekvők.
Mérget hinte el ő, 's fűből vett kárhózatós lét;
Éjt 's Éjisteneket poklokból hí ki 's chaosból;
'S hosszúra vont ordítással Hecatéhez üvöltö.
Elhagyják helyöket, (szörnyítő látni) az erdők;
A' föld nyögdecse, közel álló tölgy halavány lett;
'S a' tájék' füveit vércsöppök nedvesítették:
Még kövek is rekedett bőgést látszattanak adni;
Kezdek ugatni kutyák, szék-kígyók szerte piszegetek,
És vékony lelkek szálongtanak a' levegőben.
E' csuda dolgokon a' nép reszkete. A' remegőknek
Bámuló képére varázs vesszővel ütött le:
Mellybeli ütlek után többféle vad állat az ifjak'
Testibe jött: 's egy sem tartá meg előbbi alakját.

58. v. Hippomanes, izgató fünek neve.

V. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Messala' két staiból egyik a' Tizenötnek tagja lett, 's így tiszte hozá áldozni, és a' sibyllai könyvekre felügyelni. — Kérelem Apollóhoz, jelenjen meg az ünnepen istenségének egész tulajdonával. Neki, a' jövődömondás istenének, köszönik a' Rómaiak a' Sibyllák' könyveit. — Ezek közül egy már Aeneasnak jövődöle, midőn Trójából Itáliába vitorlázott. — Majd pompás rajza az akkori tájék' állapotjának, hol későbbén Róma épült. Következik ezután a' jósolat, melly Aeneasnak és utódinak nevezetesb történetit, Róma' alapításaig, foglalja magában, lelkes, 's az elegia' kifejezésein fölül emelkedett hangban. — Végre sejdíthetlen átmenet a' Sibyllák könyveiben megjövendőll csuda esetekre, azon ohajtással párosulva, hogy már most szerencsét jósló kifejezéseik mellett, esőt és termékenységet ígérjenek, hogy földerüljön a' földész' lelke, és az istenek' ünnepét örömbbe merülve tartsa. Az ünnep' alkalmával Amorról 's ravaszságárúl van emlékezet, és Nemesisről, a' ki a' költészt nem hagyja énekelni. Kéri a' lányt, hogy az égpártolta költészt ne háborgassa, 's engedje Messalát énekelhesse.

Phoebe figyelj; újdón pap lép szent templomaidba;
Jersze koboz hanggal 's versezetekkel ide.

- Hózd most a' zenegő hurokat rezgésbe hüvelkkel,
 'S kapsold össze szavad' tiszteletére velem.
 Ünnepeden győzelmi babért koponyádra kerítvén, 5
 A' tele oltárhoz jőj közelítve hamar:
 De szépen 's csinosan jőj; öltö fel félretevett mezt;
 És hosszú hajad is rendbe szorítva legyen.
 Millyen, Sáturnus mikor elvesztette hatalmát,
 Harczban erős Zevsnek tiszteletére kelél. 10
 Te látod, mi leend, és tőled tudja az augur
 A' tollas repülők' éneke hogy mit ígér.
 Végzetet is te vezetsz; a' látó általad érti
 A' jeleket, miket a' bélbe nyomott be az ég.
 Róma Sibyllától mindig jót halla, te ihlvén, 15
 A' ki hatos versben fejti ki a' mi jövő.
 Hagyd, Messála hogy a' jósnőnek könyvihez érjen:
 És engedd azokat, Phoebe, megértni neki.
 Aenéás ettől nyere szózatot, a' mikor atyját
 'S Láresit a' tüzből vitte kimentve tovább. 20
 'S nem hiszi még, látván a' mélyről Ílion és Zevs'
 Lakja midőn ég, hogy Róma leendeni fog. —
 Míg az örök várost Romulus nem kezdte csinálni,
 Mellyben nem lehetett nékie társa Remus.
 A' palatin dombon legelésztenek akkor ünöcskék, 25
 És Zevs' vára helyet kis kalibáknak adott.
 Tejbe förösztött Pán ott tölgylomb' árnya alatt állt,
 'S fából földmivelő' kése faragta Pales;
 Ágakon a' vándor pásztornak lógg fogadalma,
 A' fütyörésző síp, szent, telek isteninek: 30
 Síp, mellynek lefelé kurtúlnak csövei mindig;
 'S kisbeket a' nagyhoz tarta ragasztva viasz.
 'S merre Velábrumnak mesgyéje fut, egy ladik a' nem
 Mély tónak vizein csúszni gyakorta szokott:

- Melleyen, kedvibe hogy jusson nyájpgazdag ihásznak, 35
 Ünnepen egy gyönyörű lányka vitette magát:
 Honnan ajándékban sajtot 's hószerű ihocskát,
 A' tájon mi terem, hoz vele visszafelé. —
 A' kegyes Aenéas, testvére szegődi Amornak,
 Trójai szenteivel távozik úszva hajón; 40
 Jupiter! ő, néked, Laurentumot adja lakásul;
 'S vándor Láresinek keble ajánla hazát.
 Szent fogsz lenni te ott, míg tisztos Numa' folyamja
 Innen küldeni majd mennybe fog Indigetest.
 Ím! a' győzelem a' fáradt gályákra szegődött: 45
 Így ez az isten is a' trójai népre tekint.
 Ím rutulus részről a' tűz szemeimbe ragyogdal!
 Már én, Turne, halált mondok előre neked.
 Látom Laurentet, szemeimbe Lavínium ötlík,
 'S hosszú Alba, miket rak vala ascani hős. 50
 Tégedet is látlak, Márs' kedvese, ília papnő,
 Vestának mi nagyon futsz tüze színe elől:
 'S kéj jelgésteket és pártákat, szerte heverni;
 'S partokon a' szerető égi lakosnak ivét.
 Faljatok a' hét hegy' gyöpein hát, míg lehet, ökrök: 55
 Itt kiterült város nyer valahára helyet.
 Róma, te a' sorstúl léli országlásra kinézve,
 Égből merre Ceres vesz szemügyére vetést.
 A' kelet' ágyától addig, hol méncit a' nap
 Tengeröznjének keblibe mosni viszi. 60
 Ekkor Trója magán bámúl, 's tí, mondja, dücsömre,
 Jól be tudátok már végzeni a' nagy utat.
 Úgy lesz; mint igaz a' laurus' megevése nekem kárt
 - Nem szerezh, és örökös pártá szorítja fejem'.
 Jósnő szóla imígy, nagy Phoebus rád hivatkozva, 65
 'S rázta haját, a' melly arczulatára lefolyt.

- A' mit Amalthéa 's Mermessia mond vala; és mit
 Hérophilé, Phoebus' kedvese, intve beszélt:
 És szent végezet, a' mit Tibrisen Albula átvitt,
 'S száraz ölében lágy nedvesedésre nem ért: 70
 Hogy majd üstökösök jönnek, harczokra mutatvák,
 'S a' levegőből kő' zápora földre esik:
 Felleg' ürében kürt hallatszik, 's tábori zörgés,
 És szaladók' jaja a' hős liget' árnya közül.
 A' ködös év, még a' napot is megfosztva ragyától, 75
 Láttá, 's halálszínben jönni az égre lovát;
 Szobrai is, mi nagyobb, sirtak jó isteneinknek,
 Marhák szoltanak, és mondtanak érni veszelyt.
 Bár ezek így lettek, kérünk, kegyszülte Apolló,
 Most azokat mind a' tenger' ölébe merítsd: 80
 'S a' szent láng közepett égjen pattogva borostyán,
 Melly jelet adjon sok boldog időre nekünk,
 Ím a' laurus jót mutat; örvendj pásztori népség;
 Gabnával csürödöt tölteni fogja Ceres.
 Szőlőből levet a' lucskos pór' lába tipor ki, 85
 'S nem lesz elég a' bő szüretüléshez edény.
 Ittasodott pásztor nép' ajka palília dalt zeng,
 Farkas, akolt ekkor messze szaladva, kerülj.
 Könnyű zsuppokat a' pór petrenczébe rak össze,
 'S a' szentelve levő lángokon által ugrál. 90
 Gyermekeket a' nő szül, és kis keze a' finak atyja'
 Két füleit fogván, képire csókot ölel.
 Nem lesz rest az após unokára vigyázni mulatva,
 'S a' kicsinyek közt a' vén gagyogásra fakad.
 Isteni szolgálat végén majd a' fiatalság 95
 Megtelepedni fog a' régi fa' árnya alatt;
 Vagy pedig öltönye ad sátort, környezve virággal:
 És koszorús kancsó borral előtte leszen.

Asztalokat gyöpből rak minden az ünnepi tomhoz,
 Székeket is hantból ülni körülte csinál. 100
 Itt borral tele egy sühanczár szidja leányát,
 'S kívánná azután visszavehetni szavát.
 Hejh! tetten beh igen búsúl ha kijózanodik majd;
 'S esküszik egyre, hogy ő nem vala akkor eszén.
 Veszszék, Phoebe ne bánd, ércz nyíl el, görbe ivekkel, 105
 'S e' földön szuronyok nélkül ögyelgjen Amor:
 Jó! de mióta tegezt kezdett hordozni Cupido,
 Óh! be sok a' rossz, mit hinte világra vele.
 Főkép árt nekem az, kinek éves már sebe, 's a' kórt
 Még ápolgatom, olly kedvesem a' mi emészt! 110
 Csak Nemezist zengem; nem lel szót nélküle versem,
 'S hozzá illekező láb sem ajánlja magát.
 Hát te, leány! mert a' költészeket örözi isten:
 Intelek, a' fölkenet férfinak ártni ne merj:
 Hogy Messálinust kobozom hirdesse, midőn ő 115
 Megy szekeren, 's a' nyert városok azt követik.
 Ő repkénynyel agyán, és repkényt tartva kezökben
 A' katonák, 's diadal! mindkinek ajka kiált.
 Ekkoron ad mulatást Messálám a' sokaságnak,
 'S atyja az átkocsizón tapsra fakadva vigad. 120
 Add meg, Phoebe, nekünk ezt, nagy hajaidra könyörgöm,
 'S testvéredre, ki meg nem szünik élni szüzen.

Jegyzetek.

1. v. Ujdon nap — Messala' fia.

9. v. Saturnus országla egykor Olympban. Atyja volt Uranus vagy Coelus, anyja Títæa vagy Coea — latinul Tellus; az az: ég

és föld szülte őt. Nagy atyja volt Aether — lég, nagy anyja Hemera — Dies — nappal' istennéje. Ezeknek szülei pedig Chaos és Nox — zavar és éj voltak. Nox Chaostól származott. Chaos vagy az elrendezett mindenségnek első zavarék anyaga, öröktől fogva vala.

Saturnus legfiatalabb volt testvérei között, a' kik agyjakról, Titae-árol, Titanoknak nevezettek. Minthogy Uranus kegyetlen 's nejehez hívtelen volt; a' Titánok, anyjuk' biztatására, pártot ütenek ellene, 's királyi székétől megfosztották. Saturnus pedig Uranust gyémánt sarlóval sebesíté meg, 's e' sebből a' földre folyt vér adott furiáknak, óriásoknak, hegyi Nympháknak létet, a' tengerbe hullott csöppökből pedig Venus származott.

A' győztes Saturnusnak adták az uralkodást által; de olly kikötéssel, hogy férfi magzatokat maga után ne hagyjon. Ezen okból mondja a' rege, hogy Saturnus felfalta fiait. Rhea azonban, felesége, néhányat elrejtett, és titkon fölneveltetett. Ezt megtudván a' többi Titánok, hadat indítottak Saturnus ellen, 's fogságba tették, honnan fia, Jupiter szabadítá ki. De mivel azután ő Jupitert irigységből, vagy félelemből üldése alá vette, rajta ütött 's királyi székétől megfosztotta. Ekkor Saturnus (a' rómaiak' újabb hitregéjük szerint) Latiumba futott, hol az akkori királytól, Jánustól, szívesen fogadtatván, annak halála után az ország' kormányzója lett, 's alattvalóit sok hasznos dolgokra tanította. Uralkodása alatt volt az arany idő, miről már szóltunk.

A' legrégebb görög Mythologia — hitregetan, — úgy festi Saturnust mint éltés férjfiút, a' ki fatörzsökhöz támaszkodik, mellyre kígyó tekerődött: majd úgy is, hogy egyik kezében sarlót, másokban önfarkát harapó kígyót tart. Szobrain többnyire békót láthatni, hihetőleg fogságára és elűzetésére mutatót.

11. v. Augur, a' madarak' reptéből, hangicsálásából, jövendölő.

13. v. Látó — Haruspex — Belész. Az állatok' belrészeiből jövendölő.

15. v. Sibylla — prófétané, jövendölőné. Különösen a' régi világ' tíz profétáinak neve. Az a' Sibylla, a' ki Tarquin király alatt (ha Priscus volt-e vagy Superbus, nines elhatározva) könyveit Rómába vitte, azoknak két harmadát olly könnyelműleg elégette, a' cúmai volt; az pedig, kit Aeneas megkezesett, midőn Trójából elutazott, Erythraei volt. Itt összekevertetik mind a' kettő, mi a' régikor' homályos mondája szerint szabadságában állt a' költésznek.

19. v. Aeneas, királyi vérből származott trójai, Anchisesnek és Venusnak fia, éjszaka, midőn hazája a' görögök által (Kriszt. előtt 1200) felgyújtatott, feleségével, Craeusával, futott, de a' ki őt csak távolról követte, és még Trójában tőle elmaradt, 's azután haszontalan fáradozott fölkeresésében, és atyjával, kit hátán vitt, és fiával Ascaniussal a' tengerpartra, 's innen Delosba hajózott, hol Anius fejedelem szívesen fogadta.

Innen az oraculum' parancsára, mint jámbor hős, minden fenyegető veszélyek' ellenére, övéivel, és trójai védisteneivel — Penates — Olaszország felé vitorlázott, hogy elődeinek birodalmát felállítsa és őseinek religióját ott virágozóvá tegye. Sok tévelygések után, mellyek reá is, mint Ulissesre, szabattak, Siciliába, barátjához, Acesterhez, ért, hol atyját, Anchisest, a' halál karjai közül kiragadta. Innen a' helyett, hogy Itáliába jutna, Afrikába, Carthagóba ragadta a' vihar, hol Didó királyné neki szerelmet és együttországlási méltóságot hiában ígért. Magán és szerelmen győzvén, Carthagót isteni parancs következtében elhagyja, visszatér Acesteshez Siciliába, hol Anchisesnek fogadott temetési játékát ünnepli. Ez után Itáliába Cumeához megy, 's a' Sibylla' kíséretében leszáll az alsó világba, melly utazása hasonlít ahhoz, miben az eleusini titkokbani avattatás állott, hogy a' gonoszság megbüntetik, az erény jutalmat nyer, 's neki és maradékinak boldog jövőendő nyilik, ha kötelességeit híven teljesítendi.

A' halál' félelmein átesvén, és új bátorságot kapván, visszatérek az álmhoz hasonló vándorlásából, Caetába jő, hol két görögök, Achaemenides és Macareus történetüket neki beszélik, 's végre eljut Latiumba. Itt achillesi bátorsággal Turnus ellen a' legfárasztóbb viadalt, a' ki a' Rutulok' királya volt, állá ki. Turnus elesik, Aeneas lesz Laviniának férje, Latiumnak fejedelme, ősi religiójának megmentője, és az erre későbbben alapított római birodalomnak felállítója. Azonban egy más hadban eltévedett, mit a' Rutulokkal és Etruskokkal Numicius' folyamánál viselt. Miután istenek' sorába igtatott, és Indigetesnek neveztetett.

24. v. Remust, testvére Romulus megölte, nehogy az országlásban osztoznia vele kelljen.

25. v. Egy a' hét hegyek közül, mellyeken Róma épült,

26. v. Capitolium, hol későbbben Capitolinus Jupiternek fényes temploma állott.

27. v. Pán, a' pásztorok' istene. A' rómaiak Faunusnak nevezték. Pán, görög szó, 's mindent jelent, 's kétségkívül azért adott illy név ennek az istennek, mivel régenten minden gazdagság barmokból állott. Arkádiának hegyes tartományiban virágzott leginkább a' baromtartás, 's őt ott tisztelték is főkép: 's minthogy a' baromnevelésnek fő része a' kecskék' nevelése volt, úgy festetett Pán, mint egy szakálos férfi, kecske lábokkal, fülekkel, és szarvakkal: testét szőr borítá, 's kezében görbe pásztorbotot tartott. Minthogy a' sipolás hajdan is kedves időtöltése volt a' pásztoroknak, Pánnak is, hol egyes, hol hétágu síp tulajdoníttatik. Legelők neki voltak szentelve. — Pán volt a' síp' feltalálója, úgy a' hadi trombitának is, melynek a' Titanok elleni háborúban nagy hasznát vette. — Ez a' szólásmód terror panicus, mely nagy rémülést jelent, tőle eredett; mert midőn Bacchust indiai útjában rabló csoport körbe venné, ő, mint vezér, kísérőjének parancsban adá, hogy nagy lármát és kiáltozást ütnének, ez úgy lett, 's rajta az ellenség szörnyen megijedett, 's nagy hirtelenséggel visszavonta embereit.
28. v. Pales, a' pásztorok' istennéje volt. Innen jó a' 87-dik versben a' Palilia szó, ünnepi szertartás ezen istenné' tiszteletére, mi szalma tűzöni átugrálásból állt. Melly nap Róma építésének is évnapja volt.
33. v. Velabrum, sikság a' capitolini, aventini és palatini hegyek közt: régi időben Tiberis' kiáradásából táplált mocsár: későbbben csatornák által kiszáritva leve.
41. v. Laurentum, Latinus király' laka, hol Aeneás elsőben partra szállt, 's kinek leányát azután nőül vette.
43. v. Numa' — Numicius' folyója, hol Aeneas az ütközetben elvesztett. Minthogy ő későbbben istenesítetett, a' folyam is szent lett.
49. v. Lavinium, város, melyet Aeneas építtetett, 's felesége' nevére, Lavináról, így nevezette.
51. v. Iliá, Vestalis — a' szent és örök tűznek őrzőnéi közül egyik 's így szüzeséget eskkel fogadott, de Márs elcsábította, 's Romulust és Remust szülte.
61. v. Midőn magát Rómában, másik Trójában, ismét felvirulni látta.
63. v. A' jövendőlkők a' borostyán-evésnek lelkesítő erőt tulajdonítottak; 's dühök sokszor annyira tüzelé, hogy éltük is veszélyben forgott. Innen nem ártalmas.

67-69. v. Különféle Sibylláknak, vagy jósnőknek nevei. Lásd fölebb a' 15-dik verset is.

69. v. Albuna Sibylla. Horác első könyvének hetedik odájában Albuna forrásról emlékezik. Vajjon a' Sibylla a' helytől, vagy a' hely attól vette-e nevét, nincs felvilágosítva. Mit itt a' költész róla mond, egy hagyományon látszik alapúlni, mit Lactantius tartott fönn. „A' tizedik Sibylla, úgy mond, Albuna, kit Tiburban, Aniene folyó' partján, mint istennőt tiszteltek. Beszélük, hogy képét a' folyó' fenekén találták, könyvvél kezében, melly a' Senatus' rendeléséből a' Capitoliumba vitetett.

71. v. A' polgári háborúk' ideje alatt, különösen Caesar' megöletésekor, ilyenféle csudákat vettek észre.

111. v. Nemesis, a' költész kedvesének neve.

VI. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Macer — azon időbeni híres költész — elhagyja szerető lányát, 's hadba költözik. Hát Amor? Vele menjen? Nem! hozza őt vissza. Ha ez eszköz a' szerelemtől megmenekedhetni, mondja a' költész, én is katona leszek: nekem is van erőm; főleg most, midőn lányom' ajtaja zárva van előttem. — Bárcsak Amor fegyvertelen volna! Neki köszönöm minden bajomat, neki, öngyilkolásrai hajlamomat, ha a' remény vissza nem tartóztatja kezemet. Remény kecsegtet mindenkit jobb jövőndővel, 's engem is, hogy Nemesis hozzám kegyesebb lesz. Azonban a' kemény győze az istennőn. Kémélj meg, kis hugod' hamvaira kérlek! Én azt tiszteltem: engem ő megboszúlánd. Azonban, ez az emlékeztetés megkeseríthetné a' lányt, 's hallgatok. Érdemellen vagyok, hogy könyűt hullasson miattam. Nem ő a' bűnös; a' kerítőné az, a' ki a' kegyest elcsábítja, és engem megcsal. Minden rossz, mit mondtam, erre háruljon!

Hadba Macer készül, mi leend már gyöngé Amorbúl?

Társ legyen, és hegykén hordja nyakában ivét?

És a' bajnok akár földön, vagy tengereken jár,

Oldala mellett ő menni nyilával akar?

Oh, kérlek, te gyerek! perzsöld a' tőled elállót,

5

'S vondd a' kőszafejűt vissza körödbe megint.

Ha katonát kémélsz, ez is elmegy majd katonának,
 És sisakában fog hozni ivásra vizet.
 Hadba menünk; isten hozzátok Cypria 's lányok!
 Én is erős vagyok, a' trombita szól nekem is. 10
 Fönn héjzok; de hogy illy hangon kell szólnom, előttem
 A' hecsukott ajtó kényteleníte reá.
 Mennyiszer esküttem, nem lépek már küszöbére,
 'S lábaim esk ellen visszavivének oda.
 Vajha, kegyetlen Amor, nyiladat széttörve iveddel 15
 'S fáklyád' lássa legott szünni lobogni szemem!
 Szánandót te gyötörsz; te gonoszt kívánni magamnak
 Készletsz, 's oktanul szólni tilalmas ígét.
 Már gyilok a' bűnnek véget vet, hogyha remény nem
 Bízonyosít, holnap jobbra cseréli ügyem' 20
 A' szántót táplálja remény, ez földbe magot vet,
 Mit neki az bőven visszafizetni ígér.
 Ez törrel madarat, halat e' fog görbe horoggal,
 A' mikor el van az ércz rejtve csalétek alá.
 Lánczán nyögdecselőt is vigasztalja reménység; 25
 Vas noha lábán van, zeng dala munka között.
 Nékem ígér ez jó Nemesist; de nem engedi ő azt.
 Isteni hölgy ellen kelni leányka ne merj.
 Kérlek kis véred' hamar elhűnt testire, szánj meg;
 Úgy legyen a' földnek gyomra nyugalma' helye. 30
 Szent nekem ő; kezeim hintnek sirjára virágot,
 És könyüimnek fog zápora hullni reá:
 Én ravataljához futok, és térdemre rogyok le,
 Hol kinyögöm búmat szótalan árnya előtt.
 Engemet ő nem hagy, védenczét sirni miattad; 35
 Árva fejemhez légy, általa intlek, igaz.
 Hogy ne ijeszzenek a' fel sem vett' mánesi éjjel,
 És álljon szomorún kis hugod ágyod előtt;

- A' magas ablakból millyen mikor az leesett volt,
 'S véresen a' Styxnek habja fogadta jövőt. 40
- Nem szólok, nehogy a' kedvest uj búra fakaszszam:
 Nem vagyok annyi, hogy ő egyszer is öntse könyét.
 Méltó sem, szemeit hogy bémocskolja siráma;
 Jó a' lányka, csak a' vénbanya vesztém' oka.
- Phryne öl engem meg, levelecskét a' ki nem egyszer 45
 Dugva ölében hoz nékie 's visszaviszen.
 Sokszor az ajtón át szépem' méz-hangjait értem,
 'S honn létét konokul nyelve tagadja nekem.
 Sokszor az éj megígérve levén, a' lányt betegesnek
 Mondá, vagy valamely félelem ére reá. 50
- Akkor bú fog el, és dühös elmém képzeleli tüstént,
 Hogy lánykám' ki, 's mikép tartja karolva körül.
 Ekkor, vénbanya, én szidlak; 's boldogtalan is léssz,
 Átkombúl ha vagy egy rész is az égre jutand.

Jegyzetek.

1. v. Aemilius Macer, veronai születés, egy időben élt Virgilius- és Tibullussal.
 2. v. Igen élénk kép. A' gyalog kőzatonák kardjokat általában nyakukba akasztva hordozták; akkor is, ma is.
 8. v. Szolgálat tévő' hiánya miatt.
 28. v. A' remény, mint istennő személyesítetik; ha Nemesis kérlelhetetlen marad. De minek is fejtegetni ezt a' szép gondolatot?
-

TIBULL' ELEGIÁI'
HARMADIK KÖNYVE.

I. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' költész bizonytalan, Neaerájának első Martiusban minő ajándékkal kedveskedjék. Arany a' fősvényeknek, ének a' szép leányoknak való. Megbizatnak tehát a' Musák, vigyék neki énekét, és kérjék, jelentse ki, ha viszonszeretetet remélhet-e? Barátja, mondják, ezt küldi most, majd, ohajtása szerint, mit a' halál ragad ki csak szivéből, egykor férje.

Római Mávorsnak beköszöntött ünnepe hozzánk ;

Hajdon az újévnek kezdete innen eredt.

'S most különös szertartás közt a' vándor ajándék

Utszán — 's lak' küszöbin menni sietve szokott.

Músa az én, vagy nem? de azért még drága Neaerám, 5

Monddsza minő ékszer tiszteletére vegyen?

Szépeket a' versek, fűsvényt szédíti arany meg ;
 Nyerje , mivel méltó ő jutalomra , dalom'.
 A' hoszínü lapot mégis sárgába takarjuk ,
 'S ősz hajait habkő szelje le róla elül : 10
 A' vékony papiros' legfensőbb szélire légyen ,
 Melly tudomásra nevünk' adja , jegyezve betű :
 'S két végről a' két szarukat festvénye ajánlja ;
 A' művet ekkép kell küldeni czélja felé ,
 Oh tí ! a' kik ezen versekre segéltetek engem , 15
 Kérlek castali árny- 's prieri karra igen ,
 Menjetek , adjátok neki e' szép türetet által ,
 'S rávigyázzatok el- hogy ne veszítse színét.
 Kedvel-e , mondja meg ő , minket , vagy már kevesebbé ,
 Vagy hozzánk végkép meghidegűlve vagyon ? 20
 Tiszteljétek előbb a' Nymphát illedelemmel ,
 'S nékie hangozzék ajkatok ilyen igét :
 Ezt , most még szeretőd , majd férjed , tiszta Neaera ,
 Küldi ajándékban , 's tőle fogadd el , eseng.
 Kedvesb , esküszik ő , lelkénél vagy te előtte , 25
 Nője leendesz bár , vagy szeretője neki.
 Mégis nője , ezen nevezethez fogja reményét
 A' halavány Styxnek habja ragadni csak el.

Jegyzetek.

1. v. Római Mavorsnak nevezék a' latinok Marsot , mivel nemzetőket tőle származtatják , a' ki tudnillik Romulusnak és Remusnak atyjok volt , 's leginkább is náluk virágzott tisztelete. Köz tanácskozásaik Mars mezején estek : ott gyűltek össze .

midőn hadba készültek: a' harczokban nyert prédát neki áldozták: az ő ótalma alatt volt az Ancile nevű paizs is, mely Numa' uralkodása idején az égből esett le, 's Romának paládiumja volt; mellyről hitték, hogy azok' hatalmában kell a' világ' uraságának lenni, kiknek hatalmokban lenni az fog: azért legszorgalmasabban örözték azt, 's hozzá még tizenegy hasonlót készíttettek, úgy hogy, ha lopás történt volna is, az eredetit a' többtől nem különböztethették meg. A' hadba induló vezér Mars templomába ment, ezen paizsokat föl emelte, azután dárdáját is kezébe vette, 's így szólott: „Mars vigila.“

2. v. Hogy a' rómaiak az újévet, vagy is az esztendőt Martius hónaptól kezdték, legközelebbi tanú reá az is, hogy p. o. Septembert hetedik hónapnak mondjuk, holott az most kilenczedik. — Első Martius nők' ünnepe — Matronalia — volt: szent minden szeretőknek, midőn viszonyos ajándékokat küldözgettek egymásnak, mint napjainkban újév alkalmával történni szokott.

9-13. v. A' római leveleknek, vagy könyveknek ilyen alakja lehetett: egy gömbölyű fa-, vagy más drága szerből készült, pálczára tekergették a' papír vagy pergament kéziratot, mely szokáskint csak egyik oldalán volt beírva. Arra olykor nagyobb dísz kedvéért más, tajtékkövel simított pergament, mint takaró, ragasztatott: a' pálcza mindkét végről a' reá tekert papirosra fölül kiáll: 's a' kiálló részt szarvaknak — cornua — nevezték, mellyek többnyire festve voltak. A' szarvak' csucsca — frontes — néha arany vagy ezüst lapokkal vonattak be. Olvasás alatt kitekertetett a' kézirat; és midőn a' pálczáig — umbilicus — jött az olvasó, azt bevégezte. A' papír iratlan részére, vagy takarójára, iratott a' könyvnek tartalma; iratott a' szerző' vagy küldő' neve is. Az egész, könyvtekeresnek — volumen — neveztetett.

46. v. Castali árny — Castalia kutnál lévő liget. — Musáknak szent — innen ezek Castalideseknek is nevezetnek. Híres forrás volt Delphos városában, közel Apolló templomához. Azok, a' kik az Orákulumot valamiért kérdezni akarták, előbb ezen forrásból ittak, Pythia is, mielőtt feleletet adna, ivott belőle, és benne megfordított.

Pieri kar — Musák — Pierus nevű Thessaliai főnöknek kilencz leánya volt, kik róla Pierideseknek mondattak. Ezek az éneklésben kihítták vetélyre a' Musákat, meggyőzettek, 's büntetésül szarkákká változtattak. Ezekből a' költésztől említett pieri kart, Músákat, meg kell különböztetni, kik Thessalia hegyéről neveztettek Pierideseknek. — A' vitály' minőségét láthatni Ovid' Átváltozásinak 5-dik könyvében, mit itt hosszas volna felhozni.

II. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Neaera Rómát elhagyta, és Tibullusnak, mint látszik, kevés reménye maradt öt birhatnia. — Halálával foglalkozik tehát, 's azon édes álmadozással, hogy Neaera hamvainak még az utolsó kötelességet megadandja. Némelly hidegvérű olvasó ezt egyszersmind úgy is veheti, mint klasszikai helyet római temetkezés' szertartásaira nézve. — Végrül sirverse áll, már második, mit magának készített.

Ifjútól szeretőt, 's lányzótul a' ki először

Ifjút elragadott, vas vala annak öle.

Köszivü volt az is, a' ki midőn elveszti aráját,

Nem vált bánatiban szörnyü halálra legott.

Nem vagyok én itt nagy, lelkem nem birhat el illy mit; 5

Gyöző voltomat a' fájdalom összetöri.

Sőt nem is átallom megvallani, nékem az élet

Untt leve olly számos baj' viselése után.

Majd ha tehát én már alakom' hiu árnyra cseréltem,

'S hótetemem kormos hamvba vegyülve leend; 10

Szórt hajfürteivel jöjön jajgatva Neaerám,

'S tűznyoszolyámnál gyász könybe borítsa szemit.

De jöjön keserű anyjával karra fogódzva ;
 Az szerető férjét, 's ez keseregje vejét.
 'S Mánésimet híván, 's lelkünkért esdve könyörgvén, 15
 'S megmosván kezüket tiszta vizekben előbb ;
 Csontaimat, mellyek testemből fenmaradának,
 Szedjék össze, szomort öltve magukra, híven.
 Öntsenek osztán ó szőlőlevet a' maradékra,
 Úgy édes tejet is hintsen azokra kezök ; 20
 'S így betakarván a' nedvet vékonyka lepelbe,
 Megszárítva üres kőravatalba tegyék.
 És hozzá valamit gazdag Pancháia természet,
 Napfelkölti Arab, 's illatos Assiria ;
 Úgy rám emlékező könyük is csúrogjanak abba ; 25
 Porba hanyatlott így eltakarítva legyek.
 Ámde, halálom mért történt, egy kő örökítse,
 Mellynek ez a' vers fő részire vésve legyen :
 „Lygdamus itt nyugszik, kit bú, hogy tőle Neaerát,
 Hölgyét elragadák, sirba szoríta korán.“

Jegyzetek.

9. v. A' költész hitte, hogy a' test' elromlása után a' lelket némü légi finom alak környezi.
 10. v. Fehér csontaim barna pörnyévé változtak.
 12. v. Tüznyszolya — máglya — a' farakás, hol megégették a' testeket.
 15. v. Mánések, a' megholtak' árnyai.
 23. v. Panchaia, tartomány szerencsés Arabiában, illatos fűszert termő.
 24. v. Assiria, Ásiai tartomány, hasonlókép fűszerekkel gazdag.
 29. v. Lygdamus, görög szó, latinul Albius, Tibullus' mellék neve.

III. ELEGIA.

T A R T A L M A.

- Mit használt az eget vágyimmal víni, Neaera !
 'S kellemetes tömjény-füsttel esengni neki :
 Nem kértem soha én márványból kelt palotákat,
 Hogy fényes lakomért tisztelet érje fejem'.
 Vagy hogy szántassak sok ezer hold földet ökörrel, 5
 'S termékeny telekem bő aratásra vigyen :
 Inkább hogy veled én éljek sok víg napot által,
 És öreg évimben nyughelyet adjon öled :
 Honnan elérvén majd éltem' végére, mezítlent
 Jó akaró kéz a' Lethe' hajóra vigyen. 10
 Mert nekem a' dús kincs mit használ súlyos aranyból ?
 Mit, ha kövér ugarom' szántja ezernyi tinó ?
 És mit phryg szoboron nyugvó ház, 's taenari kézből
 Származatún, vagy mit küldö carysti határ ?
 Úgy teremekben sórt képző hús rengeteg erdő ? 15
 Márványból talaj, és lak' szelemenjin arany ?
 Mit csiga, melly a' rőt tengernek martairól jő ?
 És jüh' gyapja, minek sídóni nedv ada színt ?
 'S mit bámúlni szokott a' köznép, 's néz irigyelve ?
 Többnyire a' pór álszinnek örülni szokott. 20
 Nem vidít kebelet, nem lelket föl soha a' kincs :
 Hol napot a' vak sors' tarka kedélye vezet.

Csak veled élhessek, ha szegény is, drága Neaerám;
 Engemet akkor nem vonz fejedelmi vagyom.
 Boldog pillanat, és háromszor becsiteli napfény! 25
 Tégedet ismét melly vissza fog adni nekem.
 Ámde ha, hogy megtérj, esdeklésemre kegyelve
 A' haragos menny nem fogja kitárni fülét:
 Nem kell országlás, 's aranyos vize Lydia földnek,
 'S kincsek, mellyeket a' bánya ürébe takar. 30
 Más könyöröggjön ezért, én bátor szűk helyzetben,
 Aggodalom nélkül nőnnék örüljek ölen.
 Add meg, mért ajakam néked, Saturnia, esdik;
 Nézz csiga hintódbúl Cypria rám le te is.
 Vagyha nem engedi a' sors ezt 's a' Párca megérnem, 35
 A' ki fonalt ereget, 's verse jövőre kinéz:
 Engemet a' széles folyamak- 's a' barna tavakhoz
 Bús Orcus vigyen, a' lassu vizeknek ura.

Jegyzetek.

10. v. Lethe, az alvilág folyója, mellynek vize olyan erővel bírt, hogy a' belőle ivott megholtak' lelkei mind azt, mit a' földön szenvedtek, elfeledték. Különösen csak azon lelkeknek kellett belőle inni, kik a' fölvilágra új testekbe visszatérendők voltak, hogy Elysiumbani örömeiket is elfelejtsék.

Név szerint az alvilágnak folyóji voltak: Acheron, Cocytus, Lethe, Phlegeton, Styx, mellyre ha az istenek megesküdtek, szavukat meg nem változtathatták.

Ezen vizeket itt a' költész Lethe névbe huzza össze, mellyen át kellett hajóznia minden megholtak; a' hajós volt Charon, Erebus' és éj' fia. A' vitelbért a' holtak nyelve alá szokás volt tenni: a' ki ezt nem hozta, vagy a' fölvilágon temetést

nem nyert, addig bújdosott a' vizeken innen, míg ezek közül egyik bármiképen telesült, miután Charon hajójába fogadta. Charon mint komor képű férfi festetik, bozontos szakállal, és viselt, rongyollott öltözettel.

- 13-14. A' gazdagok' csarnokai pompás szobrokon nyugovának, köveket és művészeket kül országból hozattak. A' phrygiai márvány synnodi bányából hozatott, melly piros foltokkal volt elhintve; a' taenari, Lakonia' hegyéből jött és zöld színnel kedveskedett; karistit, Euboca' szigete adta, melly sárgás vagy világosb zöld, zsidapelyh forma, színéről híresedett el.
15. v. Minthogy Italiában csekély tél, és többnyire meleg napok vannak, márvánnyal béllették ki palotáikat a' gazdagok, padlatok is kövezettek voltak és a' menyezet' párkányai aranyosok. Az udvarokban pedig nagy költséggel ligetet ültettek, hogy árnyékuk és hűssük legyen.
- 17-18. v. A' veres tengerből bizonyos csiganemet szedtek ki, melly szép veres színre festé a' ruhákat: mit sidoni lakosok ügyesek voltak készíteni.
29. v. Lydia, tartomány kis Ásia' nyugoti részén, mellynek folyóji arany szemecskékkel bővölködnek.
33. v. Saturnia, Saturnus' leánya, Junó, Jupiter' felesége.
34. v. Cypria, Venus. Csiga alaku hintóban galamboktól huzatott.
- 37-38. v. Széles folyamok alatt a' 10-dik vers' jegyzésében elé-számlált folyamok, mellyek széleseeknek képzeltek: ezek a' vizek fekete színűeknek, mint a' környék, hol voltak, költettek. Orcus — Plutó — az alvilág parancsnoka, hol az említett vizek tunyán, lassan, szomorún hömpölgni meséltettek. Szóval, mondani akarta a' költész: inkább haljon meg, ha kedvesét meg nem nyerendi.
-

IV. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Alma a' költészt elrémité. Eleintén el akarja magával hitetni, hogy az álom mitsem jelent; de az övé! Jelentsen azonban az valamit, vagy ne jelentsen, elég oka van könnyörögni, hogy az rajta be ne telesedjék. — Apolló tudniillik isteni fiatal évének egész kecsében ágya előtt jelent meg, és tudtára adja, hogy Neaera, a' forrón szeretett, visszaohajtott, gyászolt, megénekeltetett — hirtelen hozzá! Majd módokat javasol neki, azt mint nyerhesse ismét meg: önpéldáját is felhozza, mit tehet a' szerelem, és sürgeti, mondja nevében a' lánynak, csak Tibullussal lehet ő boldog. — A' költész föleszmél, álmán bámul, és panaszra fakad a' hallottak miatt.

Adjon jobbat az ég! 's álmam' telesedni ne hagyja,

Mellyet ez éj' végén rossz nyugovásra kapék.

Félre hiú és ál káprázat' szörnyei innen;

Nem lel bennetek a' hitre az elme okot.

Csak mit az ég bizonyít igaz, és a' tusci tudósok, 5

Kik bél' rostjaiból nézdelik a' mi jövő.

A' hazug éjelnek rettentenek álmai minket,

'S a' dobogó szűt ok nélküli félszbe vetik.

Mellynek rémeit, a' baj környékezte halandó,

Szent lisztel 's pisegő sóval elüzni siet.

10

Ám legyen, a' mint van; bár könnyen higgyen azoknak,
 Vagy pedig a' hazudó álom előtte igaz:
 Félelmit vegye el Lúcióna az eji sötétnek,
 És legyen a' jámbort a' mi ijeszti hiú.
 Még csunya bűnnel nem mocskoltam lelkemet én be, 15
 Szitkokat ajkam sem szóra az égre soha.
 Barna lovával már átkelt a' légen az éjel,
 'S hintaja feltűnt a' kék vizek' árja közül.
 Nem jöve gondot üző álom még két szemeimre,
 A' nyomorúk' küszöbét futja kerülve ez is. 20
 Végre midőn a' vég keleten felvirrada Phoebus,
 Kései álomnak szála kegyelme reám.
 Egy gyönyörű ifjút, repkénnyel vakszeme környén,
 Nyugvásom' helyihez láttam inalni közel.
 Olly kecseset mint ő nem szemlélt még az előkor; 25
 Épen nem mutatott alkata földi valót.
 Karcsu nyakán el nem vágott hajfürtei lógtak,
 És cibakán fénylett Syria adta kenet.
 Környülvette dicső fény, mint Látóna leányát;
 'S gyöngye fehér testén szétfolya bíbóri szín. 30
 Mint a' lányzónak, mikor átveszi nőül az új férj,
 Arczulatán legszebb vörnyeg ajálta magát.
 Vagy mint liliom és amaranth koszorúja szüzeknek,
 Vagy mint lagymatagúlt ősszel az alma, pirúlt.
 Látszott bő idomú hosszácsa fedőzni bokáit, 35
 Mert deli termete illy mezbe takarva vala.
 Békatekenből kelt nagy művű, 's fényes aranytól,
 Bájos hangzatu lant függ vala balja felül.
 Min legelőbb elefántcsont nyírettyüvel enyelgvén,
 Zengő ajkairól kellemes ének omolt. 40
 És miután megszűnt a' dal, 's meg szólni az ujjak,
 Hozzám búsan imilly édes igékre fakadt:

- Üdvözlégy, ég' gondja, te, mert a' tiszta poétát
 Phœbus is és Bacchus 's kedveli Músa sereg.
 De Bacchus, Semelé fia, 's a' bölcs néne-sereg nem 45
 Tudja, miket rejt a' holnapi fénynek öle.
 A' sors' utja nekem, 's mi talál történni idővel,
 Ámmon atyám által már kijelentve vagyon.
 Higgy hát nékem igaz látónak, 's hallja füled meg,
 Mit tudtul neked én cynthius isten adok. 50
 Az, ki neked kedvesb, mint lánya az édes anyának,
 'S mint szerető férjnek kellemőelte neje:
 A' ki miatt olly sok fogadalmat küldesz az égre;
 'S folytonos aggálylyal telve van érte szived;
 A' ki, midőn kormos takaróval főd be az álom, 55
 Játékot veled űz éjeli képek alatt:
 A' te Neaerád, kit versed dícsérve hiresztel,
 Hitvösül inkább más férfinak esni akar.
 A' hűtlen veled ellenző érzelmeken álmél,
 'S mint nőnek nem öröm nékie lakni veled. 60
 Ah kegyetlen Nem! 's már a' név is, hűtelen, asszony.
 Ah! ki tanúlt férjet csalni, találja veszély.
 De hajthatni, az ő elméjük változadékony,
 Csak te emeld hozzá szépen esengve kezed'.
 A' szerelem terhes munkát vállalni segített: 65
 A' szerelem többször tűrni tanította verést.
 Egykoron Admetnak mink is hó tulkait őrzők:
 Nem költött mese ez, melly nevetésre viszen.
 Ekkor kedvemet én nem leltem szós cziterában,
 És húr' hangjaival sem kele össze szavam. 70
 Csak vékony cséven füttyöréztem pásztori verset,
 Én! Látóna kinek 's Júpiter éltet adott.
 Ifjú! nem tudod a' szerelem mi, ha futni koczódó
 Nőtül fogsz, 's haragos házasi élet elül.

- Hát ne ajangj gyöngéd panaszokkal menni feléje, 75
 Kő kebel is kedves szókra hajúlni szokott.
 Hogyha, mit a' szent hely' jóslóji beszélnek, igazság,
 E' szavakat vidd meg, rám hivakozva, neki:
 E' házasságot maga Delius isten ajánlja;
 Boldoggá teszen ez, mást ne ohajtson öled. 80
 Szólott: 's a' tunya álmodozás elrezzene tőlem:
 Bár ezután több illy búra ne nyilna szemem!
 Ennyire nem hittem, hogy enyimtől vágyad elüssön,
 Sem, hogy kebledet illy nagy gonosz ülje körül.
 Nem szüle téged tán a' széles tengerek' árja, 85
 'S a' ki tüzet száján hán ki, chimaera csuda.
 Nem kutya, a' mellynek viperákkal háta benölve,
 'S három agyakkal bír, nyelve is annyi vagyon.
 Scylla sem, a' kinek átalakult végtagja ebekké,
 Méhe oroszlánnak sem vala létrehozód: 90
 Rettenetes Syrtis sem, vagy vad Scythia földé;
 Sőt igenis jó ház, 's tisztos erényi család:
 'S olly anya, a' ki halad jósággal minden anyákat,
 És atya, a' ki fölött nincs szeretetre becsesb.
 E' gonosz álomnak jobb végét adja az isten, 95
 'S hogy ne legyen, tegye a' délszele, rajtam igaz.

Jegyzetek.

5. v. Tusci tudósok — etruriai, most Toscana — papok, kik belek-
 ből jövendölés' titkába voltak avatva.
 10. v. Áldozattal, melly alatt liszt és só a' tűzbe vettetett.
 13. v. Lucina, — születés' istennője — de itt Diana, vagy Hecate,
 hold; mellynek tartományába, mint most is, az álmak tar-
 toztak.

21. v. Hajnali álmak jelentősbecnek tartattak, mint az éj' más részeiben esők.

29. v. Latona' lánya, — hold.

45. v. Bacchust Jupiter ágyékába zárta, miután Semele, annak anyja, a' féltékeny Juno' ingerlésére kívánta, hogy az őt mint Zevs — villámmal és dörgéssel fegyverzetten — ölelje által, 's a' lángtól fölemésztetett. — Ovid ezt Átváltozásinak 3-dik könyvében így adja, fordításom szerint, elé: — A' szerelem-féltő Juno

Trónját hagyja tehát, 's vörnyes felhőbe merülve,
Megkeresé Semelét; 's addig burkolva maradt, még
Vett banya arczat, vakszeméit betakarta ezüst haj,
Bőrét ránczba szedé, dült testét ingadozó láb
Támogatá, hangját átváltoztatta öreggé,
'S lett Boroé, a' hercegnő' dajkája, egészen.

Majd vele szóba ered, többfélét vesznek ajakra,
Zevs is eléjött; és sóhajt: bár volna valóban
Júpiter az, mondá: de okom van félni: sokan már
Álisten nevével léptek föl szűz nyoszolyákra.
Ám legyen ő Ammon, nem elég! bizonyítsa szerelmét,
Az ha igaz, jellel; millyen közelíteni szokott nagy
Júnójához, esengj neki, téged karja közé úgy,
Isteniségének dícsőségében, öleljen.

A' cadméi leányt Júnó így csalta meg; a' ki
Zevstől egy kegyet, a' nélkül hogy mondja mi az, kér.
Válaszsz, szóla az úr, nem fog kérésed elesni.
Mit hogy egészen higgy, styx habja' tulajdonosára
Esküszöm, isteneket kinek istensége remegtet.

A' kárán víg, nagy tehető, szeretője' kegyével
Romlandó Semelé, millyent Sátyurnia, mondá,
Benned ölel, mikoron mint férj kebelére simúltál,
Olyan jersze felém. A' szóló ajkat az isten
Zárni akarta; de már a' kérés rajta kiugrott.

Sóhajt: vissza mivel sem kérés, sem pedig esk nem
Volt vehető. Szomorún felszál Zevs a' magas égre;
'S int a' lég ködinek, hogy húzódnának utána,
'Mellyekhez szeleket, záport, 's villámlatokat köt,
Rázó dörgést is, vele járó égi nyilakkal.
Mennyire töle telék, erejét mérsékli azonban:
Olly üszköt, millyel leüté a' száz kezű Typhont,
Nem választ, mert nagy hatalom rontásra van abban.
Még vagyon egy könnyebb villám, a' mellybe kevesb düht

Cyclopok' keze, és kevesebb tüzet és haragot tett.
Mit mennyben másod foku nyilnak mondani szoktak:
Ezt veszi; és Agenor' házába megy. Egi zsibajt nem
Tűrhet emberi test, 's a' mütka-adányban elégett!

Anyja' öléből, még érést nem nyert gyereket, ki-
Vágják, 's atyjának, ha hiszed, czombjába bevarják,
Terhesség' idejét töltendő csendesen ottan. — 'stb.

50. v. Cynthius, Apolló' mellék neve, Cynthius hegyétől Delos szigetén: Deliusnak is innen neveztetik.
67. v. Lásd II-dik könyv' 3-dik elegiáját, 's a' 11-dik versre tett magyarázatot.
72. v. Apolló Jupiter' és Latona' fia volt. Junó mérgében üldés alá vette Latonát; Olympból lekergette; még a' földön sem hagyta neki nyugtot. Végre Delos' szigete, melly akkor még vizeken lebegő volt, adott neki menedéket, hol iker gyermekét szülte is. Történetét Ovid' Átváltozásinak hatodik könyvében elbeszéli, mit rövidség' okaért itt elhagyok.
86. v. Chimaera, csuda állat, Lyciában tartózkodott: feje oroszlán, szájából lángot okádó, testének törzse kecske, végtagja kígyó volt. Bellerphon ölte meg. — Tulajdonképen tűzokádó hegy Lyciában: mellyen oroszlánok, vadkecskék, kígyók fészkeltek.
- 87-88. v. Cerberus, három fejű kutya, szőr helyett testén kígyók voltak, az alsó világ' kapuját őrizte.
91. v. Scylláról I-ső könyv 4-dik elegia 63-dik versére némelyeket elmodottunk; itt csak azt adom hozzá, miután a' tengerbe ugrott bújában, kutyává változott, és lármás ugatást gyakorolt. Vagy lehuzvan róla a' regeköntöst, Scylla akkorban veszedelmes tengeri örvény volt Sicilia' környékén.
93. v. Syrtések veszélyes homok torlatok voltak, mellyeken a' hajó megfeneklett.

V. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' beteg költész barátihoz ír, kik a' tusci fürdőkben mulatoztak. Míg ti vigadtok, úgymond, Proserpina engem halállal fenyeget. Kémélj meg kegyes istennő engem! könyörög. Még én fiatal vagyok, és nem tettem semmi gonoszt. Engedd, ha majd megöregedtem, lássam Elysiumot. Azonban már két hosszú hete, hogy forrolázban sínlődöm. Barátim! emlékezzetek meg rólam, akár meghaltam, vagy életben maradok; és könyörögjetek az isteneknek, hogy mennél előbb egészségemet állítsák helyre.

Titeket Etruscban fakadó víz' árja mulattat,

Víz, melly nyitva nem áll a' meleg évszak alatt.

És a' bájai szent fürdőknél az hasznosb most;

A' mikor a' föld a' zöld kikeletre puhúl.

Jaj! de Persephoné vég órá'm' hirdeti nékem :

5

Ostorodat, szent, a' jó fiatalra ne sújtsd.

Még szám, férfinak a' mi tilos, szent titkait a' jó

Isteni nőnek nem merte kifödni soha.

Életölő nedvet sem tölték gyász poharakba,

Senki kezemből sem vett vala méreg-italt.

10

Kárt okozó szikrát sem szórtam templomainkra,

Undok bünt lehelő tény sem emészti szívem'.

Oktalanul nyelvem sem nyílt béketlen ígékre,
 Számból sem kele a' tiszta egekre szítok.
 Ösz-szál barna hajam közt sem mutogatja magát még; 15
 Gornýadozó vénség sem közelíte felém.
 Engem nemzőim' szeme akkor láta születni,
 Két Consult mikor egy sorssal elejte halál.
 A' szőlőt mi haszon, ha nem érett még, leszakasztani?
 És fanyar almákat nyújtani, letépni, kezet? 20
 Engedelem! halavány folyamak melletti, 's az isten'
 Harmadik országát joggal elosztva bírók:
 Elysium' mezejét akkor hagyjátok elérnem,
 Lethe' hajóját és cimmeri tenger öbölt;
 Majd ha öreg ránczok kezdék sápitani arczom', 25
 'S multról szólni fogok mint öreg ifjak előtt.
 Vajha! hiú félszt a' forroláz nékem okozna;
 De tizenöt naptól fogva az engem emészt.
 Ti pedig a' tuscvíz' véd-nőit tisztölitek most,
 'S a' habban kezetek víg pocsogásnak örül. 30
 Éljetek! és élvén, soha el ne felejtsetek engem,
 Bár leszek én, avagy lelkemet itt kiadom.
 Vágjatok e' közben Plútusnak gyöngé ihot le,
 'S öntsetek ó borral néki vegyítve tejel.

Jegyzetek.

- 1-3. v. A' tusci fürdők Hetruriában, mostani Toscanában voltak, a' bájaiak közelebb Rómához, Campaniában. — Szentnek neveztetnek, mivel minden forrásnak Nymphái voltak.
 5. v. Persephoné — Proserpina. Jupiternek és Ceresnek leánya, híressé elragadtatása tette a' Mythologiában. Midőn egykor

Sziciliában, Enna városnak kies vidékén sétált, és virág sze-
degetéssel mulatta magát, Plutó, az alvilág' istene történetileg
kijött Aetna hegyből, meglátta, megszerette, 's elragadta,
és Syracusa várostól nem messze a' föld alá nyargalt le vele.
Ceres vigasztalhatlan volt leánya' eltűnésén, mindenfelé keres-
te, 's miután megtudta, hogy Pluto ragadta el, Jupiterhez
könyörögve ment, 's szülöttjét visszakívánta. — Ezt a' jele-
netet Ovid' Átváltozásinak 5-dik könyvében így festi:

Véremnek, magas úr! 's vérednek jöttemi ügyében,
Mondá, esdni. Ha nem lennék is mint anya kedvet,
Lányod atyát indítson meg; 's hozzája azért ne
Légy kevesebb, mivel őt én voltam szülni szerencsés.
A' régen keresett fel van már lelve ugyancsak;
Föllelt hogyha lehet, végkép elveszve mi van; vagy
Hol van tudni elég, hogy föllelt légyen! Az orzust
Eltűröm; adja csak a' lányt vissza: nem érdemes a' te
Véredhez ragadó, bár méltó légyen enyimhez.

Júpiter így szólott: örömöm 's bűm egy veled a' lány'
Helyhezeten: de tekintsük, mint neve hozza magával,
A' körülállást, 's nem sértésnek, hű szerelemnek
Inkább mondhatod azt: ily vót szégyenleni nincs ok,
Istennő! csak akard. Hogy többreül most ne tegyek szót,
Zeus' rokonának milly szép lenni! De többivel is bír;
Csak sorssal van utánunk. Őt ha te mégis ohajtod
Vissza, legyen; 's jöjjön Próserpina tőle az égbe;
Ámde csak úgy, ott lenn ha nem izlelt még eledelt meg;
Másképp Parca szerint ennek történni lehetlen.

Szólott: hitte Ceres, hogy majd kivezetheti lányát;
A' sors ellene volt; a' lányzó nem maradott éhn:
Mert járván a' jószívű a' szép kertek' ölében,
A' lehajúlt ágról leszakasztott poenici almát,
'S hét magot a' halvány héjből kikopácsola, 's össze-
Rágésált: Ascalopus volt csak, ki szemügyre vevé azt.
Kit hajdon, hire jár, Orphné, az avernumi Nympha-
Kar közepett a' leggyönyörűbb, Acherontali titkos
Közlekedése után szült volt éj-lepte üregben:
És a' visszamenést vádjával tette hiúvá.

Elkeserült, 's váltá szárnyassá; bús Erebus' fő
Asszonya, a' nyelvest; 's phlegetonból hinte vizet rá,
Ornyt, pölyhet, 's iszonyú szemeket termeszte fejére.
A' mássá alakult sáfrányszín tollakat öltött;

Főbe egészen nőtt, és hosszú körmei hátra
 Görbülnek; 's nehezen tudják tunya szárnyai vinni:
 Ronda madárrá lett, és jósol gyászt közeledni;
 Rest bagoly, a' mellytől irtózik az emberi állat. 'stb.

Minthogy a' végzet kényszeríté Proserpinát Plutó' feleségének lenni, anyja vigasztalására Jupiter úgy módosítá a' dolgot, hogy az évenként hat hónapot férjével, annyit anyjával Olympban, töltsön. — Proserpina komoly tekintetűnek festetik, koronával fején, Pluto mellett ülve.

17-18. v. Nem Tibullusé; a' két Consul, Hirtius tudniillik és Bansa, Mutinánál 711-dik évben, Róma' építése után, esett el; Tibullus pedig jóval előbb született. Ez Ovid' születése' kora volt, kinek ugyan ez a' verse vagyon. — Valahogy a' régi másolók által csusztatott ez a' másé ide.

22. v. Tudva levő dolog, midőn a' világ' uradalma a' három testvér közt felosztott, Jupiternek az ég és föld jutott, Neptuné a' tengerek és vizek lettek, Plutó tartarust, a' földalatti világot kapta örökségül.

23. v. Elysium' mezejét, hová a' jámbor lelkek e' földi élet után mentek, I-ső könyv' 3-dik elegiájában leírta

24. v. Cimмери tengeröböl. Cimmeriának nevezték a' régiak éjszakának tartományait. — Cimмери sötétség — hosszantartó éj.

33. v. Plutus, mint már mondtam, az alvilág' istene volt. Közönségesen fekete birkát szoktak áldozatára vágni, 's egyszersmind bort és tejet oltára' tűzébe önteni.

VI. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' költész kéri Bacchust, legyen jelen dőszén, mit barátival tart: ezeket pedig sürgeti, el ne maradjanak a' mulatságból, leányoktól megcsalás' bírsága alatt. A' lányoktól átmenetel Amorra. — De ez a' nap Bacchusnak legyen szentelve. — Igyatok, barátim! megvelőit rettentőn bünteti az isten, — nem minket — hanem a' hűtelen lányzót. — Majd szüntelen változó szenvedély Neaerának — valódi, vagy képzelt — szegődisége miatt. — Szilok, és kérlelés; eltökélyet örülni és búsongó csüggedezés; óvás és panaszok. Míg végre Bacchus győzedelmeskedik, és az apród parancsot kap, a' bort bővebben töltse.

Jőj, gyönyörű Liber, titkos bõflombnak örülve,

És szüzi repkénnyel felkoszorúzva, ide.

Gyógyítsd bánatimat, magad is gyógyászra szorúlva:

Több izben levivá már adományod Amort.

Gyermek! igaz Bacchus szikrázzék serlegeinkben;

5

Rajta! hamar nekünk nyújtva falerni legyen.

Félre gonosz fajták, tí búk és gyáva sirámak!

Nézzen Délius, a' jó, mosolyogva reánk.

Társaim! abban, mit végzénk; mindenki maradjon,

És engem ne legyen senki követni tunya.

10

Hogyha lesz, a' ki magát elvonná a' borozástól,
 Cselszövevényével szedje leánya reá.
 Gazdaggá az az isten tesz; mord érzetűt össze-
 Zuzza, 's leánykának küldi igája alá.
 Örmény tigriseket hódít, és sárga oroszánt, 15
 A' szilajoknak is ő lágy szívet adni tudott.
 Ezt teszi, 's többet, Amor: de Bacchust kérjete, intlek;
 Szomjas edényeknek volna-e, a' ki örül?
 Bébizonnyítva vagyon, nem zordon Liber azokhoz,
 Kikben az őt, és víg borszeretőkre talál. 20
 Majd eljönni fog, és dúlfúl a' borgyűlölőkre;
 Isteni mérge tehát a' kire félszt hoz, igyék.
 A' szent milly szigorún 's mi nagyon büntetni szokott volt,
 Cadmusi lány' véres ténye mutatja nekünk.
 Ettől félni okunk nincsen, 's ha van is, csak Az értse, 25
 Mennyire a' sértett Égi' haragja mehet.
 Mit kértem, botor én! rosز kívánásimat a' szél,
 És a' légi ködök semmisedésbe vigyék.
 Ámbár mitsem akarsz már rólam tudni Neaera,
 Légy boldog, 's örökén keltsen örömrre napod. 30
 Mi pedig óránkat töltjük gondnélküli dözsben.
 Sok nap után jó majd egy mosolyogva reánk.
 Hajh! be nehéz örömet, hol nincs, mímelve mutatni!
 És tettetnie a' búban enyelgni magát.
 Álnevetés nem tud jól illeszkedni ajakhoz; 35
 Kelni szomorgónak részeg ígére teher.
 Mit zsémbeskedem én? förtelmes gondok el innen,
 Liber atyánk jajgó szókra utálva tekint.
 Gnósi leány! eskét Theseus hogy szegte, könyeztél,
 És idegen tenger partra kitéve hagyott. 40
 Ekkép danla Catull egykor, Mínoide, rólad,
 A' hamis ember' rosز tettít ajakra vevén.

Boldog, társaim, az, kit tesz más' kára okulttá,
 'S tartózkodva kitér ön veszedelme elül.

Meg ne vegyen, vígyázzatok a' lány csókjai által, 45
 Meg ne! ha hozzátok nyelve hizelgve beszél.

Bátor az esküdjék két szép szeme' fényire, avvagy
 Júnójára, akár gyöngé Venusra nyomon;

Hinni nehéz: Ammon nevet a' szerelembeteg' eskén,
 'S azt viharok' hátán semmisedésbe viszi. 50

De mit is ér panaszunk a' csalfa leányka' kedélyin?
 Messze ma távozzék tőlem el a' mi komoly.

Hosszú éjt veled én be szeretnék által aludni,
 És hosszú napokat töltni mulatva veled!

Hűtelen a' hívhez, szeretője sem a' szeretőnek, 55
 Hűtelen! és bátor hűtelen, egyre becses.

Kedveli Nájadeket Bacchus: tán, rest fi, te alszol?
 Rajta, siess borhoz tölteni marsi vizet.

Bár a' csélcsap lány nem akar részt venni tomunkban;
 Vágyja vivén inkább más' ölelése után; 60

Mi panaszunkkal nem lármázzuk az éjet azért föl.
 Gyermekek! erős bort tölts billikominkba hamar.

Vakszemim ázottak lévén már syrusi narddal,
 Tarka virág-koszorú kötve hajamra legyen.

Jegyzetek.

1. v. Titkosnak mondatik a' borág; Bacchus' vallásos szertartásánál rejtélyes értelme volt.
2. v. Szűz név tulajdonítatik a' repkénynek — Laurus — mivel Daphné, a' ki Apolló' ölelésétől fut, azzá változott által.

3. v. Magad is gyógyászra szorúlva, mondatik, mivel ő is Ariadnéba szerelmes volt.
15. v. Az az isten. Amor, kit a' költész annyira jelennek képzel, hogy őt nem is nevezi. — Gazdaggá tesz, mert a' szerelmesnek kedves tárgya mindene, nem adná a' világ' kincseiért.
24. v. Agave, Cadmus' leánya, bacchantnő társnéival dühében szétépte tulajdon fiát, Pentheust, a' ki Bacchus' tiszteletét megvetette, követőit üldözte, Cithaeron' hegyén. Ovid' Átváltozásinak 3-dik könyvében ezt az esetet így rajzolja:

Rajta van a' tyrán: 's már nem küld, ő maga indúl
Látni Cithaeront, hol Bacchus' szent ünnepe, ének-
'S bacchantok' lármái között, tartatni szokott volt.
Mint a' délezzeg ló, ha az érez kürt ütközetet fú,
Tűrhetlenkedik, és a' harcza rohani alig vár:
Pentheust hatja meg így a' tágas légben özönlő
Kurjogató: 's annak hallása haragra tüzelte.

A' hegynek közepén, erdőkkel körbe szorított,
És fáktól üresen terjengő tiszta virány van:
Hol mikor a' szent szert avatatlan nézdeli, első
Látja meg, és első gerjédt vad dühre szívében
Anyja, 's ütött thyrsust Pentheusnak agyához először.
Jertek, hejh! szerető két nőtestvéreim, ordít,
A' kegyetlen vadkan, mezeinket melly befutossa
Itt vagy, öljük meg. Futnak valamennyien egyre
A' dühösök: 's egyesül minden, 's fut minden utána,
A' remegőnek már, már gyöngébb szókat adónak,
Már hitetlenségén és vétken búslakodónak.
Autonoé! szól a' sebesült, te anyám' huga, ments meg:
Hozzám Actaeon neve birjon szánakodásra.
Actaeonról nem tud az, és elvágja az esdő'
Jobbját; majd Ínó ragadá a' bal kezét el; 's így
Karjait anyjához nem emelheti a' nyomorék már;
Tagjaitól fosztott törzsére mutathata még csak;
Nézdse, anyám! úgymond. Látván, újonga Agáve,
Hánta nyakát, hajfűrtei a' híg légben inogtak;
'S a' leszakasztott főt vérengző ujjai tartván,
Hejh, társnék! a' győzedelem, kurjásza, mienk már.
A' hideg ösztül vett, 's alig álló fák' levelét, a'
Súdaras ágakról hamarabb nem fúja le a' szél;
Mint a' férfi gonosz kezek által szét leve tépve.
Izmeni nőket ez a' tény jobban még lekötött az
Új szerhez, 's tüzelőjét szent tömjénnyel itatták.

25. v. Csak Az értse — Neaera.

39. v. Gnósi leány — Ariadne. Az ide czélzó történetnek summája ez: Minos, Kréta sziget királya, fiát, Androgeust, tapasztalás végett Athenébe küldötte, hol szerencsés küzdése irigye-
ket támasztott ellene, kik az ifjút meg is ölték. Minos, fia halálát boszulandó, Athénét haddal körülvette, a' szorongatott város alkura lépett a' győzedelmessel, mi abban állott, hogy hét esztendeig, évenként, az Athénaiak hét ifjút és hét leányt tartozzanak Krétába küldeni, kiket Minos a' labirintusba — tévelykertbe — hol Minotaurus szörny tartózkodott, záratott, melly őket fölemésztette. Harmadik esztendőre Theseus, hogy illy átkos adótul honát megszabadítsa, többedmagával Krétába vitorlázott, a' király' leánya bele szeretett, a' kitől nyert fonal' segítségével, Labirintusban megölvén Minotaurust, társait is kiszabadítván, szerencsésen a' tévhelyből kimeneke-
dett, 's magával vitte Ariadnét is, de kit, mint a' költész mondja, Theseus Naxos, vagy mint akkor hitták, Dia szigeten hálátlanul elhagyott.

57. v. Najadek, források' istennőji. Az olasz bort, mivel sűrű és tüzes természetű, vízzel keverve szokás volt inni: különösen a' marsi forrás kedveltetett.

TIBULI' ELEGIÁI
NEGYESDIK KÖNYVE.

I. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Sulpicia Márs' ünnepét tartja : olyan ékes , hogy Mársot vigyázóvá teszi a' költész , ne talán rábámultában elejtse , ha őt meglátja , fegyvereit : mert szép szemei isteneket is feltűzelnek. Majd kecséit számlálja a' költész elé , 's egyedül méltónak állítja Tyrus', Arab', Indus' kincseire ; 's Phoebus' és Musák' dicsérő énekeire.

Ünnepeden , neked illy ékes Sulpícia , nagy Mars ,
Szálj le az égből , 's jőj látni , ha érez öled.
Ezt nem bánja Venus , de erőszakos ovd magadat , ne
Fegyverid' , ámulván , rögtön elejtse kezéd.
A' magas isteneket ha tűzelni akarja , szeméből
Két ragyogó lámpát gyújt meg az álnok Amor.
Őt , tegyen a' mit akar , 's lábát mozdítsa hová bár ,
Kegy viszi folyvást , és rendezi titkon idom.

Hogyha feloldja haját, a' szét folyt haj neki illik;
 Hogyha befonja, fonott üstöke adja kecsét. 10
 Éget, akár huzzon testére tyrusbeli leplet;
 Éget, akár burkolt hőszinü mezbe legyen.
 Illyen lenni szokott boldog Vertumnus Olympban,
 Éke ezer, 's szebbé öt ezer éke teszi.
 Minden lányok előtt méltó, hogy kétszeri nedvbe 15
 Mártott gyapjait ő nékie küldje Tyrus.
 'S mind azt bírja, miket fűszerfélékben aratgat
 Illatdús telekén barna kezével Arab.
 És a' mennyi csigát a' fényes nap' közelében
 Rőt tenger fenekén India' népe talál. 20
 Píeridék! e' szent napon őt hirdesse koboztok;
 Úgy tekenyős lantod Phoebe zenegje nevét.
 E' jeles ünnepi tény legyen évekig emlekezethen,
 Érdemesebb lányzó éneketekre nem él.

Jegyzetek.

1. v. Mars, Hadúr. A' hadakozás' istene volt. Mint legjobb erejében lévő fegyveres festetik: szikrázó szemekkel, vitéz, bátor tekintettel, 's kezében dárdával, karddal. Néha hadiszekerén ül, vagy áll, melyet vad csödörök húznak; olykor délezzeg paripán lovagol, kezében paizst tartván, vagy hosszú lándzsát. Olykor mellette kakas, 's farkas is látszik. — Valaha szerencsés hadakozó ember lehetett, 's idővel istenesítetett.
13. v. Vertumnus. Az időváltozásnak istene; Proteussal egy: különféle alakokba öltözhető. Pomonának — kerteknek — szeretője. Mintán Ovid Átváltozásinak 14-dik könyvében elbeszélé a' sok kérőt, kik Pomona kedvét megnyerni hiában fáradoztak; Vertumnus' cseleit annak látásához és szívéhez juthatnia, így adja elő:

— — — — De szerette leginkább
 Vertumnus: 's amazoknál ő sem járt sikeresben.
 Oh! hányszor buzakévéket hoz a, mint arató úgy
 Öltözködve, kemény aratóhoz képre hasonló!
 Néha hajára ragadt új szénát hordani látszott,
 Mintha kaszúra ledült füveket forgasson imént csak.
 Ostornyélt máskor suhogóval tarta kezében,
 Esküdnél, hogy járom elül most fogta ki ökrét.
 Görbe kaczort tartván, vinczér és ág botoló volt.
 Létrával vállán, hiszed, indult szedni gyümölcsöt.
 Kardja vitézre mutat, horgos nádszála halászra.
 Szóval ezer szint költ, annak juthatni elébe,
 'S képe malasztjának látásán úszni gyönyörben.
 Tűzött fejrevalót is tett még ő fel agyára,
 'S botra hajúlva, fehér hajfűrttel vakszeme környén,
 Játszik anyót; és a' termő kertekbe csoszongott;
 'S bámula almákon. Mind ennél, szóla, te több vagy.
 Csókot is a' dícsértnek adott; adhatni minőt nem
 Képes egy aggnémben: majd ül görbedve göröngyre,
 'S ősz' terhet emelő hajlott ágakra tekintván,
 Szőlőfürtökkel tele szil szemközt vele álla;
 Mit miután dícsért, 's a' ráfolyt zöld venyigéket;
 Ez, ha borág nélkül, mondá, itt volna, egyébha
 Lombjaiért, nem látom mért tűrhesse az ember:
 Szinte ez a' szőlővessző is szilra ha nem kap,
 'S nem házastárs, a' homokon szétdülve heverne.
 'S tégedet a' fának nem tesz példája okosbbá?
 A' nősztést kerülöd; 's kedved nincs összekelésre:
 És bár volna! felesb kérő Helenának utána
 Nem járt, annak sem, lapitéi hadakra ki átkos
 Alkalmul szolgált, sem Ulisses' tiszta nejének.
 Még most is, mikor a' keresőktől futsz ovakodva,
 Sok hűs birni kíván: félistenek, istenek, és más
 Fölények, kiknek maradó lakuk Alba hegyén van.
 Hogyha okosb volnál, 's jól férhez menni ohajtasz,
 És szavamat fogadod, (ki azoknál lángra hevültben
 Kedvellek) tartsd vissza magad' pór összekeléstől;
 'S Vertumnust nyoszolyádba fogadd: jótállani érte
 Kész vagyok. Ismerem úgy, mint ő isméri magát, én:
 Néki szokása nem e' földön szétjárva csavargni:
 Itt lakik állandón: nem is olyan, mint azok, a' kik

Bár kít látnak, megszeretik: te vagy ő neki első
Lángja, 's utósó; és érted kívánna csak élni.
Oszmán, még fiatal; 's természeti kellem ajánlja;
'S változtatni magát képes több féle alakká.
Néki parancsolj csak, bár mindent, kész teljesíteni:
Kedvetek egyben van; lelsz almát nála, minek te
Termesztője vagy; és jobbába szorítja adányod'.
Mostan azonban sem fák' terményére nem ásít,
Sem kertednek izes növényére, 's más egyebekre;
Csak téged kíván: könyörülj a' gerjedezőn hát:
És higyd, ő könyörög most itt szavaimmal előtted.

II. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Kedvese a' vadászatot szenvedélyesen űző Cerinthez ír. Nem helyesli hajlamát. Inti vigyázzon magára, ova-
kodjék a' vadkanoktól; a' sűrű csalit közt ne sokat buj-
káljon, hol a' vadak' fészke vagyon, nehogy veszélyez-
tesse életét és tövisektől sajgó karczokat kapjon testére.
Szeretne ő is vele lenni, hálóját teregetni segíteni, így nem
volna oka féltékenységre. Azonban kéri jöjjen ölébe vissza
mennél előbb, és a' vadászatot hagyja atyjának.*

Kéméld ifjam' meg, te, akár jó réteket éldelsz,
Vadkan, akár árnyas rengetegeknek örülsz.
Rettentő agyarak' se csiszold viadalra menendő;
Őt nekem épségben tartsa meg örje, Amor.
Jaj! de vadász-vágy őt és Délia messze ragadja. 5
Oh erdő ne legyen, 's jöjjen ebekre veszély!
Milly ész a' hegyeket, 's milly düh, hálóval elállni,
'S készantag sajgó karczokat ejtnei kezén?
Vagy mi gyönyör titkon fészkebe lopódzni vadaknak?
'S görbe tövissel hó karjain ütni sebet. 10
Mégis, hogy veled én mindig, Cerinthe, lehessek,
Dombokon a' hálót vinnem utánad öröm.
Nyomdokit a' könnyű szarvasnak fölkeresendém;
'S gyors kutya pórázát oldani fogja kezem.

- Így tessék majd, így, ha beszélük, nékem az erdő, 15
Hogy hálód előtt hő kebeledre dülék.
Ám jöhet, ekkor nem fog vadkan törbe kerülni,
Édelgéseiben hogy ne zavarja Venust.
Most kivülem senkit ne szeress, és tiszta kezekkel
Hálód' tárd ki, mikép Délia szabta, szüzen. 20
És, ha találkoznék, ki szerelmed' tőlem orozza,
Azt a' vadkan-agyar tépje darabra legott.
A' vadak' üzését engedd most által atyádnak;
'S jőj nehezen váró lányod' ölébe magad'.
-

III. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Cerinth Phoebushoz könyörög, hogy beteg kedvesét gyógyítsa meg: szabadítsa ki miattai aggodalmából, és kétségbe esni ne engedje. Ha megkönyörül ügyén és a' lány meggyógyul, templomába menendenek mindketten, és hálaáldozatot mutatnak be neki, milly dicsőséget más istenek is kívánnának maguknak.

Jöj, 's nyavalyájától a' kedves lányt szabadítsd meg:

Jöj lobogó hajjal Phoebe sietve ide.

Higgy nekem, és indulj, nem bánod meg soha, hogy te

Orvosló kezét a' gyöngye leányra vetél.

Tedd, nehogy a' sorv a' halavány izmokra vonódjék, 5

És havi bőrén rút szín se mutassa magát.

Úgy, mi reá nézvest rettentő és veszedelmes,

A' siető folyam a' tenger' ölébe vigye.

Jöj legszentebb, és veled álmod 's énekeket hozz,

'S mindent, a' miben a' kór-tetem enyhre talál. 10

Oh! ne gyötörd a' fit, kire kedvese' helyzete bútt hint;

'S számos ígéretet a' mennynek iránta teszen.

Hol fogad ő, hol meg, látván kínlódni leányát,

Nyelve az ég ellen mérges ígékre fakad.

Ne félj, Cerinth, a' szeretőt nem bántja az isten:

Csak te szeress, lányod' épen ölelni fogod.

- Nincs most mért keseregj, majd sírhatsz akkor eléggé,
 A' mikor az több bajt néked okozni talál.
 Ámde tied még, és egyenes szív huzza feléd őt:
 'S a' hiszelékeny nép hasztalan állja körül. 20
 Kedvezz, Phoebe, neved fényes fog lenni, ha kettőt
 Megmentesz, miidőn életet egynek adál.
 Hirre teendsz szert, 's örvendsz, mikor ők teremdedbe
 Léptenek, és ajkuk hála-zenére fakad.
 Boldognak nevez a' fönséges mennykara akkor, 25
 És tudományoddal bírni kívánva kíván.

Jegyzetek.

2. v. Apollónak, Phoebusnak, Solnak, mert ez a' három név egyet tesz, szép haj tulajdonítatik, mint már említettük; hihetőleg, mivel a' nap' istene volt, ennek sugárai értetnek általa. Ő a' zenének, költészetnek, jóvendülésnek, és gyógyászatnak istene — feltalálója — volt, 's e' versben ezen tekintetből hivatik segítségül.
8. v. A' siető folyam alatt itt Tyberis, Rómának nevezetes vize értetik.
9. v. Álmod, énekeket hozz: azaz olly varázs szókat mondj el, mi az álmatlanságot elhajtja, és a' beteg testnek könnyebülést szerez.
20. v. Hiszelékeny nép, az összefutott együgyűek, mintha már vég-órája közelgetne. Mi ma is a' köznépnél szokásban van.

IV. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Cérinth szülnapját ünnepli: lánya áldozatot mutat be érette, és szerencsésnek mondja magát, hogy ő nyerte meg szívét. Kéri az isteneket tartsák szerelmüket szoros öszhangzásban. Tudván, hogy a' legény is ezért, bár szeméremből titkon, esedezik: könyörög azért Natalisnak töltsé forró kívánságát.

Tégedet a' melly nap hozzám, Cérinthe, csatolt le,
 Szent és ünnepi fog lenni örökre nekem.
 Párca leányoknak, te születvén, új köteléket
 Jósola, és néked szép uradalmat adott.
 Senki nem ég, Cérinth, úgy mint én, és öröm égnem, 5
 Hogyha hasonló tűz' lobja hevíti szived'.
 A' mint én, te is úgy, titkos cseneidre könyörgöm,
 És Nemtödre, szelíd két szemeidre, szeress.
 Vedd, nagy Nemtő, ezt az adányt, és töltsd fogadalmam',
 Hogyha, midőn rajtam csügg esze, keble hevül. 10
 Vagy ha talán már ő máshoz forralna szerelmet,
 E' hamis oltártúl, kérlek, ijedve szaladj.
 Oh! Venus, engedd, vagy mindketten huzzuk igádat;
 Vagy ha nem, esdeklem, mentsd fel alúla nyakam'.

- Minket azonban erős láncz egygyé kössön ohajtóbb, 15
 És azt semmi idő el ne szakaszsa soha.
 Szinte legényem is ezt kívánja, de néma titokban;
 Mert nyilvánosan illymit kifejezni pirúl.
 'S Nátális! mert mint kegyes isten, mindeneket tudsz,
 Titkon, akár nyilván kér, neki ints, megadod. 20

A M I A T H A T

Jegyzetek.

3. v. Három Parcákról emlékezik a régi hitrege, t. i. Clotho-, Lachesis- és Atroposról. Ezek fonták az emberek' életfonalát, 's mint már mondtuk, az istenek sem változtathatták meg, mit ők fonva bevégeztek. Különösen Lachesis volt az, a' ki a' halandók' sorsát meghatározta. Így Cerinthnek a' szépnem előtt kapósságot sodrott élete' fonalába.
8. v. Nemtő — Genius. A' Geniusok, főbb lények, többen voltak, egy fejök is állittatik lenni, ki isteni ranggal birt és a' többinek parancsolt. Különösen az emberek' őrzése volt kötelességök.
18. v. Cerinth szemérmesnek látszik lenni, ki nyilván nem bátor-
 kodott könyörögni szerelme' sikerületeért.
20. v. Nátális, a' születésnek, mint hangja is mutatja, istene volt.

V. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' lány Junónak oltárán áldozik, 's mondja az istenné kedveért öltözött ugyan illy ékesen, de mellette másnak is czélja tetszeni, ki születés-napját üli; könnyörög ezt vele hív érzeményben megtartani kegyeskedjék, hogy esztendő mulva, mint már régi meghittek ünnepelhessék barátságukat.

Szülész Júno ezen szent tömjény-tiszteletet vedd,
 Mit neked a' dalnok-lány' keze adni hajúl.
 Mindenkép tied ő ma, miattad van piperében,
 Szembetünőleg hogy tűzhelyed' állja körül.
 Ő ugyan, istennő, téged mond éke okának, 5
 Mégis alattomban tetszeni másnak akar.
 Tedd, áldott, hogy az éj a' híveket el ne szakaszsa;
 'S ifjam' is egy békó tartsa lekötve velem.
 Így cselekedvén, az sem kap más lányka szerelmén,
 Méltóbb férfinak én sem fogom adni szívem'. 10
 Föl se találja az ör a' kéjelgőket utokban;
 Adjon ezer módot csalni kezökbe Amor.
 Úgy legyen, óh dicső! 's jőj fényes mezzel övedzve:
 Liszt háromszorosan 's bor fog adatni neked.

Ím, miket óhajtson, lányát a' jó anya inti:

Titkon azonban mást részire kérni fog az.

Nem kevesebbé ég, mint ég oltárokon a' tűz,

'S meggyógyúlni, habár tudna is, ő nem akar.

Így, ha az újév majd beköszöntend, ingyen az ifjú

Régi szerelmén már víg örömökre fakad.

VI. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Kérését teledettnék nyilatkoztatja a' leányka. A' kéj-
jel, mit élvezett, dicsekedni nem akar. Beszéljen akár-
ki, a' mit akar: elég, hogy ők egymáshoz illenek.*

Végre Amor megjött: hallgatnom róla szerényen,
Mint szólnom, kevesebb volna miatta dücsöm.

Esdő verseimet fülihez Cytheréa bocsátá,
Őt hozzám vezeté, és kebelémre tevé.

A' mit ígért, megadá Venus. Az hirdesse magasztva
Kéjemet, a' ki kegyest még soha át nem ölelt.

E' levelemre pöcsét nem jő, mindenki előbb hogy
Olvashassa el ezt, mint kire czélzat esik.

Tettem nem szomorít: csacsogást föl sem veszek: ő rám
Érdemes, én voltam rája; mi nekem elég.

VII. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Cerinthnek születésnapja eljött. A' lány örömet Rómában ülte volna azt, de Messála, rokona, hogy a' kedve elleni ismeretséget akadályozza, mezőre készül a' lányt magával vinni: azonban, haszontalan aggály ez, mondja a' szűz, mert, bár testileg azon ünnepen jelen nem lehet is, szelleme ott lesz.

Itt vagyok a' szűlnap, mit Cérinth nélkül ezennel,
Pusztá magányban kell, fájdalom! ülni nekem.

Városnál mi becsesb? Vájjon major illik-e lányhoz?

'S Érétn mezején a' hideg őszi idő?

Aggani olly szorosan szűnj meg, Messála, miattam: 5

Többször utaddal már bűt rokonodra hozál.

Bár elvisznek is, itt maradand szívem, érzeteimmel,

Tenni nem engedvén, a' mire kedvem emelt.

VIII. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Mint az előbbi elegiában kesergett, most örömmel jelentí itt a' lány, hogy az megváltozott. Egy szerencsés fordulat az utat meggyorsítá, 's így kedvese' születésitőmön vigadnia szabad lesz.

Mint a' lány akará, tudd, elmarad a' szomorú út;
'S Rómában lehet a' szülnapot ülni nekem.
Víg mulatások közt fog az a' nap telni nekünk el,
Mit neked egy nem várt fordulat érni hagyott.

IX. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Örömét fejezi ki a leány azon, hogy állandó hűsé-
ge elismértetik: ellenben nem kevésbé fájna neki, ha le-
génye más nála alábbvaló után tenné őt.*

Kedves előttem, hogy bennünk olly nagy bizodalmad,
Nem fogom egykönnyen másnak eladni szívem'.
Vad kéj hogyha vonóbb 's a' mocskos szajha' személye,
Mint Sulpícia a' szolga' leánya neked:
Agganak érettem, kik azért bánatba merültek,
Nemtelen édelgőt át ne karoljon ölem.

X. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' leány forró-lázban fekszik; kérdezi Cérinthe, ha résztvesz-e szomorú helyezetében? Mert ha nem, óh én akkor, mondja, nem bánom ha meghalok.

Monddsa híven szerető lányzód aggódtat-e Cérinth,

A' mikor a' forró-láz süti gyöngé tagom'?

Hajh! én győzni csak úgy vágynék a' bús nyavalyákon.

Hinni ha merném, azt kész vagy ohajtani te is.

Mert nekem a' rontó kóron győzhetni mi hasznom;

Hogyha hideg szemmel nézni bajomra találsz!

XI. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Nem vagy, úgy látszik, mondja a' lány, olly hajlandósággal irántam, kedvesem, mint nem régen is tapasztaltam. Ha bánom valahai vétkemet, bánom valóban hogy tegnap hozzád nem mentem: de engedj meg, gerjemet akartam tőled titkolni.

Kedvesem! olly forró gonddal már nem vagy irántam,

Mint néhány nap előbb sejteni hagyta nekem.

Hogyha mit én vétték botor, ifjú éveim óta,

Nincsen erősebben rajta szomorgni okom:

Minthogy az elmúlt éjt egyedül, rám várva, huzád ki:

Lángjait óhajtván rejtnei előtted ölem.

XII. ELEGIA.

T A R T A L M A.

Engem tőled semmi leány el nem csábít; ezt fogadám ismeretségünk órájában. Csak te tetszel Róma minden szépei közt nekem. Vajha csak nekem tetszenél 's másnak ne! így nem féltenelek. Veled én a' pusztá magányban is megelégedetten élnék. Jaj! csak ezt ne mondtam volna, most majd begyeskedőbb leszesz; azonban én híved maradok, Venus a' hűteleneket sújtja, de a' híveket szereti.

Nem csábít engem soha tőled semmi leány el:

Ezt fogadám, Venusunk a' mikor összekötött.

Csak te nekem tetszel; szebb lányzót nem lel ezen nagy

Városban, hova bár néz szanaszét ki szemem.

Vajha csak énnékem volnál szép, 's más ne szeretne! 5

Így megelégedten fogna lefolyni napom.

Nem kell nekem irigy; a' nép dicsérete sem kell:

A' ki okos hallgat, 's belje' körében örül.

Így ligetek közt is jól fognám élni világom',

A' hova eddig még nem töre ember utat. 10

Csak te vigasztalnál, éjjel fényt rám te derítnél,

'S lennél pusztá helyen népsokadalma gyanánt.

Küldhet az ég bizvást szeretőt számára Tibullnak,

Hasztalan! a' czélt nem fogja elérni Venus.

Ezt fogadom Júnód' magas istensége' nevére,

15

A' kinek én buzgó tiszteletére vagyok. —

Mit teszek, oktalan, én? Oda van, hajh! zálogom immár,

Nem jól esküszöm, e' félsz haszonomra vala.

Most te erősb léssz, most inkább fogsz gyötreni engem:

A' csacsogó nyelv illy bajba taszíta szegényt! 20

Már teszem, a' mit akarsz, és tőled függök egészen:

Hódolok ismérős hölgyem' igája alá.

Kötve azonban mí Venus' oltárához esünk le;

Ő a' jón könyörül, rosza haragja tüzel.

XIII. ELEGIA.

T A R T A L M A.

A' hír hűtelenségről vádolja leányát. A' költész illy vétekről hallani sem akar, hogy nyugalját föl ne zavarja.

Sokszor hűtelen a' hír, ekkép mondja leányom:

Mostan akarnék én lenni fülemre siket.

Fáj, mikor illyen nagy bűnről kell hallani nékem:

Némítsd el keserű hír szavad', és ne gyötörj.

XIV. ELEGIA.

T A R T A L M A.

*Tibullus sirverse, Domitius Marsustól, mellyben kesereg ifjantani halálán; 's nincs már ki gyöngé szerelme-
ket, és erős hadakat énekelne.*

Téged is ifjantan, keze a' vad sárga halálnak,
Virgil után elvitt Élysiumba, Tibull!
Hogy ne legyen, ki kesereg alagyákban gyöngé szerelmet:
Avvagy férfiasan zeng fejedelmi hadat.

XV. HÖSVERS.

T A R T A L M A.

Messála! rólad akarok énekelni. Noha gyöngeséget érzem, 's magad énekelhetnéd meg méltóképen magadat, elkezdem mégis. Elég legyen akaratom. A' nagy istenek is megleégesznek azzal, a' mit kitelhetőségig valaki ad nekik.

Énekeljék mások: e' világ mint lett és a' bennevalók, én, csak kegyesen vedd, nagy tetteidet dicsőítendém, mellyekkel híres őseidet már is jóval felül multad. Nestor nem volt olly ékesszóló mint te, sem Ulisses nevezetesebb harczos.

Senki a' tábort ügyesebben el nem tudja helyezni; a' fegyver forgatásban másod nincs; ütközetre katonáit nincs a' ki nálad jobban tudná elkészíteni: ez tevé, hogy sok népeket legyőztél, a' leghadakozóbbakat Rómának meghódítottad; még a' föld' másik felére is kihatott győzödelmed.

Mind ezt csak Valgiusod, ki Homérhoz mérhelő, magasztalhatja méltán verseiben. Én, ha tudnék is valamit, a' sors' őrde megfosztja szellememet a' magas repüléstől. Azonban nagy lelkedről nem hallgathatok, téled van a' mim vagyon. Téled függök egészen, parancsolj mit bár, kész teljesítője leszek, még ha kell, érted halálra is kész vagyok menni. Csak te vagy énekem' tárgya, még akkor is, miután, több testeken halálomra át költözött lelkem, ismét emberi testembe visszakerült.

Rólad zeng, Messála, dalom. Bár ritka erényed
 'S gyöngye erőm rettent; el fogjuk kezdeni mégis.
 És ha talán versem nem elég, mint érdemeled, nagy
 Tetteidet méltóképen dicsérve magasztalni;
 Mert kivüled nincsen, ki azokról írni helyesben 5
 Tudna, hogy a' mondottakhoz még több ne jöhetne:
 Légyen akarni elég. Kis ajándokom' el ne taszítsad.
 Phoebus is a' Créták' adonyát, és Bacchus is, a' víg
 Vendég, Ícarnak lakomáját vette örömmel;
 Mint ezt a' kutya' és szüz' csillaga a' magas égen 10
 A' késő maradékoknak bizonyítja eléggé.
 Sőt még Hercules is, mikor ő mint isten Olympba
 Tére, Molorchusnak lépett vígadva lakába.
 Istenek a' kis morzsát is kedvelve veszik, 's nem
 Vágnak arany szarvú tulkot számukra le mindig. 15
 Vesd szemedet hát e' nem nagy munkára kegyelve,
 Szép hirtedet hálám hogy még több verssel emelje.
 Mondják mások el, e' nagy minden létre mikép jött:
 Mérhetlen légnek teriben mint szálla le a' föld;
 Millyen tengerek a' szárazt nyalogatva kerítik; 20
 A' lebegő ég a' földről hova nyomja magát szét;
 A' hozzá rokonúlt tűzszer melly részre feszül ki;
 'S mind ezt a' kékbolt' üre mint kócsolja körébe.

Bár millyen nagy is az, mit mer próbálni Caménám,
 És, vagy elér hozzád, mit nem mer ígérni reményem, 25
 Avvagy nem, mi emészt, legyen e' vers néked ajálva:
 'S bajnoki tetteidnek fönne hirdesse csudáit.
 Ám, noha dédösid dűcsössel koszorúzva valának:
 Régi atyáidnak már szűk volt szép hirted néked:
 Füstös képid alá mi legyen, nem kérdezed, írva, 30

Hajdoni nemzöid' rényét felmúl'ni törekszel,
 Hogy te utódidnak több légy, mint néked elődid.
 Nincs hely már, hova vésd nemzetségszádon erényid';
 Sok kötetű hővers fog kívántatni azokhoz.
 Több tájról jönnek seregestül össze tudósok, 35
 Versben tetteidet 's prózában hirdeti ajkuk,
 A' dícsérésben kiki első lenni törekszik,
 Én legyenek a' győztes, 's munkám hírt szüljön agyamra.

Mondd'sza, ki tett a' harcz' mezején, ki jelesbeket otthon? 40
 Téged egyenlő dücs, valamint ott, itten is illet;
 Mérleg imígy állang, ha egyensúly van bele vetve,
 Föl nem emelkedik itt, 's jobban nem száll le amottan:
 És ha külön nehezék vagyon a' csészékbe szorítva,
 Fölkel egyik rész, míg a' másik rész lehanyatlik. 45

Ám ki tanúlt lázas köznépet megzabolázni
 Jobban, mint te, vagy a' bíró' haragára befoly'ni
 Szónoklattal? Nem vala olyan régi Bilosnak
 Nestora, mint te vagy, és Itakának Ulissesse, a' ki
 Kis hona' hírét a' késő maradékra kivívta. 50

Bátor az olly vén lett, hogy három századokon túl
 A' melegítő nap' képét láthatta szemével:
 Ez meg több idegen várost bekalandoza bátran,
 Hol már tengerek a' földnek végszélein állnak:
 A' Ciconok' seregét bajnok katonái legyőzték; 55
 Nem vala Lótos elég lengő gályáit elűzni;

Lánczait Aetnának neptüni lakója viselte,
 Ittasodott szemeit miután leragasztja maron bor.
 Aeol' szárnya vivé majd ötöt Nérea' habján,
 Laestrigonok' feje, Antipater, meghódola néki, 60
 Hol nemes Atracié' hüvesítő hajjai folynak.

El nem változik ő Circének büvöletére,
 Bátor ez a' napnak vala lánya, füvekkel ügyes volt

- 'S bűvöletekkel más formát adhatni az ónak.
 Cimmerieknek is éjt tartó földre elére , 65
 Hol fölkelni napot soha nem lát szem , 's lenyugodni ,
 Járjon az a' földön fölül , avvagy járjon alatta.
 Majd Plútusnak is ő bús országába leszállott ,
 'S lelkeit ott a' hősöknek szemlélte mulatni.
 Átkele Sírének' zuhatagján kompja sietve. 70
 A' kettős vésznek szorosan elsurrana menten ,
 Scilla' dühöngésén meg nem rettenhete lelke ,
 A' mikor a' hab közt őt az kutyamódra ugatja :
 Rögzött kénye szerint meg nem törhette Carybdis.
 Bár hullámival a' tengert mozgatja toronykint , 75
 Vagy vize elfogyván feneketlen medre kilátszott.
 El ne feledjük még a' nap' nyájában esett kárt ;
 Úgy ne szerelmét , és mezejét atlanti Calypsna ;
 'S ritka kalandjának végét , Paeácia' földét.
 Már ez az ismérés földön történik akár így , 80
 Vagy pedig a' rege illy álomképeknek adója ;
 Lássa az , őt te hatás ékesszólással előződ.
 A' haditanban nincs ki neked léphetne nyomodba :
 Mint kelljen , tudod a' táborhelyet elszigetelni ;
 Ellenek ellen hol hasznosb szarvassal ovódni : 85
 Árkolatokkal melly tájékat jobb bekeríteni :
 Hogy mind édes víz elegendő légyen italra ,
 Mind oda könnyen férj te , 's erővel küzdve az ellen ,
 'S edze vitézidnek hős lelkét a' hadi munka.
 Súlyos kopját 's gyors nyilakat ki hagyít el ügyesben ? 90
 Biztosban ki tanúlt tárgyat szétzúzni fokossal ?
 A' pajzán paripát móddal fékezni ki képesb ,
 És a' késlődő' zaboláját néki eresztni ?
 'S így egyenes pályán vele szél' módjára haladni ,
 Vagy rövidebb téren körben közeledni irányhoz. 95

Vértet azonkép, mint kell, jobb 's bal részre ki forgat?
 Honnan az ellennek fenyeget dárdája leginkább.
 Pontra parittyával van-e, a' ki találna szorosban?
 Végre, midőn már jelt ada a' kürt összecsapásra,
 'S a' bátor seregek csata rendben lépnek előre; 100
 Tervet készítned nem esik nagy gondba tenéked,
 Jobb-e, ha a' katonák magukat négyezőgbe szorítják,
 Úgy, hogy rende sehol hézaggal bontva ne légyen;
 A' hadi tényt vagy két osztályban kezdeni kell-e,
 Össze hogy a' jobb szárny ballal, 's ez csapjon amazzal? 105
 'S két hadat így kettős győzelmet hagyni nyeretni.

Versem azonban nem kétes dicséreteket fűz:
 Lett hadi dolgokrúl éneklünk. Erre tanúk a'
 Lápidaiek' katonái, tanúk hó-lepte hegyek közt
 Elszórtan lakozó vad Pannonok, és gyerek évtől 110
 Fogva, gerely' viseléséhez nőtt szűkös Arumpin:
 Kit, mi nagyon virgancz, vén korban is, a' ki ha szemlél,
 Nestori háromszáz évét nem fogja csudálni;
 Bár már száz kikelet röppent ősz fürtein által,
 Mint evet olly hamar a' gyors lóra felugrani képes, 115
 'S azt zabolájánál fogvást kényére vezérli.

A' te vitézséged Rómának azokra is adja
 Jármait, a' kik még meg nem görbültek előtte.
 Még ez mind nem elég: tényidre magasbakat építsz,
 Mint bizonyos jelek azt nékem tudtomra adák volt: 120
 Ámythaoni Melamp mit meg nem fejthet eléggé.
 Nemde midőn hozzánk beköszöntött vígan az újév,
 Öltetni fogtál fel te magadra tyrusbeli köntöst?
 A' tengerből milly gyönyörűn tündökle ki a' nap:
 Dühöngő szelek a' légben megszűntek üvölni: 125
 A' folyamaknak nem görgött vize régi szokáskint:
 Tengeren a' csöndnek békes takarói nyugodtak:

A' könnyű levegő' árját nem szegte madár szárny:
 A' négylábu vadak ligetekben nem legelésztek:
 Szent fogadalmad alatt ekképpen hallgata minden. 130
 Júpiter is felhő kocsiján elhagyta Olympot,
 A' mennynek közelét, 's hozzád betekinte kegyelve;
 Áhítatos kéréseidet felfogta fülével,
 'S int vala, hogy mindent megadand. A' lángok ezekre
 Oltárodrol víg lobogással nyúltak az égre. 135

Lépj kijelölt pályádra tehát hírével az égnek:
 Eddigieknél szebb diadal fog részedben állni.
 Szomszéd Gallia nem vet gátot fegyveresidnek;
 Sem kiterült 's harczot győző Hispánia' földé;
 Nem théraeusi nép, ki lakását vette vadon közt; 140
 Avvagy Cyrusnak butasága, sebes habu Cyndes,
 Melly mezejét több öbleivel nedvítí Arectnek;
 Úgy nem Araxes, hol Tomyrisnak múlt urasága:
 Sem pedig a' naphoz közel élő rusnya Padaeek,
 A' kik vad lakomájokrúl hirhedve levének. 145
 Nem Histrus 's Tanais, Geta melly tájt lakja Mosynnel:
 Szóval, merre határt a' földnek vet vala tenger,
 Nincs nép fegyverrel neked, a' ki mer, ellened állni.
 Rád vár Britt, kit még le nem ültete római fegyver.
 E' földnek naptól melegült másik fele rád vár, 150
 Mert ezt a' levegő mindenkép környölövedzi;
 És az egész földgömb öt fő égövre van osztva.
 Tél' fagya a' kettőt szün nélkül gyötreni szokta,
 Mindig sűrű köd ül a' földnek színe fölött ott,
 Nem hömpölyg kiszabott medrében semmi folyóvíz, 155
 Mert tüstént mereven jéggé fagy az össze 's havakká,
 Tudnillik hova nem hathat sугáriver a' nap.
 A' közepet mindig Phoebus melegíti tüzével,
 Járjon akár közelebb a' földhöz nyári körében,

Vagy télen rövidebb pályán végezze futását. 160

Itt nem metszeget a' szántóvas földbe barázdát;
Gabna nem érik, nem gyűjt réten senki takarmányt.

Nem mivel Ceres és Bacchus tág telkeket itten;

Állatok a' kiaszott pusztákon nem szaporodnak.

Termőnk e' közepett veve állást 's a' fagyaló közt, 165

És vele a' földnek hason övzetü másfele részén,

Melly a' gönczöltül egyirányos távolodásért

Mértékelt, leget a' lég törvén ellen-erővel.

Innen az évszaknak nálunk járása mosolygó;

Itten okúl az ökör jármot fölvenni nyakára, 170

És a' gyöngé borág terebélyes fákra fonódik;

Sarló éveken át érett gabnákat arat le,

Földet vas, habözünt rézzel vont gálya hasítja;

És a' várfalakon nagy falvak látszanak által.

Majd, ha vitéz tettid' követendik szebb diadalmak, 175

Mind két részein a' földnek fog lenni neved nagy.

Illőn tetteidet kihíresztelhetni erőm nincs,

Versimben maga bár bölcs Phoebus lenne segítőm.

E' belüli vállalatot várhatsz csak Valgiusodtúl,

Legközelebb ki Homérushoz van lelki erőre. 180

Környülményem időt ilyesmire nem hagyja nékem,

A' sors' üldjei is még mindig rám nehezedenek.

Hajdaniban házam bőséggel telve virágzott,

Számos holdaimon termettek sárga kalászkok,

A' sok gabna helyet tágas csüremeimben alig lelt, 185

Dombos telkeimen legelésze ezernyi fehér juh;

Gazdának, raboló ornak, farkasnak elég volt.

Most csak az óhajlás van meg; mert bánatom újúl,

Mennyiszer az elmúlt esztendőök jutnak eszembe.

Érjen azonban több rosz, 's mim van, veszszem el azt is, 190

Rólad fog mindig hiven emlékezni Camoenám.

Nem csak versünk áll teneked föl tiszteletedre :
Érted kész vagyok a' széles tengerre hajózni,
Bár azt a' télnek viharos szele hajtsa hegyekre :
El vagyok érted egész haddal megvíni tökélyvé , 195
El , gyarló testem' betaszítani Aetna tűzébe.
A' mi vagyok , tőled van : gondom nem nagy irántam :
Légyen néked , bármi kevés is : Lydia' gazdag
Kincsire nem török én , sem nagy hírére Gylipnek.
Küldni sem óhajtok számodra melétei verset. 200
Hogy ha egészen fog dalom , avvagy része fejedben
Élni , vagy azt ha talán végkép már elfeledéd is :
Énekeim véget nem fognak rólatok érni.
Akkor sem , ha leszállt testem már a' ravatalba.
Messe el éltemnek fonalát a' Párca korán bár , 205
Vagy nagy időt érjek ; mégis változva alakban ,
Képem akár sebesen szaladó csödörre cseréltem ;
Vagy bika , a' lassú marháknak dísze , leendek ;
Testem akár szárnyas madarat mutat ; évek után is
Újra felföltözvén volt emberi szép tetemembe , 210
Éneke nyelvemnek rólad fog zengeni folyton.

Tudnivalók.

1. A' magyar tudós társaság ezen munkának csak kiadója lévén, nem kezeskedik a' benne követett nyelvszabályokról, sem írásmódról, sem végre akármi nemű nyelvet 's írást illető elvekről: egyedül arra kívánt a' kéziratok birálatában ügyelni, hogy az elfogadott és sajtó alá bocsátandó munka, mint egész, egy vagy más tekintetből ajánlható legyen, 's a' literatura' jelen állapotjában kiadásra méltónak tartathassék.

2. Nem vizsgálhatván meg a' benyújtott kéziratokat a' társaság fejenként és egészben; ez, u. m. *Albius Tibullus' elegiái négy könyvben*, *Egyed Antal* lev. tag által fordítva, Horvát Endre és Kölcsey Ferencz r. tagok', mint e' végre hivatalosan megbizottak' ajánlására, adatott sajtó alá.

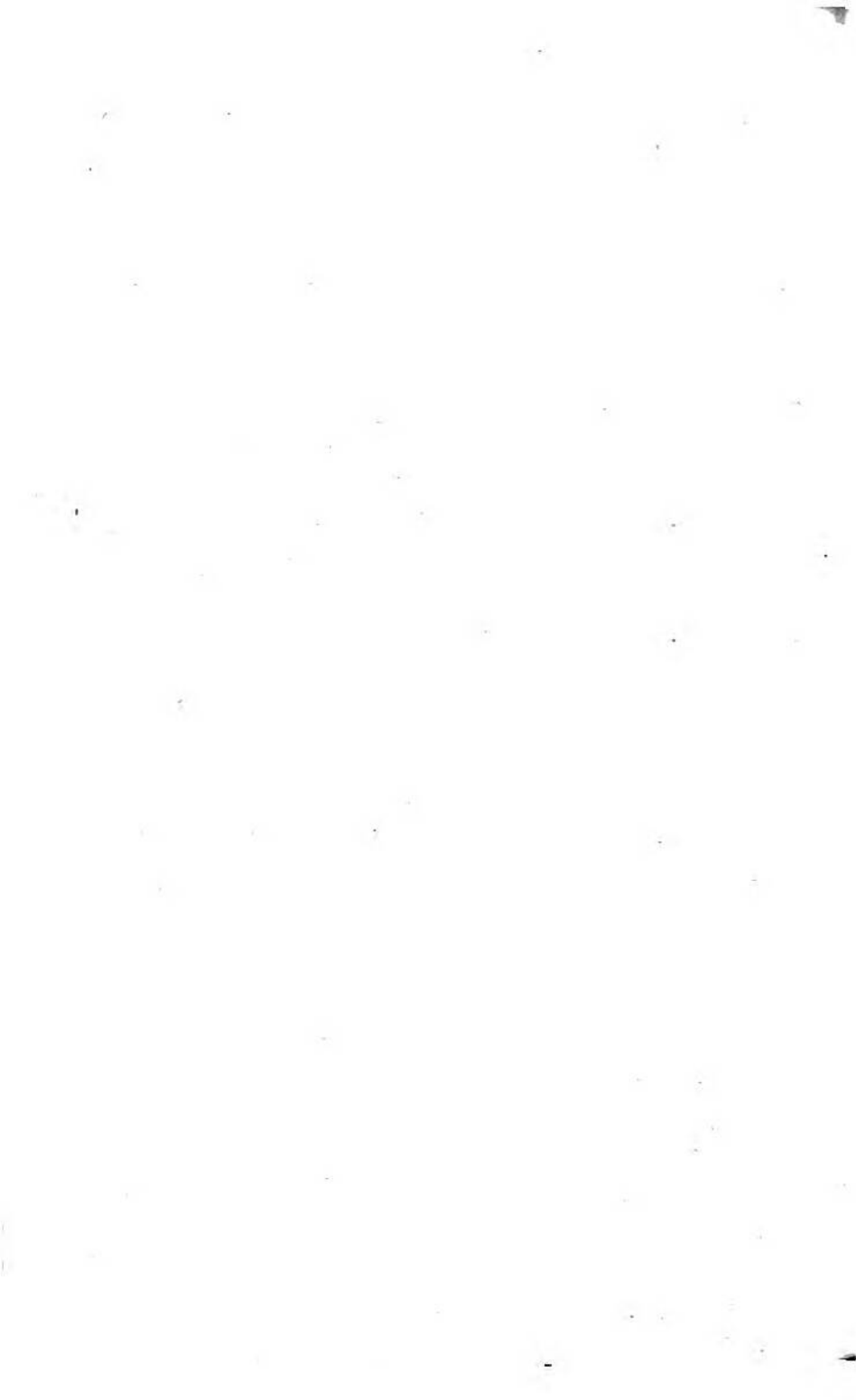
3. A' társaság által kiadott kéziratok' sorában ez XCI. számu.

Pesten, május 31. 1845.

D. SCHEDEL FERENCZ,
titoknok.

H i b á k.

<i>Lap</i>	<i>sor</i>	<i>olvasd</i>
9	6	merészle ;
17	10 al.	11. oda ;
29	4	míg ;
50	10	Míg futkároztam, mint gyerek, arcztok előtt.
76	12	veszélyt ;
78	6	anyjokrul ;
93	13	mennyezet ;
94	3	Álma ;
98	8 al.	míg ;
99	11	Bellerophon ;
103	10	Pansa ;
107	3	dőzsén ;
104	8	Ovid ;
125	1 al.	magad.

Österreichische Nationalbibliothek

